

BANKOVNÍ DOHLED

5

200

BANKOVNÍ DOHLED 2005

A. BANKOVNÍ DOHLED V ROCE 2005	1
ÚVODEM	1
1. KONCEPCE ČINNOSTI BANKOVNÍHO DOHLEDU PRO OBDOBÍ 2005 - 2010	3
2. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI BANKOVNÍHO SEKTORU V ROCE 2005	4
3. VÝKON BANKOVNÍHO DOHLEDU	7
3.1 DOHLED NA DÁLKU	7
3.2 LICENČNÍ A POVOLOVACÍ ČINNOST	9
3.3 DOHLED NA MÍSTĚ	10
4. NOVÁ BASILEJSKÁ KAPITÁLOVÁ DOHODA	14
5. SPOLUPRÁCE S OSTATNÍMI REGULÁTORY FINANČNÍHO TRHU V ČR	17
6. INTEGRACE DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM	18
7. CENTRÁLNÍ REGISTR ÚVĚRŮ	20
8. ČINNOST FINANČNÍHO ARBITRA	22
9. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	24
9.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ KOMISE	24
9.2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY	26
9.3 SPOLUPRÁCE V RÁMCI BASILEJSKÉHO VÝBORU PRO BANKOVNÍ DOHLED	27
9.4 SPOLUPRÁCE S PARTNERSKÝMI ORGÁNY DOHLEDU	28
9.5 SPOLUPRÁCE V RÁMCI SKUPINY BANKOVNÍCH DOHLEDŮ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY	28
9.6 SPOLUPRÁCE S MEZINÁRODNÍM MĚNOVÝM FONDEM A SVĚTOVOU BANKOU	29
B. BANKOVNÍ SEKTOR V ROCE 2005	30
METODICKÁ POZNÁMKA	30
SHRNUTÍ	31
1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 2005	33
2. STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU ČESKÉ REPUBLIKY	35
2.1 POČET BANK V BANKOVNÍM SEKTORU	35
2.2 VLASTNICKÁ STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU	36
2.3 PRACOVNÍCI A OBCHODNÍ MÍSTA	37
2.4 NOVÉ TECHNOLOGIE	39
2.5 KONCENTRACE BANKOVNÍHO SEKTORU	41
2.6 KONKURENCESCHOPNOST BANKOVNÍHO SEKTORU	42
2.7 STRUKTURA AKTIVNÍCH A PASIVNÍCH OPERACÍ BANKOVNÍHO SEKTORU	44
3. RIZIKA BANKOVNÍHO PODNIKÁNÍ	48
3.1 ÚVĚROVÉ RIZIKO	48
3.1.1 Struktura a vývoj úvěrů	48
3.1.2 Klasifikované a ohrožené úvěry a jejich krytí	51
3.2 RIZIKO ZTRÁTY LIKVIDITY	53
3.2.1 Primární zdroje	53
3.2.2 Sekundární zdroje	55
3.2.3 Rychle likvidní aktiva	56
3.2.4 Soulad splatnosti aktiv a pasiv	57
3.3 TRŽNÍ RIZIKO	57
3.3.1 Měnové riziko	57
3.3.2 Akciové riziko	60
3.3.3 Rizika derivátových operací	60
3.4 RIZIKO ZEMĚ	61
3.4.1 Aktivity vůči nerezidentům	61
3.4.2 Aktivity vůči jednotlivým regionům a zemím	62
4. KAPITÁLOVÁ PŘIMĚŘENOST	64
5. HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY BANKOVNÍHO SEKTORU	66
5.1 ZISK Z FINANČNÍ ČINNOSTI A ZISK Z OSTATNÍCH PROVOZNÍCH ČINNOSTÍ	66
5.2 SPRÁVNÍ NÁKLADY, ODPISY, TVORBA A POUŽITÍ OPRAVNÝCH POLOŽEK	67
5.3 ČISTÝ ZISK	68
5.4 RENTABILITA, EFEKTIVNOST A PRODUKTIVITA	68

SEZNAM ZKRATEK	70
C. PŘÍLOHY	72
PŘEHLED BANK A POBOČEK ZAHRANIČNÍCH BANK K 31. 12. 2005	73
ORGANIZAČNÍ SCHÉMA BANKOVNÍHO DOHLEDU ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY K 31. 12. 2005	75
ROZDĚLENÍ BANK DO SKUPIN	76
ZÁKLADNÍ UKAZATELE MĚNOVÉHO A HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE ČESKÉ REPUBLIKY	76
AKTIVA	77
PASIVA	78
PODROZVAHOVÁ AKTIVA	80
PODROZVAHOVÁ PASIVA	81
VÝNOSY A NÁKLADY	82
ZISKOVOST A EFEKTIVNOST	82
ÚVĚRY	83
VKLADY	83
KLASIFIKOVANÉ A OHROŽENÉ ÚVĚRY	84
RYCHLE LIKVIDNÍ AKTIVA	84
STRUKTURA AKTIV A PASIV PODLE SKUTEČNÉ DOBY SPLATNOSTI	85
KAPITÁL, KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK A KAPITÁLOVÁ PŘIMĚŘENOST	86
DEVIZOVÉ AKTIVITY	86
AKTIVITY VŮČI NEREZIDENTŮM	88
VYBRANÉ UKAZATELE SKUPIN BANK	90
KONCENTRACE	92
BOX 1 AKTIVNÍ ÚČAST PRACOVNÍKŮ BANKOVNÍHO DOHLEDU VE VÝBORECH A PRACOVNÍCH SKUPINÁCH V RÁMCI STRUKTUR EU (K 31. 5. 2006)	94
BOX 2 LAMFALUSSYHO PROCES	96

A. BANKOVNÍ DOHLED V ROCE 2005

ÚVODEM

Rok 2005 byl posledním rokem, kdy Česká národní banka (dále ČNB) vykonávala výhradně bankovní dohled, dohled nad ostatními segmenty finančního trhu České republiky byl svěřen jiným orgánům. Počínaje 1. dubnem 2006 převzala Česká národní banka zodpovědnost za dohled nad celým finančním trhem České republiky. Česká národní banka je od té doby orgánem, jenž vykonává dohled nad subjekty působícími na finančním trhu, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice a přispívá ke stabilitě jejího finančního systému jako celku.

Bulletin „Bankovní dohled 2005“ seznamuje čtenáře s tím, jak Česká národní banka v roce 2005 vykonávala bankovní dohled, i s tím, jak se v tomto roce vyvíjel bankovní sektor České republiky.

Česká národní banka rozvíjela činnost bankovního dohledu v roce 2005 na základě rozpracování nově schválené Střednědobé koncepce bankovního dohledu ČNB na léta 2005 až 2010 se zaměřením na plnění úkolů v prvním roce sledovaného období. Základními koncepčními záměry v oblasti regulace se stalo systematické rozpracování a příprava na zavedení nového konceptu kapitálové přiměřenosti (Basel II) a prohlubování komplexního regulatorního rámce pro banky a konsolidační celky v souladu s principy regulace platné v Evropské unii (dále EU) zabezpečující obezřetné bankovní podnikání a umožňující zdravou konkurenci. Výkon bankovního dohledu byl zejména zaměřen na posilování kvality dohledu na dálku i dohledu na místě, na těsnou spolupráci se zahraničními orgány dohledu a dalšími regulátory a orgány dohledu finančního trhu ČR. Vedle změn v regulaci se v roce 2006 v návaznosti na rozhodnutí vlády přistoupilo ke sloučení dozoru nad domácím finančním trhem.

Priority pro rok 2005 byly stanoveny na základě rozpracování střednědobé koncepce bankovního dohledu ČNB, základních principů bankovního dohledu vydaných Basilejským výborem pro bankovní dohled a doporučení mise Financial Sector Assessment Program¹ (dále FSAP) a schválené integrace dohledu nad finančním trhem. Jednalo se zejména o následující oblasti:

- prohlubování kvality výkonu dohledu na dálku a kontrol na místě;
- zpracování zákonných norem v oblasti primární legislativy v souvislosti se sloučením dozoru nad finančním trhem;
- příprava na zavedení nového konceptu kapitálové přiměřenosti (Basel II);
- příprava na zrychlené sloučení dozoru nad finančním trhem do centrální banky;
- prohloubení spolupráce se zahraničními a tuzemskými regulátory zejména z hlediska pokračování v harmonizaci standardů a postupů;
- intenzivní zapojení do spolupráce na mezinárodní úrovni, zejména v rámci ECB;
- posílení transparentnosti výkonu dohledu pro banky i pro veřejnost, zveřejňování pravidelných zpráv a informací o bankovním sektoru.

Hlavní úkoly bankovního dohledu v roce 2005

¹ Mezinárodní měnový fond a Světová banka společně provedly hodnocení finančního sektoru. Základem byla identifikace jeho silných a slabých stránek, vymezení systémových problémů a oblastí, které musí být zlepšeny, aby se sektor dále rozvíjel a byl stabilní. Integrální součástí FSAP bylo posouzení dodržování relevantních mezinárodních standardů. Vyhodnocení pro ČR se uskutečnilo v roce 2000, aktualizace poté v roce 2004.

S cílem zkvalitnit bankovní dohled byly jasně vymezeny odpovědnosti a kompetence v rámci nové organizační struktury bankovní regulace a dohledu v ČNB. Byly přijaty zákony a další regulatorní pravidla a normy poskytující nezbytný rámec obezřetnostních standardů. Rozšiřuje a zkvalitňuje se rozsah veřejně dostupných informací o stavu, finanční síle a dosažených výsledcích bankovního sektoru. Nezávislost bankovního dohledu a jeho zajištění zdroji je upraveno zákonem. Dosažená autorita bankovního dohledu je založena na profesionalitě a důvěryhodnosti jeho pracovníků. Výměna a ochrana informací mezi orgány dohledu finančního trhu v ČR byla v roce 2005 zajištěna na základě trojstranné dohody mezi ČNB, Komisí pro cenné papíry (dále KCP) a Ministerstvem financí ČR (dále MF). Spolupráce mezi orgány regulace a dohledu tuzemského bankovního sektoru a zahraničními regulátory se prohlubuje. Podrobná zpráva o plnění principů bankovní regulace a dohledu spolu s aktuálními informacemi o zdraví, síle a vývoji bankovního sektoru je v pravidelných intervalech publikována a zveřejňována na webových stránkách České národní banky (<http://www.cnb.cz>).

1. KONCEPCE ČINNOSTI BANKOVNÍHO DOHLEDU PRO OBDOBÍ 2005 - 2010

V nadcházejícím pětiletém období se bude bankovní dohled ČNB orientovat na úkoly stanovené střednědobou koncepcí bankovního dohledu a regulace, jejímž východiskem se stala koncepce České národní banky na období 2005 - 2010 obsahující zejména následující:

- zavedení nového kapitálového konceptu (Basel II) podstatně mění bankovní regulaci, přináší lepší regulaci rizik podstupovaných bankami, umožňuje, aby banky pro regulatorní účely používaly vlastní modely nejen pro měření tržních rizik, nýbrž i pro měření rizika úvěrového a operačního, a navíc posiluje i úlohu domovského dohledu ve vztahu k dceřiným společnostem mezinárodně působících bank;
- využití soustředění dohledu nad finančním trhem České republiky do České národní banky ke zlepšení kvality bankovního dohledu a k úsporám nákladů na dohled nad finančním trhem prostřednictvím společného efektivnějšího fungování sekcí dohledu v České národní bance, využití akumulovaných zkušeností z výkonu dohledu a společné informační základny pro dohled nad celým finančním trhem;
- harmonizace standardů a postupů se zahraničními i tuzemskými regulátory, vysoká priorita vzhledem k vlastnické struktuře českého bankovního sektoru, dosažení dohody je zvýrazněno i úlohou domácího regulátora u mezinárodně působících bank za podmínky efektivní spolupráce se zahraničními regulátory, zejména při schvalování interních modelů řízení rizik;
- kladení důrazu na srozumitelnost a maximální jednoznačnost při koncipování nových regulatorních pravidel, spolupráce při projednávání návrhů s Českou bankovní asociací (dále ČBA) a Komorou auditorů ČR (dále KA), průběžné publikování změn a zajištění široké komunikace s bankami i ve vztahu k veřejnosti;
- kombinace dohledu na dálku a kontrol na místě při výkonu dohledu i nadále vycházející z využívání výsledků činnosti auditorů bank při ověřování systémů řízení rizik a účetních závěrek. V rámci implementace nového konceptu kapitálové přiměřenosti bude pokračovat tvorba komplexního systému hodnocení rizikového profilu bank založeného na propojení kvantitativních a kvalitativních informací o bankách umožňujícího posouzení rizika na kvalitativně vyšší úrovni. Hodnocení rizikového profilu bank se stane základem pro komunikaci s bankami při posuzování jejich interních systémů hodnocení rizik a pokrytí těchto rizik kapitálem, zefektivnění regulace nad konsolidačními celky a překonání formálních aspektů dohledu v dané oblasti;
- dosažení vyšší transparentnosti dohledu a přijímaných opatření publikováním postupů a principů používaných při výkonu dohledu, současně je připravován systém hodnocení kvality a efektivnosti bankovního dohledu, včetně zpětné vazby na banky;
- pokračování ve zpracování a publikování pravidelných zpráv o bankovním, resp. finančním sektoru, souhrnných podkladů pro ECB a ostatní mezinárodní organizace (MMF, SB, OECD, BIS, EK a další), v licenční oblasti důsledné využívání zjednodušeného postupu založeného na informacích od příslušného domácího regulátora, prvořadý význam preventivních opatření, bankovní dohled bude i nadále zajišťovat činnosti směřující k omezení rizik vyplývajících z praní špinavých peněz a financování terorismu;
- naplnění koncepce podmíněné významnými změnami v oblasti primární i sekundární legislativy a doplněním, resp. vytvořením nových metodických postupů, preference snížení počtu platných norem i za cenu rozšíření jejich obsahu.

2. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI BANKOVNÍHO SEKTORU V ROCE 2005

V roce 2005 byl přijat zákon o finančních konglomerátech. Banky i ČNB se po celý rok usilovně připravovaly na zavedení nového regulatorního konceptu.² Navíc Česká národní banka věnovala značnou část svých kapacit legislativní i faktické přípravě institucionálního sjednocení dohledu nad finančním trhem v ČR.³

Zákon o finančních konglomerátech

Významnou legislativní změnu v bankovní regulaci i v řadě dalších oblastí přinesl v roce 2005 zákon č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dozoru nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnamy a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech), jehož hlavní část nabyla účinnosti 29. září 2005. Zákon je důležitý především proto, že v souladu se směrnicí 2002/87/ES zavádí do našeho právního řádu tzv. doplňkový dozor nad vybranými regulovanými osobami (včetně bank) ve finančních konglomerátech. Navíc transponuje i směrnice 2001/17/ES a 2001/24/ES, které se týkají reorganizace a likvidace pojišťoven a úvěrových institucí a také směrnici 2002/47/ES o ujednáních o finančním zajištění.

Doplňkovým dozorem se rozumí určitá obdoba dohledu na konsolidovaném základě nad bankami v případech, kdy finanční skupina (finanční konglomerát), která je předmětem tohoto dozoru, má co do předmětu provozovaných finančních činností heterogenní charakter. Konkrétně jde o skupiny, v nichž pojišťovny i banky, případně obchodníci s cennými papíry, mají významný podíl na veškerých finančních činnostech provozovaných členy této skupiny (kritéria významnosti stanoví zákon). Avšak na rozdíl od bankovního dohledu na konsolidovaném základě, který je na dotčené banky a jejich konsolidační celky aplikován ex lege při splnění kritérií stanovených právními předpisy, vztahuje se doplňkový dozor na osoby ve finančním konglomerátu až rozhodnutím koordinátora o určení konkrétní finanční skupiny jako finančního konglomerátu. Zákon stanoví postup a kritéria, jak je finanční konglomerát určován a který orgán dohledu/dozoru nad členy takové skupiny plní funkci koordinátora jakožto instituce primárně odpovědné za výkon doplňkového dozoru. V rámci tuzemského finančního trhu je tato otázka vyřešena vytvořením jednoho regulátora, sloučením dohledu nad finančním trhem do ČNB.

Jak bylo naznačeno výše, současně s úpravou doplňkového dozoru nad finančními konglomeráty byla přijata pravidla pro řešení úpadku, resp. nucené správy banky, která má pobočky na území jiných členských států Evropské unie (a Evropského hospodářského prostoru), a naopak obdobných procesů vedených vůči zahraniční bance se sídlem v členském státě, která má pobočku v ČR. Tato pravidla v zásadě zakotvují princip jediného řízení, princip teritoriality, podle kterého je rozhodující jurisdikcí právo státu, kde má dotčená banka sídlo (s výjimkami zákonem stanovenými v podobě kolizních norem), a princip rovného zacházení s věřiteli z různých států.

Do zákona o konkurzu a vyrovnání bylo současně zavedeno pravidlo, podle kterého není působnost tohoto zákona možné vztáhnout na banku, která má platnou licenci (ale též na družstevní záložnu, pojišťovnu nebo zajišťovnu s příslušným povolením k činnosti). To znamená, že řešení banky, která má finanční potíže, je do doby, dokud jí ČNB neodejme licenci, v ingerenci bankovního dohledu, po odnětí licence potom v ingerenci soudu (je-li banka v úpadku). ČNB zároveň získala pravomoc

² Basel II - podrobně viz Kapitola 4 - Nová basilejská kapitálová dohoda.

³ Podrobně viz Kapitola 6 - Integrace dohledu nad finančním trhem.

podat na banku, které odňala licenci, návrh na prohlášení konkurzu, aniž by byla jejím věřitelem s neuspokojenou pohledávkou.

V rámci zákona o finančních konglomerátech byla přijata novela zákona o bankách, která upřesňuje určitá harmonizační ustanovení zákona (týkající se především dohledu na konsolidovaném základě a spolupráce orgánů dohledu) a reflektuje změny zákona o konkurzu a vyrovnání spojené s transpozicí směrnice 2001/24/ES. V neposlední řadě z důvodu přijetí právní úpravy doplňkového dozoru nad finančními konglomeráty vylučuje z bankovního dohledu na konsolidovaném základě skupiny vedené smíšenou finanční holdingovou osobou, které tvoří finanční konglomerát. Nově zavádí požadavek na prověřování důvěryhodnosti a zkušenosti fyzických osob ve vedení finanční holdingové osoby, která ovládá banku, a pravomoc ČNB požadovat po finanční holdingové osobě výměnu fyzické osoby v jejím vedení, jestliže tato fyzická osoba není dostatečně zkušená nebo důvěryhodná (podrobně viz vyhláška č. 14/2006 Sb.).

Vedle zákona o finančních konglomerátech přinesl v roce 2005 s účinností od 1. ledna 2006 změnu zákona o bankách již jen zákon č. 413/2005 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ten zařadil mezi osoby a orgány oprávněné požadovat po bance údaje, na něž se vztahuje bankovní tajemství, bez souhlasu dotčeného klienta banky Národní bezpečnostní úřad, zpravodajské služby nebo Ministerstvo vnitra ČR při provádění bezpečnostního řízení podle zákona o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

K zákonu o bankách, ve znění zákona o finančních konglomerátech vydala ČNB vyhlášku č. 14/2006 Sb. ze dne 29. prosince 2005, kterou se upravují podklady prokazující důvěryhodnost a zkušenost fyzických osob ve vedení finanční holdingové osoby. Vyhláška nabyla účinnosti 16. ledna 2006.

Vyhláška k důvěryhodnosti a zkušenosti osob ve vedení finanční holdingové osoby

Podle zákona je finanční holdingová osoba povinna zajistit, aby jejím statutárním orgánem, členem jejího statutárního orgánu nebo jinou fyzickou osobou, která sama nebo společně s jinými fyzickými osobami řídí činnost finanční holdingové osoby nebo právnické osoby, která je jejím statutárním orgánem nebo jeho členem, (dále „osoba ve vedení“) byla osoba důvěryhodná a dostatečně zkušená pro výkon své funkce a k zajištění požadavků vyplývajících pro finanční holdingovou osobu z tohoto zákona. Finanční holdingová osoba musí předem informovat ČNB o navrhovaných změnách fyzických osob ve vedení a předložit podklady prokazující důvěryhodnost a zkušenost navrhovaných fyzických osob. Osoba, která se nově stane finanční holdingovou osobou, z povahy věci nemůže takovou povinnost splnit předem, ale je povinna splnit tuto povinnost do dvou měsíců ode dne, kdy se stane finanční holdingovou osobou, jinak se má za to, že fyzické osoby ve vedení této finanční holdingové osoby nesplňují stanovené předpoklady. Dotčená fyzická osoba ve vedení (nebo do vedení navrhovaná) je povinna finanční holdingové osobě poskytnout potřebné podklady a součinnost. Zákon zmocňuje ČNB upravit podklady prokazující důvěryhodnost a zkušenost fyzických osob ve vedení finanční holdingové osoby vyhláškou.

Vyhláška stanoví, že základními doklady a dokumenty prokazujícími důvěryhodnost a zkušenost fyzické osoby ve vedení finanční holdingové osoby jsou výpis z evidence rejstříku trestů, životopis a doklady o dosaženém vzdělání navrhované fyzické osoby a dále též dotazník uvedený v příloze vyhlášky vyplněný touto fyzickou osobou, popis pracovní a kompetenční náplně funkce, do níž je daná fyzická osoba navrhována, a stručný popis koncepce, jak hodlá tato fyzická osoba tuto funkci vykonávat.

**Opatření ČNB upravující
vykazovací povinnost bank**

V roce 2005 byla vydána pouze opatření upravující metodiku a techniku předávání hlášení (vykazování) bank a poboček zahraničních bank České národní bance:

- Opatření ČNB č. 1 ze dne 17. května 2005, kterým se stanoví způsob předávání a přejímání dat automatizovaných výkazů předkládaných bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance;
- Opatření ČNB č. 2 ze dne 19. prosince 2005 o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance;
- Opatření ČNB č. 1 ze dne 13. ledna 2006, kterým se mění opatření ČNB č. 1 ze dne 17. května 2005, kterým se stanoví způsob předávání a přejímání dat automatizovaných výkazů předkládaných bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance.

**Úřední sdělení v oblasti
bankovní regulace a dohledu**

V roce 2005 vydala ČNB ve svém Věstníku:

- Úřední sdělení ČNB ze dne 14. ledna 2005 k ustanovení § 3 odst. 1 opatření ČNB č. 1 ze dne 30. prosince 2003, kterým se stanoví minimální požadavky na uveřejňování informací bankami, ve znění opatření ČNB č. 9 ze dne 22. prosince 2004;
- Úřední sdělení ČNB ze dne 1. prosince 2005 k ustanovení § 41c odst. 6 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

Úřední sdělení je svým charakterem výkladovým stanoviskem nebo doporučením ČNB; nejedná se o právní předpis.

Úplný přehled platných opatření, vyhlášek a úředních sdělení ČNB pro oblast obezřetného podnikání bank je zveřejněn a aktualizován na webové stránce České národní banky (<http://www.cnb.cz> – *Legislativa – Bankovníctví*).

3. VÝKON BANKOVNÍHO DOHLEDU

Česká národní banka v roce 2005 vykonávala úlohu regulátora a orgánu dohledu bankovního sektoru⁴. Po vstupu země do EU byly nově vymezeny kompetence domovského a hostitelského orgánu dohledu ("home/host supervisor"). Částečně byly omezeny kompetence bankovního dohledu v gesci ČNB. Změna nastává u poboček zahraničních bank ze zemí EU, nad nimiž Česká národní banka vykonává i nadále dohled primárně v oblasti likvidity a dále sleduje dodržování povinností, které ukládá zákon o bankách. Součástí dohledu se naopak stává monitorování notifikací zahraničních bankovních subjektů nabízejících bankovní produkty a služby na tuzemském finančním trhu. V důsledku vysokého podílu zahraničních vlastníků v tuzemských bankách a jejich převážné orientace na země EU je důraz kladen na prohlubování spolupráce a zintenzivnění komunikace s partnerskými orgány dohledu zemí Evropské unie.

Bankovní dohled v České republice je i po vstupu země do Evropské unie uskutečňován formou dohledu na dálku a dohledu na místě. Dohled na dálku je založen na průběžném monitorování činnosti bank a na pravidelném provádění a vyhodnocování finančních analýz. Ze zákona o bankách ČNB v této oblasti náleží kompetence vykonávat licenční a povolovací činnosti. Novou činností je evidence subjektů projevujících zájem působit na teritoriu ČR v rámci jednotné licence, včetně rozsahu této činnosti. Dohled na místě uskutečňovaný formou kontrol v bankách se stává základním prostředkem pro posouzení zejména kvalitativních aspektů činnosti bank, včetně jejich řídicích a kontrolních mechanismů.

Kompetencím bankovního dohledu odpovídá organizační struktura bankovního dohledu. Činnosti regulace a dohledu zastřešuje jedna sekce bankovní regulace a dohledu naplňující hlavní úkoly schválené střednědobé koncepce. Tato sekce je od února roku 2005 tvořena celkem pěti odbory. Legislativní a metodická činnost je náplní odboru regulace. Výkon dohledu na dálku (monitoring, analýzy bank i bankovního sektoru, vztahy s bankami, notifikace) provádí odbor dohledu na dálku, v jehož rámci je činnost zaměřena na celý bankovní sektor a profilové skupiny bank. Odbor dohledu na místě se specializuje na jednotlivé rizikové oblasti. Pokrývá oblast kontroly kreditních rizik a vnitřního řídicího a kontrolního systému (včetně problematiky prevence bank proti legalizaci výnosů z trestné činnosti), dále zajišťuje kontrolu tržních a operačních rizik včetně rizik informačních systémů bank. Do odboru licenčního a povolovacího byla soustředěna problematika správních řízení v licenční i sankční oblasti a rovněž agenda bank po odnětí licence. Pátý odbor zajišťuje podporu všem výkonným útvarům, v jeho kompetenci je rovněž správa a další rozvoj úvěrového registru.

3.1 DOHLED NA DÁLKU

Výkon dohledu na dálku spočívá především v pravidelném monitoringu činnosti jednotlivých bank, skupin bank a celého sektoru, kontrole dodržování obezřetnostních pravidel a limitů a ukládání nápravných opatření v případě zjištění nedostatků. Jeho základem je průběžné vyhodnocování všech dostupných informací o činnosti bank pocházejících z různých zdrojů. Jedná se zejména o bankami pravidelně zasílané výkazy a hlášení na individuálním i konsolidovaném základě, účetní závěrky

Základní činnosti dohledu na dálku

⁴ V roce 2005 působily v tuzemském finančním sektoru čtyři regulátoři. Kromě ČNB jako regulátora bankovního sektoru se jednalo o Komisi pro cenné papíry, Ministerstvo financí ČR a Úřad pro dohled nad družstevními záložnami. Integrace dohledu a sloučení všech institucí dohledu do ČNB se uskutečnila k 1. dubnu 2006, jako orgán dohledu pro všechny segmenty finančního trhu zůstala pouze ČNB. Komise pro cenné papíry a Úřad pro dohled nad družstevními záložnami k témuž datu zanikly. (Podrobně viz Kapitola 6 - Integrace dohledu nad finančním trhem)

a výroční zprávy bank, auditorské zprávy, prezentace bank, výsledky kontrol na místě či informačních návštěv a další zdroje, včetně veřejně dostupných zpráv. K získání dodatečných informací o aktivitách a hospodaření bank jsou využívány rovněž jednání se zástupci bank.

Základním analytickým nástrojem, který je v rámci dohledu na dálku využíván, je provádění pravidelných komplexních analýz k posouzení finanční situace jednotlivých bank při zohlednění podstupovaných rizik. Pro včasné zachycení případných negativních tendencí jsou pravidelně vyhodnocovány také měsíční signální informace o vývoji jednotlivých bank pro vedení bankovního dohledu s návrhy na další postup a opatření bankovního dohledu u bank s negativním vývojem. Rovněž je analyzován vývoj bankovního sektoru jako celku, případně jeho jednotlivých segmentů. Informace o sektoru jsou pravidelně zveřejňovány na webových stránkách ČNB (<http://www.cnb.cz> – *Dohled nad finančním trhem – Bankovní dohled*).

Dohled na dálku využívá při své činnosti automatizovaný systém Informačního centra bankovního dohledu, který soustřeďuje údaje ze všech výkazů a hlášení pro bankovní dohled a poskytuje jednotné standardní výstupní sestavy i možnost vytváření individuálních specifických sestav pro analytické hodnocení individuálních bank i bankovního sektoru jako celku. Tato informační podpora umožňuje rychlý přehled o vývoji základních ukazatelů charakterizujících finanční situaci banky, bankovního sektoru a dodržování pravidel obezřetného podnikání.

Kromě pravidelného vyhodnocování finanční situace bank se výkon dohledu na dálku zaměřuje na další aspekty činnosti bank. V roce 2005 bylo vydáno celkem 122 rozhodnutí souvisejících s posouzením odborné způsobilosti a důvěryhodnosti osob navrhovaných na funkce vedoucích zaměstnanců bank, se schválením externích auditorů bank, seznamů akcionářů před valnou hromadou, započítáváním podřízeného dluhu do kapitálu banky apod.

Zprávy auditorů jako zdroj informací

V roce 2005 se pokračovalo ve vyhodnocování zpráv auditorů, které jsou významným zdrojem informací o řídicích a kontrolních systémech a systémech řízení rizik v jednotlivých bankách v obdobích, kdy v nich neprobíhá kontrola na místě, která by danou oblast pokrývala. V roce 2005 obdržel bankovní dohled zprávy auditorů o ověření celkem sedmi oblastí řídicího a kontrolního systému u sedmi bank, které vyhodnocovaly stav v těchto bankách k 31. 12. 2004. Nejčastější oblastí ověřovanou auditory bylo, stejně jako v předchozím roce, ověření systému řízení úvěrového rizika. S jednotlivými bankami a auditorskými společnostmi byla následně provedena trojstranná jednání k vyhodnocení výsledků těchto ověření. Návazně byly obdobným způsobem zadány požadavky České národní banky na ověření k 31. 12. 2005, která se týkají sedmi bank. Jejich výsledky budou posouzeny v průběhu roku 2006.

Opatření k nápravě

V návaznosti na zjištění dohledu na dálku a s využitím výsledků kontrol na místě bylo bankám uloženo celkem 13 opatření k nápravě. Tato opatření spočívala v požadavku na odstranění nedostatků zjištěných v činnosti bank, včetně stanovení termínů k jejich nápravě. Postup bank při odstraňování nedostatků je vždy následně monitorován. Bankovní dohled v roce 2005 nevedl žádné sankční řízení směřující k odnětí licence či pokutě za porušení zákona o bankách. K nápravě zjištěných nedostatků v bankách v průběhu kontrol na místě či dohledu na dálku bylo využíváno alternativních, stejně tak účinných nástrojů, které má bankovní dohled v rámci zákona k dispozici a které vedly k požadovaným korekcím ve smyslu dodržování pravidel obezřetného podnikání bank.

Konsolidovaný dohled a spolupráce s regulátory

Spolupráce mezi ČNB, MF a KCP vycházející z trojstranné dohody o spolupráci novelizované v únoru 2003 pokračovala i v roce 2005. K jednotlivým konsolidačním celkům, které zahrnují subjekty dohlížené různými regulačními institucemi, byly na základě této dohody již v roce 2003 vytvořeny pracovní skupiny, složené ze zástupců ČNB, KCP a MF. V roce 2005 se uskutečnila již pravidelná setkání těchto

pracovních skupin k jednotlivým konsolidačním celkům, jejichž členové podléhají kromě dohledu ČNB také dohledu ze strany MF či KCP. V případě potřeby si členové jednotlivých pracovních skupin vyměňují aktuální informace v průběhu celého roku.

Výbor pro koordinaci dohledu nad finančním trhem, který zastřešoval spolupráci ČNB, MF a KCP, se v roce 2005 sešel celkem třikrát. Kromě výměny informací a stanovisek k aktuálním tématům bankovní regulace a dohledu se zabýval zejména integrací dohledu nad finančním trhem, sloučením všech dohledů do ČNB.

Na základě uzavřených dohod se v roce 2005 prohloubila bilaterální spolupráce zástupců bankovního dohledu s regulatorními institucemi z ostatních zemí, které provádějí dohled nad mateřskými bankami majícími své dceřiné banky na území České republiky. Do konce roku 2005 ČNB uzavřela celkem osm bilaterálních smluv o vzájemné spolupráci. Kromě výměny informací o finanční situaci bank společného zájmu se jednání se zahraničními regulátory v roce 2005 více zaměřila na praktické otázky spojené s přípravou na implementaci nových pravidel kapitálové přiměřenosti.

3.2 LICENČNÍ A POVOLOVACÍ ČINNOST

Rok 2005 byl v oblasti licenční a povolovací vzhledem k počtu zahájených správních řízení průměrný. Česká národní banka obdržela celkem 12 podnětů k zahájení správních řízení.

Celkem bylo vydáno 14 správních rozhodnutí. Česká národní banka vydala čtyři předchozí souhlasy k nabytí kvalifikované účasti na bance, pět správních řízení se týkalo změn bankovních licencí jejich rozšířením na žádost bank, byla odsouhlasena fúze dvou bank, jedna banka se přeměnila na pobočku v režimu jednotné bankovní licence (odsouhlasen prodej podniku na mateřskou společnost, banka zrušena, prodaný podnik převeden do vzniklé pobočky s jednotnou bankovní licencí) a jedné bankovní instituci bylo odsouhlaseno zřízení pobočky v režimu jednotné licence na Slovensku.

ČNB jako bankovnímu regulátorovi byla předložena jedna žádost o udělení bankovní licence ze strany zakladatele se sídlem mimo Evropskou unii. Správní řízení nebylo zatím ukončeno.

Bankovní dohled obdržel tři oznámení o zřízení poboček v režimu jednotné bankovní licence od belgické Fortis Bank SA/NV, japonské Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V. a francouzské CALYON S.A. Tato oznámení obdržela Česká národní banka od domovských regulátorů, kteří vykonávají dohled nad zahraničními bankami - centrály poboček s jednotnou bankovní licencí. Fortis Bank SA/NV zahájila činnost v srpnu 2005, CALYON S.A. v listopadu 2005 a Bank of Tokyo-Mitsubishi (Holland) N.V. otevřela pobočku v České republice v dubnu 2006.⁵

Vstup ČR do Evropské unie otevřel tuzemský bankovní trh též dalším subjektům, které mohou využívat svobodu volného pohybu služeb. V roce 2005 oznámilo celkem 45 dalších institucí z členských zemí EU svůj záměr nabízet a v ČR poskytovat vzájemně uznávané činnosti (z toho je 43 bank, jedna finanční instituce a jedna instituce oprávněná k vydávání elektronických peněžních prostředků). Celkový

⁵ Otevření pobočky je uvedeno výlučně pro informaci. Tato pobočka není zahrnuta do analýzy, součástí zde analyzovaného bankovního sektoru jsou pouze banky a pobočky s licencí k 31. 12. 2005.

počet těchto subjektů se k 31. prosinci 2005 zvýšil na 108. Poskytování přeshraničních bankovních služeb nepodléhá vykazovací povinnosti ČNB, nemělo by však mít charakter trvalé hospodářské činnosti. Dohled nad těmito institucemi vykonává regulátor ze země původu instituce.

3.3 DOHLED NA MÍSTĚ

Kontroly na místě provedené v roce 2005 byly zaměřeny na oblasti řízení úvěrového rizika, tržních a operačních rizik, předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti a na celkové hodnocení vnitřního řídicího a kontrolního systému. V roce 2005 provedla ČNB deset kontrol ve stejném počtu bank. V pěti bankách byla provedena komplexní kontrola všech uvedených oblastí, ve zbývajících bankách kontrola řízení vybraných rizik.

Česká národní banka pokračovala v roce 2005 v promítání dokumentů a závěrů Evropské komise, dalších příslušných pracovních orgánů Evropské unie a Basilejského výboru pro bankovní dohled do svých postupů při výkonu dohledu na místě. Počínaje rokem 2005 zahájila provádění kontrol zaměřených na řízení operačního rizika v bankách (do té doby prováděla kontrolu řízení rizik informačních systémů). V souvislosti s přípravou na schvalování pokročilých metod pro výpočet kapitálových požadavků bank k úvěrovému (IRB) a operačnímu (AMA) riziku probíhala intenzivní spolupráce a komunikace s bankami, zahraničními regulátory a Českou bankovní asociací.

Při kontrolách na místě byl posuzován způsob, jakým banky identifikují, měří, resp. hodnotí, sledují a omezují jednotlivá podstupovaná rizika. Pozornost byla věnována jak metodám používaným bankami pro měření, hodnocení a sledování rizik, tak také úplnosti, spolehlivosti a aktuálnosti příslušných informací používaných při řízení rizik a rovněž jednoznačnému vymezení a přidělení pravomocí příslušným útvarům a pracovníkům banky.

Nově předávala Česká národní banka bankám současně s protokolem z kontrol na místě také hodnocení jednotlivých kontrolovaných oblastí.

Kontroly řízení úvěrových rizik

Nejvýznamnějším rizikem podstupovaným bankami je stále riziko úvěrové. Dohled na místě se proto zaměřil především na posouzení systémů řízení úvěrového rizika. Na základě prostudování organizační struktury kontrolované banky, její úvěrové strategie a metodiky řízení daného rizika byl vždy vybrán vzorek nebankovních klientů banky tak, aby v sobě zahrnoval pokud možno všechny typy bankou poskytovaných úvěrových produktů, přijímaných zajištění a současně v něm byly zastoupeny pohledávky všech stupňů kategorizace. Kritérii výběru jsou rovněž velikost (objem) pohledávky a případná příslušnost klienta do ekonomicky spjaté skupiny. Podrobně byly prozkoumány veškeré bankou předložené podklady spojené s pohledávkami vybraného vzorku a identifikovány kontrolní prvky v procesech poskytování úvěrů, při jejich administraci, hodnocení, případně vymáhání. Bankovní dohled ověřil, zda tyto kontrolní prvky jsou funkční a zajišťují adekvátní přístup banky k riziku. V rámci kontrol byly současně posuzovány systémy hodnocení bonity klientů banky, identifikace a sledování ekonomicky spjatých skupin, hodnocení kvality úvěrových obchodů, včetně systému tvorby opravných položek a systému hodnocení a oceňování zajištění. Bankovní dohled také prověřil, zda informační systémy banky poskytovaly vedení banky dostatečné informace k rozhodování a v neposlední řadě, zda banka prostřednictvím informací v hlášeních pro bankovní dohled o sobě poskytovala nezkreslený obraz.

V průběhu roku 2005 proběhlo v pěti bankách pět kontrol zaměřených na prověření systému řízení úvěrového rizika souvisejícího s obchody banky s jejími klienty - nebankovními subjekty.

V oblasti dohledu na místě se ČNB dále zaměřovala na ověření systémů řízení tržních rizik, rizika likvidity, kreditního rizika spojeného s obchodováním na finančních trzích a na prověřování operačních rizik souvisejících s uzavíráním, zpracováním a vypořádáním obchodů sjednávaných na peněžních, kapitálových a devizových trzích.

Kontroly na místě byly cíleny především na posouzení metod používaných pro měření a sledování rizik, včetně ověření úplnosti, spolehlivosti a aktuálnosti souvisejících dat v informačních systémech banky. Zvláštní pozornost byla věnována jak systémům interních limitů bank, jejichž prostřednictvím je výše podstupovaných rizik omezována, tak opatřením přijatým bankami s cílem eliminovat potenciální významně nepříznivé tržní podmínky na banky (stresové scénáře, scénáře likvidity a pohotovostní plány).

Na základě dohody s Komisí pro cenné papíry bylo v roce 2005 bankovním dohledem upuštěno od kontrol řízení rizik plynoucích pro banku z titulu výkonu funkce depozitáře. Kontroly depozitáře plánované ČNB byly pokryty v plném rozsahu ze strany KCP.

Bankovní dohled rovněž pokračoval ve spolupráci v oblasti úprav a rozšiřování „value at risk“ modelu s bankou, které byl již v roce 2003 udělen souhlas s použitím tohoto modelu k výpočtu kapitálových požadavků k tržním rizikům.

V průběhu roku 2005 bylo realizováno sedm kontrol na místě zaměřených na ověření systémů řízení tržních rizik, rizika likvidity a rizik spojených s obchodováním na finančních trzích.

Česká národní banka v roce 2005 zahájila provádění kontrol zaměřených na řízení operačního rizika. Při kontrolách na místě byl prověřován systém identifikace, vyhodnocování, sledování, přijímání a realizace opatření vedoucích k omezení rizik, která mohou mít za následek ztráty bank vlivem nedostatků či selhání vnitřních procesů, lidského faktoru nebo systémů, vnějších událostí a porušení či nenaplnění právních norem. V rámci kontrol informačních systémů a technologií byl posuzován systém řízení, bezpečnost a provozuschopnost těchto systémů a technologií. V souvislosti s dynamickým rozvojem elektronického bankovníctví byla zvýšená pozornost bankovního dohledu věnována problematice jeho bezpečnosti. V závěru roku 2005 byla provedena analýza současného stavu elektronického bankovníctví, jejíž výsledky budou využity při provádění dohledu v této oblasti. V průběhu roku 2005 byly kontroly zaměřené na řízení operačního rizika, informačních systémů a technologií provedeny v pěti bankách.

Poznatky z kontrol operačního rizika uskutečněných v roce 2005 ukázaly, že banky stanovily zásady pro řízení tohoto rizika. Ke koordinaci řízení operačního rizika a bezpečnosti zřizují banky výbory nebo tuto činnost svěřují představenstvu banky. Postupy bank pro sledování, vyhodnocování a omezování výskytu událostí operačního rizika jsou ve fázi zdokonalování. V rámci systému řízení operačního rizika byly identifikovány rozdíly v úrovni řízení jednotlivých jeho oblastí. Lepší situace byla v oblasti sledování a vyhodnocování „tradičních událostí“ operačního rizika, jako jsou škodní události, podvody a stížnosti klientů. V bankách se postupně zdokonaluje integrace řízení operačního rizika v jednotlivých oblastech do systému řízení operačního rizika jako celku.

Kontrola této oblasti je prováděna v rámci kontroly systémů řízení jednotlivých rizik, kde je hodnocena zejména funkčnost a efektivnost vnitřního řídicího a kontrolního systému příslušné oblasti činnosti banky, včetně celkového kontrolního prostředí a současně i jako samostatná oblast komplexní kontroly. V případě kontroly vnitřního řídicího a kontrolního systému jako samostatné oblasti jsou v příslušné bance zejména ověřovány následující komponenty tohoto systému: aplikace

Kontroly řízení tržních rizik, rizika likvidity a rizik spojených s obchodováním na finančních trzích

Kontroly řízení operačního rizika

Ověření funkčnosti a účinnosti vnitřního řídicího a kontrolního systému

principů řízení a správy společnosti (ve smyslu Corporate Governance), zajištění funkce Compliance v bance (pojetí funkce Compliance vychází z mezinárodních standardů a doporučení, zejména z materiálu Bank for International Settlement /BIS/ - „The compliance function in banks“ z dubna 2005, kde je compliance riziko definováno jako riziko právních či regulatorních sankcí, materiálních finančních ztrát nebo ztráty reputace, kterou banka utrpí jako důsledek porušení zákonů, nástrojů regulace, pravidel, relevantních etických a seberegulačních standardů organizace) a fungování interního auditu. V roce 2005 byly provedeny kontroly této oblasti v pěti bankách.

V oblasti Corporate Governance je kontrola zaměřena především na posouzení organizační struktury banky jako celku, fungování dozorčí rady a jejích poradních orgánů, představenstva, ostatních řídicích či poradních orgánů banky a vzájemné vazby mezi nimi. Součástí kontroly je rovněž ověření účinnosti a efektivnosti kontrolního prostředí, včetně nastavení a zabudování jednotlivých kontrolních mechanismů do každodenních činností banky.

V oblasti Compliance je kontrola zaměřena na ověření systému banky pro sledování vývoje legislativy a zapracování změn v legislativě do platné předpisové základny banky. Předmětem ověřování je také skutečnost, zda předpisy a postupy banky jsou úplné, srozumitelné, nejsou ve vzájemném rozporu a zda jsou ze strany zaměstnanců dodržovány. V této souvislosti je rovněž hodnoceno, zda banka naplňuje požadavky platné legislativy a obecně doporučovaných postupů (best practice) a dále, zda a jakým způsobem je v bance zajištěno prosazování i tzv. měkkých norem, především obecných principů etického kodexu.

V oblasti fungování interního auditu se kontrola zaměřuje zejména na organizační, metodické a personální zajištění útvaru interního auditu. Je posuzováno vytvoření předpokladů pro zajištění nezávislého postavení interního auditu banky a jeho vazby na jednotlivé orgány společnosti. Předmětem kontroly je též způsob vyhodnocování rizik banky ze strany interního auditu, proces plánování činnosti interního auditu, vlastní zaměření činnosti interního auditu a kvalita výstupů z jednotlivých akcí auditu. Dále je posuzováno, zda v bance existuje funkční a účinný systém odstraňování nedostatků identifikovaných útvarem interního auditu či jinými subjekty (interními i externími) a zda v této souvislosti vedení banky nápravným opatřením věnuje dostatečnou pozornost.

Předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti

Předmětem kontroly je funkčnost a účinnost systému, který banka používá. Bankovní dohled se zaměřuje zejména na strategii a vnitřní řídicí a kontrolní systém v této oblasti, soulad systému banky s požadavky speciálního zákona, dodržování příslušných ustanovení zákona a opatření ČNB, uplatňování odpovídající politiky „poznej svého klienta“ v praxi banky, schopnost banky zachytit a vyhodnotit podezřelý obchod, včetně jeho oznámení Finančnímu analytickému útvaru MF v zákonných lhůtách. V roce 2005 byly v bankách provedeny tři kontroly zaměřené na tuto oblast.

V rámci výkonu dohledu v dané oblasti Česká národní banka úzce spolupracuje s Finančním analytickým útvarem Ministerstva financí ČR.

Česká národní banka se v roce 2005 rovněž účastnila hodnocení Moneyvalem (expertní skupina pro problematiku prevence legalizace výnosů z trestné činnosti při Radě Evropy) oblasti předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti v ČR z pohledu bankovního sektoru. Doporučení Moneyvalu budou využita při další činnosti bankovního dohledu.

Podle připravované koncepce výpočtu kapitálové přiměřenosti (Basel II, resp. nové znění směrnice EU 2001/12/ES a 93/6/EHS) bude od roku 2007 bankám umožněno použít pro výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému riziku a nově zavedenému operačnímu riziku speciální přístupy založené na pokročilých matematických modelech - přístup IRB v případě úvěrového rizika a přístup AMA v případě operačního rizika. Příprava na schvalování těchto přístupů představovala v roce 2005 jeden z nejnáročnějších úkolů sekce bankovní regulace a dohledu. V rámci sekce byly v závěru roku 2004 zřízeny dva pracovní týmy za účelem spolupráce s bankami při implementaci těchto speciálních metod. V průběhu roku 2005 zahájily oba týmy bilaterální jednání s bankami, které projeví zájem o používání přístupu IRB nebo AMA v roce 2007 nebo 2008. Součástí této spolupráce bylo provádění tzv. předvalidací implementací speciálních přístupů v jednotlivých bankách. Intenzivní předvalidace přístupu IRB se týkala čtyř bank, přístupem AMA se pracovníci ČNB zabývali ve třech bankách.

Dalším úkolem obou pracovních týmů byla průběžná komunikace se zahraničními orgány bankovního dohledu v oblasti společného postupu při ověřování speciálních přístupů v nadnárodních bankovních skupinách. V roce 2005 se uskutečnilo několik jednání zaměřených na tuto problematiku, další jednání jsou naplánována na první pololetí roku 2006.

ČNB aktivně přistupovala i k technické pomoci zahraničním regulátorům. V rámci speciálních projektů zastřešovaných americkou neziskovou organizací Financial Services Volunteers Corps. (zaměřující se na posílení bankovních a finančních systémů) poskytla sekce bankovní regulace a dohledu v průběhu roku 2005 technickou pomoc zaměřenou na implementaci bankovní regulace a dohledu v oblasti rizika likvidity centrálním bankám Chorvatska a Bosny a Hercegoviny.

Příprava na implementaci Basel II z pohledu speciálních metod pro stanovení kapitálových požadavků

Zahraniční technická pomoc

4. NOVÁ BASILEJSKÁ KAPITÁLOVÁ DOHODA

Česká národní banka pokračovala v roce 2005 v činnostech souvisejících s přípravou a zavedením nové kapitálové koncepce - označované nejčastěji jako Basel II. První návrh nové koncepce vypracoval v roce 1999 Basilejský výbor pro bankovní dohled (Basel Committee on Banking Supervision, dále BCBS), poslední aktualizovanou verzí zveřejnil v listopadu 2005 pod názvem „Mezinárodní konvergence měření kapitálu a kapitálových standardů“ (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards).

Cílem nové kapitálové koncepce je podpora stability finančního systému a konkurenčního prostředí na trhu finančních služeb a také posílení odpovědnosti managementu banky. Nová koncepce klade důraz na přesnější měření rizik a na podporu zlepšování řízení rizik v bankách. Na základě citlivějšího měření rizik mohou banky lépe a efektivněji využít kapitál k jejich pokrytí. Nově se zavádí kapitálový požadavek k operačnímu riziku a pravidla, která umožňují přesnější stanovení kapitálového požadavku k úvěrovému riziku. Nová pravidla pro stanovení kapitálových požadavků jsou komplexnější, nabízejí větší škálu možností pro měření podstupovaných rizik a umožní bankám přiblížit interní systémy měření a řízení rizik regulatorním pravidlům a - což je velmi důležité - pokrývají nejen riziko banky (na sólo bázi), ale i riziko celé bankovní skupiny. Nová koncepce přihlíží k tomu, že různé země mají své specifické podmínky, a proto v řadě oblastí umožňuje, aby příslušný národní orgán dohledu zvolil jednu ze dvou nebo více přípustných variant postupu (národní diskrece). Z téhož důvodu jsou v některých ustanoveních přípustné i možnosti, z nichž si volí samy banky (diskrece pro banky).

Nově navržený koncept je založen na třech základních pilířích. Použité metody měření rizik a stanovení kapitálového požadavku pro úvěrové, tržní a operační riziko jsou obsaženy v 1. pilíři. V rámci 2. pilíře jsou hodnocena především veškerá významná rizika a dostatečnost kapitálu. Základní princip spočívá v tom, že banka zavede odpovídající vnitřní procesy pro vyhodnocení adekvátnosti svého kapitálu vzhledem k podstupovanému riziku. Orgán dohledu posoudí tyto procesy a jejich výstupy a má (kromě jiných opatření k nápravě) právo stanovit kapitálový požadavek vyšší než činí propočet banky, považuje-li kapitálový požadavek stanovený bankou za nedostatečný vzhledem k jejímu celkovému rizikovému profilu. Limit kapitálové přiměřenosti 8 % hodnoty rizikově vážených aktiv bude nadále považován za absolutní minimum. Ve 3. pilíři je upraveno posílení tržní disciplíny a dosahování transparentnosti trhu prostřednictvím výkaznictví a povinnosti komplexního zveřejňování relevantních informací bankami.

Transformace Basel II do návrhů směrnic Evropských společenství

S ohledem na přistoupení k EU je a bude pro ČR nadále určující koncepce Basel II v podobě vyplývající z její transformace do komunitárního práva, tj. do změn evropských směrnic 2000/12/ES⁶ a 93/6/EHS⁷ (dále Směrnice), které upravují činnosti a kapitálovou přiměřenost úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry. Podstata koncepce zůstává v těchto Směrnících zachována, ale v některých dílčích aspektech se více či méně liší od výchozího dokumentu BCBS a zohledňuje specifika evropského trhu. Tyto Směrnice byly schváleny Evropským parlamentem a Radou EU na podzim 2005, jejich uveřejnění v Úředním věstníku EU se však předpokládá až po ukončení právní a lingvistické kontroly v polovině roku 2006 a účinnost od roku 2007. Schválená verze Směrnic navázala na předchozí zveřejnění komplexních Směrnic návrhu z července 2004, avšak přinesla také doplnění některých věcných

6 Directive 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council of 20 March 2000 relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions.

7 Directive 93/6/EEC of 15 March 1993 on the capital adequacy of investment firms and credit institutions.

změn v souladu s aktualizací zmíněného basilejského dokumentu a absorbovala řadu poslanceckých pozměňovacích návrhů, které reflektovaly vesměs připomínky bankovní komunity. Jedním ze zásadních rozdílů Směrnic oproti Basel II zůstává aplikace na všechny úvěrové instituce a investiční společnosti, tj. budou se jimi řídit všechny banky, družstevní záložny a obchodníci s cennými papíry, zatímco dokument BCBS je primárně určen pro mezinárodně aktivní banky.

V České republice zintenzívnila především spolupráce ČNB na implementaci nové kapitálové koncepce s jednotlivými bankami, pokračovala spolupráce s bankovním sektorem na úrovni společného trilaterálního projektu ČNB, ČBA a Komory auditorů ČR. Společný projekt je zaměřen na efektivní implementaci nového konceptu v českých podmínkách, zajištění jednotného chápání pravidel a požadavků, které nová koncepce přináší, a na vzájemnou informovanost všech zainteresovaných subjektů o postupech při jejich implementaci. Slouží rovněž ke zvýšení kvalifikace účastníků projektu v souvislosti s novými pravidly, k diskuzím o dopadech nové koncepce a o přístupu ČNB v oblastech ponechaných k rozhodnutí národního orgánu dohledu. Realizace společného projektu byla zahájena již v září 2002. V roce 2005 projekt přešel do legislativní fáze zaměřené na implementaci koncepce Basel II do českých právních předpisů. ČNB připravila návrh novely zákona o bankách a návrh struktury i pracovní verzi související vyhlášky ČNB a v rámci projektu s nimi v sérii prezentací seznámila koncem roku 2005 bankovní komunitu. ČNB zároveň úzce spolupracovala s MF na přípravě novel dalších právních předpisů implementujících Basel II, a to novely zákona o družstevních záložnách a zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

Bankovní dohled České národní banky se v roce 2005 připravoval na praktickou aplikaci zásadní změny regulace bankovního sektoru, pokračovalo zvyšování kvalifikace zaměstnanců bankovního dohledu v souvislosti s nároky, které na ně klade nová kapitálová koncepce. Postup prací a přístup České národní banky k implementaci nové kapitálové koncepce je zveřejněn a pravidelně aktualizován na webových stránkách ČNB (<http://www.cnb.cz> – *Dohled nad finančním trhem – Bankovní dohled*).

Směrnice nově upravuje vztahy domovského a hostitelského orgánu dohledu při provádění dohledu nad ovládanými bankami, jejichž ovládající banka nebo finanční holdingová osoba má sídlo v jiném členském státě ES. Ve srovnání se stávající legislativou bude vyžadována mnohem užší spolupráce. Bankovní dohled ČNB proto realizoval osobní jednání nebo jinou formou komunikoval s vybranými zahraničními orgány dohledu k problematice implementace nové koncepce a k problematice vztahů mezi domovským a hostitelským orgánem dohledu a ke způsobu s tím související dělby práce mezi nimi v případě jednotlivých konsolidačních celků. ČNB bude v nových podmínkách ve většině případů v postavení hostitelského orgánu, proto podporuje jednotné chápání pravidel a vzájemnou koordinaci postupů.

Předpokladem dosažení stanovených cílů je aktivní spolupráce i na mezinárodní úrovni. ČNB se podílí na tvorbě Basel II prostřednictvím účasti svých zástupců v pracovní skupině Core Principles Liaison Group (CPLG) a Working Group on Capital při CPLG, což zaručuje dobrý přístup k aktuálním informacím a zároveň dává možnost vyjadřovat stanoviska k některým otázkám, a tak alespoň v omezené míře ovlivňovat tvorbu nových pravidel.

ČNB je zapojena i do činnosti příslušných výborů a pracovních skupin působících i v rámci dalších evropských struktur.⁸

Implementace konceptu v českém bankovním sektoru

Mezinárodní spolupráce

8 Podrobně viz Kapitola 9 - Mezinárodní spolupráce

V prosinci 2004 rozhodl BCBS o realizaci další, pravděpodobně poslední kvantitativní dopadové studie (QIS 5) zaměřené na případnou recalibraci nového konceptu Basel II. Strategickým záměrem Basilejského výboru pro bankovní dohled je udržení celosvětového objemu kapitálu zhruba na současné úrovni s tím, že stanovování kapitálových požadavků by mělo citlivěji reflektovat skutečně podstupované riziko a banky by měly být stimulovány k používání pokročilejších postupů. Kapitálový požadavek k operačnímu riziku by měl tvořit přibližně 1/10 celkového minimálního požadovaného kapitálu a v průměru o stejnou hodnotu by měl klesnout kapitálový požadavek k úvěrovému riziku. V návaznosti na výsledky studie bude zvažena recalibrace parametrů použitých při stanovování kapitálových požadavků tak, aby bylo co nejlépe dosaženo Basilejským výborem deklarovaného strategického cíle.

Z České republiky se studie zúčastnilo šest bank s celkovým podílem na aktivech bankovního sektoru více než 60 %. ČNB postoupila data Basilejskému výboru ke zpracování s výjimkou těch případů, kdy data byla součástí konsolidovaných dat QIS 5 vykazovaných mateřskou společností. Data za jednotlivé banky ČNB využila k analýze dopadu Basel II v rámci ČR. Výsledky interní analýzy naznačují, že v důsledku zavedení nové metodiky kapitálové přiměřenosti pravděpodobně dojde v českém bankovním sektoru k mírnému snížení kapitálové přiměřenosti za bankovní sektor jako celek oproti současnému stavu, zejména v důsledku vlivu započtení nových kapitálových požadavků k operačnímu riziku, které nebudou zcela kompenzovány snížením v oblasti úvěrového rizika. Provedením dopadové studie se ČNB ujistila o pokroku bank při přípravě na nový koncept a současně jejich zájmu o zavádění pokročilejších přístupů měření rizik založených na modelech. ČNB velmi ocenila vstřícný přístup všech zúčastněných bank.

5. SPOLUPRÁCE S OSTATNÍMI REGULÁTORY FINANČNÍHO TRHU V ČR

V České republice až do 31. března 2006 regulovaly a dohlížely na subjekty finančního trhu čtyři různé instituce. ČNB byla odpovědná za regulaci a dohled nad bankami a konsolidačními celky, ve kterých jsou členy banky, KCP regulovala a dohlížela subjekty působící na kapitálovém trhu, Ministerstvo financí ČR odpovídalo za regulaci a dohled nad pojišťovnami a penzijními fondy a částečně za regulaci kapitálového trhu. Sektor družstevních záložen byl dohlížen Úřadem pro dohled nad družstevními záložnami a regulován Ministerstvem financí ČR. Tato diversifikovaná struktura regulace a dohledu vyžadovala úzkou vzájemnou spolupráci.

Formální bázi pro spolupráci tvořila Dohoda o spolupráci mezi ČNB, KCP a MF z 28. 2. 2003, která nahradila původní dohodu z roku 1998. Cílem Dohody bylo zejména zajistit uplatňování obdobných kritérií a postupů při výkonu dozoru nad subjekty finančního trhu, včetně dozoru nad vstupem a výstupem ze sektoru. Zahrnuta byla spolupráce v oblasti licencování a udělování souhlasů, kontroly, ukládání opatření k nápravě, regulace finančního trhu a dále spolupráce se zahraničními orgány dozoru a mezinárodními institucemi. Hlavním prostředkem spolupráce se stala výměna informací mezi dotčenými dozorovými orgány. Dohoda předvíдалa uzavření individuálních dohod o výkonu dozoru na konsolidovaném základě nad konkrétním konsolidačním celkem a stanovila její základní prvky. Za účelem analýzy finančního sektoru ČR jako celku a zpracování zprávy o finanční stabilitě se strany zavázaly k pravidelnému předávání informací o jednotlivých sektorech v dohodnuté struktuře. K plnění závazků vyplývajících z Dohody a k zajištění spolupráce na konsolidovaném základě sloužily mimo jiné pracovní skupiny. Formováním obecných politik, koncepcí a strategií dalšího výkonu dozoru nad finančním trhem a řešením vážných systémových problémů byl pověřen Výbor se zastoupením dvou představitelů z každé zúčastněné instituce.

Výbor se v roce 2005 sešel celkem třikrát. Zabýval se zejména:

- výměnou informací a stanovisek k aktuálním tématům řešeným ve výborech třetí úrovně v rámci Lamfalussyho procesu (CEBS, CEIOPS a CESR),
- výměnou informací o implementaci Basel II v bankovním sektoru a o přípravě směrnice Solvency II pro pojišťovny,
- činností pracovních skupin v rámci Dohody,
- integrací dohledu nad finančním trhem.

Z pěti pracovních skupin (pro dohled, zajišťování dat o sektorech, harmonizaci účetnictví a zveřejňování, konglomeráty a licencování) byla v roce 2005 neaktivnější skupina pro dohled, která sestává z pěti podskupin majících na starost jednotlivé regulované konsolidační celky (eBanka a PPF banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka, J&T BANKA, Komerční banka). V rámci skupiny dochází k výměně informací o finanční situaci členů konsolidovaného celku, plnění regulatorních limitů a pravidel, výsledcích kontrol, plánovaných kontrolách, udělení nápravných opatření apod. Pracovní skupina pro harmonizaci účetnictví a zveřejňování informací diskutovala návrh vyhlášky MF k účetnictví finančních institucí a zpracování připomínek. Skupina pro konglomeráty se soustředila na implementaci Direktivy o finančních konglomerátech do národního práva.

Integrace dohledu nad finančním trhem byla nosným tématem všech jednání Výboru. V polovině roku 2005 se změnila koncepce integrace dohledu směrem k jejímu urychlení a sloučení dohledů do ČNB. Výbor projednával posun ve změnách kompetenčních zákonů a souvisejících sektorových zákonů a kroky, které se musí podniknout za účelem hladkého schválení legislativy. Začátkem roku 2005 byly legislativní změny potřebné k integraci všech dozorových funkcí do ČNB schváleny Parlamentem ČR.

6. INTEGRACE DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

V květnu 2004 rozhodla vláda České republiky o záměru postupně integrovat dohled nad finančním trhem České republiky do jedné instituce. Dne 24. srpna 2005 vláda schválila návrh Ministerstva financí ČR a České národní banky na urychlení integrace dohledu a rozhodla o tom, že místo postupného slučování bude dohled integrován do České národní banky k 1. dubnu 2006. Integrace dohledu spočívá v tom, že Česká národní banka, která byla od svého založení pověřena bankovním dohledem, přebírá k tomuto datu dohled nad družstevními záložnami od Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami, dohled nad kapitálovým trhem a kolektivním investováním od Komise pro cenné papíry a dohled nad pojišťovnictvím a penzijním připojištěním od Ministerstva financí ČR.

Jako integrovaný regulátor je Česká národní banka zodpovědná jak za finanční regulaci, tak i za vlastní dohled nad podnikáním regulovaných finančních institucí. Prvně jmenovaná kompetence spočívá zejména v tom, že ČNB na základě příslušných zákonů vydává podzákonné právní předpisy, jimiž stanoví detailní pravidla obezřetného podnikání regulovaných finančních institucí, druhá z kompetencí zahrnuje licencování, vykonávání dohledu na dálku, dohledu na místě a ukládání nápravných opatření. Primární legislativa je v kompetenci MF.

Integrace dohledu v České národní bance vytvoří nutné předpoklady k tomu, aby - tam, kde to bude účelné - došlo ke sjednocení regulatorních pravidel a požadavků kladených orgánem dohledu na činnost bankovních i nebankovních finančních institucí. Pozitivně se projeví v posílení konkurence. Integraci dohledu ocení i finanční instituce, protože v jejím důsledku se předpokládají významné úspory nákladů.

Integrace dohledu si vyžádala změny platné legislativy uskutečněné prostřednictvím zákona o sjednocení dohledu nad finančním trhem.⁹ Tento zákon převádí kompetence v oblasti finanční regulace a dohledu na ČNB a novelizuje desítky platných zákonů, a to zejména:

- zákon o České národní bance, zákon o Komisi pro cenné papíry, obchodní zákoník;
- tzv. sektorové zákony upravující činnost jednotlivých finančních institucí např. zákon o podnikání na kapitálovém trhu, zákon o kolektivním investování, zákon o dluhopisech, zákon o pojišťovnictví, zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem, zákon o bankách, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech;
- ostatní zákony upravující působnost dosavadních orgánů dohledu, k nimž patří zejména zákon proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, zákon o daních z příjmů, zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, zákon o pojistné smlouvě, zákon o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu, zákon o přestupcích, zákon o finančním arbitrovi, zákon o účetnictví, zákon o konkurzu a vyrovnání a zákon o cenných papírech.

Následně po potvrzení záměru integrovat dohled v České národní bance a získání politické podpory přistoupila ČNB k realizaci pečlivě připraveného plánu, jehož hlavní cíl spočíval v nenarušení kontinuity při výkonu dohledu nad finančními institucemi. Počínaje 1. 4. 2006 se většina zaměstnanců původních orgánů dohledu začlenila do České národní banky, která jim zajistila kvalitní podmínky pro práci. Došlo ke změně řady vnitřních předpisů České národní banky, přizpůsobení informačního systému potřebám integrovaného dohledu a v neposlední řadě i přestěhování stovek lidí na nová pracoviště v budově ČNB.

⁹ Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.

V zájmu kontinuity výkonu dohledu ČNB zachovala stávající sektorové uspořádání dohledu. V roce 2007 provede analýzu tohoto organizačního uspořádání a na jejím základě zváží uskutečnění organizačních změn ke zlepšení předpokladů pro dosažení synergických efektů z integrace dohledu.

Od 1. dubna 2006 Česká národní banka zajišťuje plnění všech svých stávajících a nových úkolů v oblasti finanční regulace a dohledu prostřednictvím tří sekcí.

- Sekce bankovní regulace a dohledu je zodpovědná za dohled nad bankovním sektorem a sektorem družstevních záložen.
- Sekce regulace a dohledu nad pojišťovnami odpovídá za dohled nad sektorem pojišťoven a sektorem pojišťovacích zprostředkovatelů.
- Sekce regulace a dohledu nad kapitálovým trhem má odpovědnost za dohled nad obchodníky s cennými papíry, investičními společnostmi, otevřenými podílovými fondy, penzijními fondy a organizátory regulovaných trhů.

Česká národní banka vnitřními předpisy vymezila kompetence těchto sekcí a příslušných odborů, stanovila počet a náplň pracovních pozic jejich zaměstnanců.

7. CENTRÁLNÍ REGISTR ÚVĚŘŮ

Centrální registr úvěřů (dále CRÚ) spravovaný Českou národní bankou je v provozu od roku 2002. Dosud byl využíván pouze k jeho prvotnímu účelu, a to sdílení informací charakterizujících úvěrové zatížení a platební morálku klientů mezi bankami.

Základní statistické údaje k provozu Centrálního registru úvěřů v roce 2005

Počet uživatelů k 31. 12. 2005	1 927
Počet evidovaných klientů k 31. 12. 2005	302 799
z toho: fyzických osob podnikatelů	184 062 (61 %)
právnických osob	118 737 (39 %)
Počet aktivních pohledávek k 31. 12. 2005	329 123
Počet dotazů na evidované klienty za rok 2005	256 425
Počet dotazů na celkové úvěrové zatížení klienta (počet zahrnuje i úvěrové zatížení vlastních klientů získané prostřednictvím dávkové sestavy, kterou má banka k dispozici po každé aktualizaci) za rok 2005	2 214 371
Počet pořízených výpisů pro klienty za rok 2005	133

Míra používání registru bankami je podmíněna využitelností dat, znalostí fungování databáze, spolehlivostí a snadnou přístupností, proto jsou uživatelé z bank podle potřeby proškolení a všechny potřebné informace mají v přehledné formě dostupné na webové stránce CRÚ pro banky, která obsahuje kompletní metodickou dokumentaci, uživatelskou příručku a kontakty na jednotlivé správce aplikace v ČNB. Ve snaze vyjít bankám vstříc při zapojení do úvěrového registru, byly možnosti práce s daty nastaveny tak, aby si banky v závislosti na své velikosti nebo specializaci mohly zvolit způsob přípravy dat nebo reportu do ČNB, který je pro ně nejvhodnější. Banky mohou volit interaktivní přístup do databáze a zadávat data pomocí formulářů aplikace přímo z klávesnice nebo data připravovat ve vlastním informačním systému a zasílat pomocí předávacího formuláře dávkově.

Informace o CRÚ, tj. základní informace o CRÚ, informace o poskytování výpisů klientům a formulář se žádostí o poskytnutí výpisu z CRÚ, jsou přístupné pro veřejnost prostřednictvím webových stránek ČNB (<http://www.cnb.cz> – *Dohled nad finančním trhem – Bankovní dohled*). Za správnost dat zasílaných do CRÚ odpovídají banky, proto v případě, že klient nesouhlasí s údaji o něm vedenými v registru, obrací se přímo na banku, která o něm data do registru zadala. Pokud se potvrdí, že se skutečně jedná o chybu, je banka povinna neprodleně provést opravu v databázi. Na druhou stranu banky mohou požádat správu CRÚ o ověření dat klienta zaslaných do registru jinými bankami. Z praxe při vyřizování žádostí bank o ověření dat vyplývá, že v převážné většině jsou data uložena bankami v CRÚ vykázána správně.

Pokud dojde k opravě dat o klientovi, která má vliv na údaje o jeho úvěrovém zatížení, jsou všichni uživatelé, kteří prováděli dotaz na tohoto klienta, informováni o tom, že v jeho datech došlo ke změnám, a jsou vyzváni, aby provedli nový dotaz.

V roce 2005 probíhala realizace II. etapy rozvoje CRÚ zaměřená především na rozšíření funkcionality stávajícího systému a na zvýšení uživatelského komfortu a rozsahu dostupných informací. Vývoj II. etapy bude ukončen v roce 2006.

V rámci II. etapy rozvoje jsou pro analytiku z ČNB i zúčastněných bank připravovány nové nástroje, které mimo jiné umožní dynamické vytváření statistických sestav na základě volitelných parametrů, které budou poskytovat agregovaná data samostatně i ve vzájemných kombinacích vycházející ze současného rozsahu datové věty,

tj. např. agregace podle sektorů, typů klientů a jejich právních forem, ekonomických odvětví, výše zůstatku, pohledávek po splatnosti apod. a parametrů RES (zejména počet zaměstnanců a velikost obrátu). Dále bude možná volba agregace za sektor jako celek, vybranou skupinu bank i jednotlivou banku (s omezeným přístupem pouze pro danou banku), propočet ukazatelů vycházejících z rozsahu datové věty, tj. např. průměrná velikost pohledávky, podíl nesplacené části pohledávek na celkovém objemu pohledávek a jejich kombinace se sektorovým, odvětvovým členěním apod.

Další rozšíření funkcionality CRÚ umožní bankám sledovat úvěrové zatížení a bonitu klientů nejen individuálně, ale i v rámci ekonomicky spjaté skupiny v návaznosti na povinnosti dané pravidly obezřetného podnikání. Navrhované řešení umožní bankám uložení vytvořené skupiny klientů pro příští použití, propočet úvěrového zatížení za určenou skupinu klientů ve stejné struktuře jako u individuálních dotazů.

V České republice v posledních letech vzniklo několik dalších registrů na komerčním základě, jsou však zaměřeny na jiné subjekty nebo produkty než CRÚ. Jedná se o Bankovní registr klientských informací (BRKI) provozovaný společností CBCB (Czech Banking Credit Bureau, a.s.), který se zaměřuje na fyzické osoby - podnikatele a nepodnikatele. Společnost CBCB je vlastněna pěti zakládajícími bankami a zpracovává data na základě smluv s jednotlivými bankami. Na rozdíl od CRÚ se nejedná o registr úplný, jsou v něm obsažena pouze data 18 zúčastněných bank, kterým je umožněn pohled na současný stav zadlužení klienta a zpětně na historické hodnoty za poslední čtyři roky. V provozu je od června 2002.

Sdružení SOLUS (Sdružení na Ochranu Leasingu a Úvěrů Spotřebitelům) je zájmovým sdružením právnických osob. Společná databáze, obsahující údaje za fyzické osoby a nově i fyzické osoby podnikatele a právnické osoby, které neplní své povinnosti vztahující se k finanční činnosti alespoň jednoho člena sdružení SOLUS (tj. pouze negativní informace), je určena výhradně pro potřebu 12 členů sdružení. Tento registr zahájil činnost v polovině roku 1999. Mezi členy sdružení patří také dvě banky - HVB Bank Czech Republic a Raiffeisenbank.

Dalším registrem působícím v ČR od června 2005 je Nebankovní registr klientských informací (NRKI) provozovaný zájmovým sdružením právnických osob LLCB (Leasing & Loan Credit Bureau, z.s.p.o.). Cílem je vzájemné informování osmi věřitelských subjektů působících na území ČR v oblasti leasingu a splátkového prodeje o záležitostech vypovídajících o bonitě, důvěryhodnosti a platební morálce jejich klientů - fyzických a právnických osob. Na zpracování dat se stejně jako v případě společnosti CBCB podílí firmy CCB (Czech Credit Bureau) a společnost CRIF.

8. ČINNOST FINANČNÍHO ARBITRA

Finanční arbitr působí v České republice od 1. 1. 2003 na základě zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi. Zákon o finančním arbitrovi byl novelizován v souvislosti s integrací dohledu nad finančním trhem do ČNB od 1. 4. 2006.

Prostory pro výkon funkce finančního arbitra, včetně materiálního zabezpečení a informačních technologií zajišťuje arbitrovi, jeho zástupci a pěti pracovníkům Česká národní banka. Výkon činnosti finančního arbitra je na České národní bance nezávislý a není součástí jejího bankovního dohledu.

Informace o kompetenci arbitra, včetně podmínek k zahájení řízení před finančním arbitrem a možnostech podat návrh na zahájení řízení jsou zveřejněny na internetových stránkách finančního arbitra (<http://www.finarbitr.cz>). Jsou zde rovněž uvedeny nálezy a rozhodnutí arbitra, včetně příkladů sporů, které spadají a nespádají do jeho kompetence. K dispozici jsou informace o obdobných institucích členských zemí Evropské unie, zemí tvořících Evropský hospodářský prostor a kandidátských států na členství v EU.

Na finančního arbitra se může obrátit každý klient instituce, pokud spor náleží do kompetence finančního arbitra. Navrhovatelem řízení před finančním arbitrem nemůže být podle zákona převádějící instituce nebo vydavatel elektronického platebního prostředku.

Finanční arbitr rozhoduje spory vzniklé mezi institucemi a jejich klienty při provádění převodů peněžních prostředků a vydávání a držení elektronického platebního prostředku podle zákona o platebním styku (zákon č. 124/2002 Sb.). Jedná se o spory vznikající zejména při realizaci tuzemského a přeshraničního platebního styku a zúčtování operací s platebními kartami na vrub účtů jejich držitelů, příp. jinými elektronickými platebními prostředky. S účinností od 1. 1. 2005 se rozšířila jeho působnost o opravné zúčtování a inkasní formu placení na území ČR. V zásadě jde o dodržování zákonem stanovených lhůt a podmínek pro zúčtování jednotlivých transakcí platebního styku. Novela zákona o finančním arbitrovi s účinností od 1. dubna 2006 zpřesňuje kompetenci finančního arbitra na řešení sporů vyplývajících z realizace převodu, ke kterému nedal podnět majitel účtu nebo osoba zmocněná majitelem účtu. Finanční arbitr je ze zákona oprávněn řešit spory u prováděných přeshraničních převodů do výše protihodnoty 50 000 EUR.

Opravné zúčtování řeší finanční arbitr podle zákona o bankách (zákon č. 21/1992 Sb.) a inkasní formu placení na území ČR řeší také podle Vyhlášky č. 62/2004 Sb., kterou se stanoví způsob provádění platebního styku mezi bankami, zúčtování na účtech u bank a technické postupy bank při opravném zúčtování.

V rozsahu stanoveném zákonem rozhoduje uvedené spory i zástupce finančního arbitra, který arbitra v době jeho nepřítomnosti zastupuje v plném rozsahu jeho pravomoci a odpovědnosti. V ostatních případech je k rozhodování příslušný soud.

Řízení je zahájeno na návrh navrhovatele. Návrh může být podán jak písemně formou dopisu, tak na formuláři, jenž byl vypracován finančním arbitrem a je uveden také v elektronické podobě na internetových stránkách arbitra. Návrh může být podán i faxem.

Návrh musí obsahovat všechny předepsané náležitosti, jež vyžaduje zákon. Navrhovatel přesně identifikuje sebe a příslušnou instituci, u které neúspěšně uplatnil reklamaci, spadající pod působnost zákona o platebním styku, tzn. uvede své jméno a příjmení, rodné číslo nebo datum narození a trvalé bydliště. U instituce je třeba uvést její plný název, identifikační číslo organizace a sídlo firmy. Klient - navrhovatel srozumitelně a úplně vylíčí veškeré skutečnosti sporného případu a doloží důkazní

prostředky nebo je alespoň označí nebo popíše. Důležitou součástí návrhu je popsání stavu, kterého chce navrhovatel docílit. Nedílnou součástí návrhu je prohlášení o tom, že případ není řešen před soudem nebo rozhodcem. Klient musí rovněž doložit doklad o neúspěšném domáhání nápravy u věcně příslušné instituce (nejčastěji u banky).

Arbitr, zástupce arbitra nebo pracovník pověřený k provádění ve věci prostuduje předložený návrh z hlediska náležitostí, které požaduje zákon. Chybí-li nějaká, vyžve navrhovatele k doplnění. Při úplnosti návrhu je zahájeno řízení před finančním arbitrem, navrhovatel je vyzooměn o této skutečnosti písemnou formou a převádějíci instituce je písemně požádána o vyjádření v zákonem stanovené lhůtě. Od 1. 1. 2005 tato lhůta činí 15 dnů a může být na požádání instituce prodloužena o dalších 15 dnů.

Finanční arbitr se v průběhu řízení nemusí řídit pouze návrhem navrhovatele, může sám zjišťovat další skutečnosti a nařídít jednání ve věci za přítomnosti obou stran sporu. Je oprávněn vyžadovat po převádějíci instituci doložení všech důkazních prostředků, o které požádá, včetně nahlížení do systémů této instituce.

Ze zákona o finančním arbitrovi vyplývá pro arbitra povinnost spolupracovat s obdobnými orgány v zemích EU a EHP. V roce 2005 se finanční arbitr a jím pověřené osoby zúčastnili jednání s ombudsmany v Německu (Bundesverband deutscher Banken a Bundesverband öffentlicher Banken Deutschlands). Kontakty byly navázány ve Finsku (Advisory Office for Bank Customers - The Finnish Securities Complaint Board) a s rakouským ombudsmanem (Gemeinsame Schlichtungsstelle Wien).

Z podnětu FA se v Praze konala 10. 6. 2005 pravidelná schůze evropské sítě FIN-NET (Cross-border Out-of-Court Complaints Network for Financial Services) sdružující finanční ombudsmany a organizace zabývající se mimosoudním vyrovnáváním klientských sporů v oblasti bankovníctví. Akce proběhla za podpory ČNB v jejich prostorách.

V roce 2005 finanční arbitr řešil celkem 537 podnětů, z toho bylo 160 návrhů na zahájení řízení před finančním arbitrem, což znamená nárůst o 23 % ve srovnání s rokem 2004 a o 116 % s rokem 2003. Z rostoucího počtu návrhů i dotazů včetně osobních návštěv lze usoudit, že institut finančního arbitra se ve veřejnosti, která možností mimosoudního vyrovnání sporů využívá proti předcházejícím rokům častěji, dostává více do povědomí.

Vydáno bylo 65 nálezů, z toho 21 rozhodnutých ve prospěch navrhovatele, což je 32 % kladně vyřízených případů z celkového počtu vydaných nálezů. V roce 2004 tento podíl činil 44,8 %. Ze všech oprávněných případů, které v roce 2005 finanční arbitr řešil, se 67 % týkalo problémů vyplývajících z užívání elektronického platebního prostředku, zejména platebních karet.

Finanční arbitr v roce 2005 uložil 31 pokut v celkové výši 943 457 Kč, z toho sedm pokut za porušení zákona při oznamovací povinnosti ze strany institucí, ostatní souvisely s vydáním nálezu, ve kterém byla instituce odsouzena.

Podle zákona o finančním arbitrovi institucím (tj. převádějícím institucím a vydavatelům elektronických platebních prostředků) vyplývá informační povinnost. Seznam těchto institucí je na internetových stránkách arbitra a je pravidelně aktualizován. Je zde rovněž uveden vzor pro splnění informační povinnosti.

V roce 2005 uspořádal finanční arbitr tiskovou konferenci v souvislosti s vydáním výroční zprávy a s novelou zákona o finančním arbitrovi, dále pokračoval v publikační činnosti v denících i odborných časopisech a vystupoval v médiích s cílem bližšího seznámení veřejnosti s působením finančního arbitra v ČR.

9. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

V roce 2005 se prohloubila bilaterální spolupráce zástupců bankovního dohledu s partnerskými institucemi bankovního dohledu a spolupráce v rámci mezinárodních, zejména evropských struktur. Důvodem byla potřeba úzce spolupracovat při přípravě na implementaci nového kapitálového konceptu Basel II a aktivní zapojení do práce ve Výboru evropských bankovních supervisorů (CEBS) a Evropského bankovního výboru (EBC)¹⁰ a také do činnosti pracovních skupin, které tyto výbory zřídily. ČNB je v podmínkách platnosti jednotné bankovní licence ve většině případů v postavení hostitelského orgánu, proto jednoznačně podporuje jednotné chápání pravidel a vzájemnou koordinaci postupů.

V současné době je přibližně třetina pracovníků bankovního dohledu ČNB zapojena do práce celkem 20 výborů a pracovních skupin Evropské komise, Evropské centrální banky a Banky pro mezinárodní vyrovnání.

9.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ KOMISE

Výbor evropských bankovních supervisorů (CEBS), kde má ČNB svého zástupce, pracoval v roce 2005 intenzivně na doporučeních vztahujících se k implementaci nové kapitálové přiměřenosti ve vazbě na připravované novelizované směrnice 2000/12 a 93/6 EEC. Úsilí se soustřeďovalo na dokončení konzultačních materiálů, týkajících se společného výkaznictví kapitálové přiměřenosti (COREP), finančních výkazů (FINREP), provádění dohledu podle nového kapitálového konceptu (Pilíř 2), posuzování externích ratingových agentur (ECAI) a přeshraniční spolupráce domácích a hostitelských supervisorů.

Bankovní dohled ČNB je zastoupen v klíčových pracovních skupinách zpracovávajících výše uvedené materiály:

- a) Group de Contact;
- b) skupina pro účetnictví a audit;
- c) skupina pro společné výkaznictví kapitálové přiměřenosti;
- d) expertní skupina pro otázky spolupráce supervisorů.

Pracovníci bankovního dohledu se podíleli i na přípravě doporučení a standardů ostatních expertních skupin CEBS, kde nemá ČNB přímé členství. Jednalo se např. o doporučení k validaci pokročilých postupů měření kreditních a operačních rizik a další témata.

CEBS začátkem roku 2005 publikoval konzultační materiály využité při přípravě implementace nových pravidel kapitálové přiměřenosti do českých legislativních předpisů, zejména do nové vyhlášky ČNB.

Hlavní témata výboru CEBS a jeho pracovních skupin v roce 2005:

- dokončení základní sady doporučení pro implementaci pilíře 2 nového kapitálového konceptu, zejména rizikové hodnocení banky supervizorem, hodnocení interního kapitálu bankou, hodnocení banky supervizorem, interní řízení banky;
- dokončení společného rámce pro vykazování kapitálové přiměřenosti, finanční situace bank a dalších regulatorních požadavků;
- dokončení doporučení k hodnocení externích ratingových agentur;
- příprava standardů pro outsourcing a jejich harmonizace napříč finančními sektory ve spolupráci s výbory CESR a CEIOPS;
- příprava doporučení pro validaci pokročilých přístupů řízení kreditního a operačního rizika;

¹⁰ Committee of European Banking Supervisors, European Banking Committee

- příprava pravidel pro sledování a řízení rizika koncentrace, úrokového rizika bankovní knihy a stresového testování;
- tvorba požadavků na jednotný obsah a formu zveřejňování informací supervizorem v rámci nového kapitálového konceptu.

ČNB má zájem být rovnocenným partnerem domovským orgánům dohledu, mít možnost získávat potřebné informace o mateřských bankách, uplatnit svůj názor při schvalování modelů bank podle nového kapitálového konceptu zohledňujícího podmínky místního trhu a efektivně dohlížet na banky působící na českém trhu podle českých zákonů a pravidel regulace.

Bankovní dohled dále spolupracoval s Ministerstvem financí ČR prostřednictvím technického experta při přípravě a účasti na jednáních výboru 2. úrovně Lamfalussyho procesu - Evropského bankovního výboru, který vznikl z původního Bankovního poradního výboru (BAC). Spolupráce probíhala zejména v následujících oblastech:

- Přeshraniční fúze a akvizice (přeshraniční konsolidace) - příprava a projednávání návrhu novely částí směrnice 2000/12, týkajícího se podmínek pro schvalování majetkové účasti na bance, zejména kritérií „fit a proper“¹¹, zkrácení lhůty pro posouzení účasti supervizorem, společné posuzování domácím a hostitelským supervizorem a dalších podmínek.
- Velké angažovanosti - zahájeno prověřování části směrnice 2000/12, která se týká pravidel pro velké úvěrové angažovanosti, zejména pokud jde o jednoznačnost definic, reporting, aplikace limitů a přístupu k bankám různé velikosti. Zpráva o fungování této části směrnice spolu s návrhy na změny má být předložena Evropskému parlamentu a Radě do 31. 12. 2007.
- Systémy pojištění vkladů - zahájeno prověřování systémů pojištění vkladů v zemích EU s cílem zjistit postup implementace směrnice ES a oblasti harmonizace pravidel.
- Instrukce elektronických peněz - zahájeno prověřování pravidel pro vydavatele elektronických peněz a jejich vhodnost pro mobilní operátory. Výsledkem by měl být návrh na úpravu směrnice 2000/46.
- Hypoteční úvěry - zahájeno prověřování systémů fungování pravidel pro hypoteční úvěry s cílem integrovat tato pravidla v rámci EU.
- Vlastní fondy - zahájeno zkoumání složení vlastních fondů v jednotlivých zemích pro účely propočtu základního obezřetnostního ukazatele bank (kapitálové přiměřenosti). Výsledkem by měl být návrh na úpravu směrnice 93/6 do 31. 12. 2008.

Tyto konkrétní projekty pokračují i v roce 2006. Naplňují strategii Evropské komise v oblasti finančních služeb v letech 2005-2010, která navazuje na dokončený program FSAP. Bankovní dohled ČNB se spolu s ostatními tuzemskými regulátory finančního trhu zúčastnil připomínkování strategického dokumentu Evropské komise tzv. Zelené knihy o politice finančních služeb v letech 2005-2010, která byla v květnu 2005 předložena k veřejné konzultaci. Společné stanovisko za Českou republiku připravilo Ministerstvo financí.

ČR v tomto stanovisku vyjádřila podporu obecným cílům a politické orientaci Evropské komise v oblasti finančních služeb, které mohou významně přispět k integraci trhu. Zejména podporuje priority v oblasti zdokonalování regulace, transpozice, vynuucování a hodnocení, které Komise navrhla s cílem dosáhnout stejných (srovnatelných) legislativních požadavků napříč finančními sektory v oblastech, kde toho lze dosáhnout. Při hodnocení transpozic směrnic by se však měla vyvarovat možné přílišné byrokracie. ČR upozornila na potřebu účinné spolupráce s ECB, která provádí řadu analýz a zpráv, které může Komise využít. ČR vyslovila podporu existujícímu regulačnímu rámci, který by měl zůstat na pokud možno vysoké míře

11 Odborná způsobilost, zkušenost a integrita.

obecnosti. Nástroje, které má dohled k dispozici, jsou považovány za dostačující. Upřednostňuje se jejich lepší využitelnost před zaváděním nových. ČR uvedla, že kontrola domácím supervizorem by neměla být vyhlašována jako hlavní koncept dohledu, pokud jsou známy významné překážky, které rozšiřování tohoto konceptu brání (funkce centrální banky jako věřitele poslední instance, právní odpovědnost za provádění dohledu a systém pojištění vkladů na národní úrovni apod.).

Po ukončení konzultačního období vydala Evropská komise v listopadu 2005 tzv. Bílou knihu o politice v oblasti finančních služeb v letech 2005 - 10, která sleduje čtyři cíle:

- v oblasti finančních služeb postupovat dále směrem k vytvoření integrovaného a ekonomicky efektivního finančního trhu EU;
- odstranit zbývající ekonomické překážky a umožnit poskytovat finanční služby po celé EU s co nejnižšími náklady, zajistit efektivní obezřetnostní regulaci, jakož i regulaci umožňující korektní obchodování na finančních trzích s pozitivním dopadem do finanční stability, včetně ochrany spotřebitele;
- implementovat, vynuocovat a průběžně vyhodnocovat existující legislativu a na všechny budoucí iniciativy striktně aplikovat zásady dokonalejší regulace;
- v EU posílit kooperaci a konvergenci v oblasti dohledu, prohloubit vztahy s ostatními globálními finančními centry a posílit celosvětový vliv EU.

EK uvádí, že nová politika není zaměřena primárně na nová legislativní opatření, ale směřuje k posílení a zefektivnění regulačních supervizních mechanismů a vytvoření podmínek pro zlepšení přeshraniční konsolidace v EU. Očekává se, že v rámci nové politiky se bude jednat pouze o několik cílených legislativních iniciativ.

Legislativní iniciativy se týkají integrace hypotečního trhu v EU, vytvoření jednotného trhu se spotřebitelskými úvěry a zlepšení ochrany spotřebitele, vytvoření jednotného prostoru evropských plateb, nových pravidel solventnosti pro pojišťovny a konsolidace s dalšími pravidly pro pojišťovny, přehodnocení kvalifikované účasti k podpoře přeshraničních fúzí a akvizic, řešení přeshraničního vypořádání a zúčtování cenných papírů, přehodnocení směrnice o elektronických peněžích a další.

Zvažované budoucí iniciativy spočívají v zajištění konzistentnosti implementace právní úpravy obchodování s cennými papíry, opatření k zajištění integrovaného trhu tzv. retailových služeb¹².

Cenné zkušenosti nabyt bankovní dohled ČNB při projednávání návrhů novel příslušných směrnic ES týkajících se nové kapitálové přiměřenosti v pracovních skupinách Evropské komise a ECOFINu, která probíhala až do ukončení práce na novele směrnic 2000/12 a 93/6 v červenci 2005.

Na začátku roku 2006 nominoval bankovní dohled ČNB svého zástupce do nově založené skupiny Evropské komise „Capital Requirements Transposition Group“. Tato skupina se zabývá výkladem uvedených směrnic, kterými se v EU zavádí nový koncept kapitálové přiměřenosti.

9.2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY

ČNB má dva zástupce ve Výboru bankovních supervizorů (BSC), jeden je zástupce bankovního dohledu a druhý referátu finanční stability. Tatáž skladba zastoupení je i v pracovních skupinách zřízených a odpovídajících BSC, ve skupině makroobezřetnostních analýz (WGMA) a rozvoje bankovníctví (WGBD). ČNB počítá i s účastí

¹² Podrobně viz dokument Bílá kniha.

v pracovní skupině k problematice registru úvěrů (WGCR). Pro ČNB jako supervizora a rovněž pro české banky by tato spolupráce v oblasti úvěrových registrů byla přínosem, neboť provozuje registr úvěrů právnických osob a podnikatelů se srovnatelnými parametry s registry jiných členských zemí. Aktivní zapojení do výměny informací obsažených v úvěrových registrech závisí na podpoře českých bank zastoupených v České bankovní asociaci. Jednání v tomto směru byla zahájena.

Aktivity BSC byly v roce 2005 zaměřeny na tři základní oblasti: analýzy a monitoring finanční stability a konjunkturálního a strukturálního vývoje evropského bankovního systému, analýzy vlivu regulačních požadavků na finanční stabilitu, strukturu bankovního sektoru a ekonomiku a podporu spolupráce mezi centrálními bankami a supervizory. Na přípravě materiálů k těmto tématům se ČNB podílela v rámci uvedených dvou pracovních skupin.

V pracovní skupině WGMA se jednalo o:

- zprávu o vývoji finanční stability bankovního sektoru EU;
- zkoumání metod zátěžového testování a jeho využití;
- zmapování velkých angažovaností bank vůči velkým podnikům a zkoumání vlivu změn financování podniků bankovními úvěry na situaci bank;
- analýzu dopadů IFRS na finanční výkaznictví a chování bank;
- analýzu hedgových fondů;
- zmapování metod a možností dodávání dat o úrokovém riziku bank a využití dat jako součásti analýz o bankovní/finanční stabilitě;
- problematiku sběru dat a jejich využití pro provádění zátěžového testování na mikroúrovni aj.

V pracovní skupině WGBD se jednalo o:

- projekty týkající se rizik bankovního podnikání;
- dílčí studie zaměřené na řízení rizika likvidity bank, spotřebitelské úvěry, syndikované půjčky, financování podniků a dále šetření ke zpracování souhrnné studie o vývoji bankovních rizik a očekávanému vývoji bankovního sektoru v horizontu následujících pěti let;
- problematiku konkurence na trhu hypotečních úvěrů;
- roční zprávu o strukturálním vývoji bankovního sektoru EU.

Předpokladem dosažení stanovených cílů je aktivní spolupráce i na mezinárodní úrovni. ČNB se podílela na přípravě novelizovaných „Core principles for Effective Banking Supervision“ a principech implementování nového kapitálového konceptu (Basel 2) prostřednictvím účasti svých zástupců v pracovní skupině *Core Principles Liaison Group (CPLG)* a *Working Group on Capital při CPLG*. To umožnilo přístup k aktuálním informacím a vyjadřování stanovisek k otázkám našeho zájmu a alespoň v omezené míře ovlivnilo tvorbu nových pravidel.

9.3 SPOLUPRÁCE V RÁMCI BASILEJSKÉHO VÝBORU PRO BANKOVNÍ DOHLED

Základním úkolem BCBS je vytvoření platformy pro pravidelné diskuze týkající se bankovní supervize zemí G10. Poslední dobou se však stále více zabývá rozvojem regulace. Bankovní dohled ČNB má své zástupce v *Core Principles Liaison Group* a v *Core Principles Working Group*. V roce 2005 proběhla dvě jednání těchto skupin zaměřená především na klíčové aspekty nového konceptu kapitálové přiměřenosti (např. národní diskrece, zásady spolupráce mezi domácím a hostitelským dohledem) a na tvorbu novelizovaných základních principů pro efektivní bankovní dohled (tzv. *Core Principles*), které by měly být v souladu s nejlepší mezinárodní praxí. Návrh novelizovaných principů je založen na zásadách:

- zohlednit rozvoj služeb v bankovním sektoru;
- odstranit duplicitu;

- přiblížit se k ostatním mezinárodním standardům;
- konkretizovat některé principy;
- zachovat kontinuitu, jednoduchost, flexibilitu, obecnou aplikovatelnost a stejný počet principů.

Schválení novelizovaných principů se předpokládá v 1. pololetí 2006, slavnostní vyhlášení v říjnu 2006 při příležitosti mezinárodní konference regulátorů v Mexiku.

9.4 SPOLUPRÁCE S PARTNERSKÝMI ORGÁNY DOHLEDU

Spolupráce s partnerskými bankovními dohledy pokračovala i v roce 2005. Byla zaměřena na výměnu informací o bankách společného zájmu a postupu při implementaci nového kapitálového konceptu (Basel II).

Oblast Memorand of Understanding (MoU) zůstává nezměněná. ČNB má stejně jako v roce 2004 uzavřeno celkem osm MoU s Nizozemskem, Itálií, Slovenskem, Rakouskem, Německem, USA (přesněji státem New York), Belgií a Francií. V jednání je stále MoU s Ruskou federací, jehož uzavření je podmíněno dohodou o podmínkách spolupráce na úrovni EU s ruskou stranou. Jednání organizovaná v rámci dohody mezi členy Group de Contact se zástupci centrální banky Ruska v roce 2005 pokračovala.

Rovněž praktická spolupráce supervizorů pokračovala i v roce 2005, měla jak písemnou podobu, tak formu pracovních jednání. Jednání probíhala především s partnery ze zemí, jejichž banky mají rozhodující podíl na bankovním trhu ČR (Rakousko, Německo a Belgie). Předmětem jednání byla vždy dvě základní témata: výměna informací o finanční situaci mateřských bank a dceřiných bank a výměna informací a zkušeností při postupu dohledů při přípravě na implementaci Basel II.

Otázka implementace Basel II byla ze strany ČNB akcentována vůči partnerským dohledům na různých fórech. Pro český bankovní dohled v pozici hostitelského dohledu je nanejvýš žádoucí, aby obsah a formy konkrétní spolupráce při schvalování žádostí, validaci modelů a průběžného dohledu nad bankami, které budou žádat o schválení pokročilých metod řízení rizik v rámci Basel II, byly nastaveny tak, aby dotčené banky dostaly jasnou informaci o zacházení v rámci skupiny.

9.5 SPOLUPRÁCE V RÁMCI SKUPINY BANKOVNÍCH DOHLEDŮ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY

Pro ČNB je rozhodující účast ve strukturách Evropské komise a ECB. Stranou nezůstává již dříve započatá spolupráce skupiny bankovních dohledů v rámci zemí střední a východní Evropy (BSCEE).

Tato skupina, která byla založena před 15 lety, má celkem 19 členů, z nichž devět jsou země mimo EU. Každoročně se koná dvoudenní konference vedoucích představitelů těchto bankovních dohledů zaměřená na aktuální praktická témata bankovní regulace a supervize. V roce 2005 byl novelizován statut BSCEE. Hlavní změna se uskutečnila v systému fungování sekretariátu skupiny, který se bude v jednotlivých zemích každých pět let střídát. V současné době je sekretariát umístěn v Polsku v rámci bankovního dohledu.

9.6 SPOLUPRÁCE S MEZINÁRODNÍM MĚNOVÝM FONDEM A SVĚTOVOU BANKOU

V roce 2005 byly dokončeny v ČNB dva pilotní projekty Světové banky týkající se řízení společnosti (*Corporate Governance*) a insolvence bank (*Insolvency of Banks*).

Pro bankovní dohled ČNB je uplatňování principů corporate governance v bankách jedním z klíčových předpokladů pro obezřetné chování a zdravé fungování bank. Avšak s některými doporučeními Světové banky nesouhlasí. Je nutno sledovat vyváženost mezi přínosy na základě navrhovaných požadavků a negativními dopady na bankovní sektor v důsledku jejich neadekvátnosti vedoucí k přeregulaci. Danou oblast je vždy nutno posuzovat z hlediska národního prostředí, stávající legislativy a legislativy připravované v EU, kterou je nutno implementovat. Doporučení by rovněž měla zohledňovat současnou praxi. Projekt byl pro bankovní dohled dobrou zkušeností a poskytl platformu pro diskuzi a výměnu názorů na konkrétní témata v oblasti řízení bank. ČNB s výsledky projektu a doporučeními seznámila všechny zainteresované.

Corporate Governance

Bankovní dohled se problematikou právního rámce řešení problémových bank zabýval již koncem 90. let. Inicialoval řadu námětů na legislativní změny, které by zlepšily celkový rámec „výstupu bank ze sektoru“, v návaznosti na problémy, které vznikly v souvislosti s uzavíráním jednotlivých bank. Nemalou komplikací je zdlouhavá a nejasná reforma úpadkového práva (gestorem Ministerstvo spravedlnosti ČR). Některé základní problémy se podařilo ošetřit v souvislosti s transpozicí směrnice o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí společně s přijetím zákona o finančních konglomerátech.

Insolvency bank

ČNB se podařilo prosadit řadu zákonných ustanovení, která rámec zacházení s problémovými bankami posilují, řada otázek zůstává ještě otevřená a je předmětem diskuzí. Jedná se zejména o pojetí a fungování nucené správy v bankách. Diskutuje se otázka legislativního rámce pro případné budoucí snahy o ekonomickou záchranu banky nebo bank v problémech za ingerence regulátora. Předmětem jednání je zajišťovací institut obdobný předběžnému správci v konkurzním řízení zabraňující nežádoucímu snižování hodnoty aktiv banky v problémech.

Z hlediska bank jako významných věřitelů zůstává nedořešená reforma úpadkového práva. Po několika letech odborných diskuzí a legislativních iniciativ na úrovni vlády ČR i Parlamentu ČR byl insolventní zákon schválen s účinností od 1. 7. 2007.

B. BANKOVNÍ SEKTOR V ROCE 2005

METODICKÁ POZNÁMKA

Implementace mezinárodních standardů finančního výkaznictví a jejich změny

Počínaje 1. lednem 2005 došlo v účetnictví bank k několika změnám, které částečně ztěžují analytickou práci a vypovídací schopnost časových řad některých ukazatelů. Od tohoto data začalo být v České republice aplikováno Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1606/2002 ze dne 19. července 2002 o uplatňování mezinárodních účetních standardů. Podle něho musejí emitenti registrovaných cenných papírů pro každé účetní období počínající 1. ledna 2005 nebo později sestavovat své konsolidované účetní závěrky v souladu s mezinárodními standardy finančního výkaznictví (IAS/IFRS) schválenými Evropskou komisí. Česká republika využila možnosti dané tímto Nařízením a rozšířila aplikaci IAS/IFRS také na individuální účetní závěrky. Od 1. ledna 2005 tak sedm bank¹³ tuzemského bankovního sektoru, které jsou emitenty registrovaných cenných papírů, sestavuje své účetní závěrky v souladu s IAS/IFRS, přičemž rovněž jejich výkaznictví pro ČNB je postaveno na těchto standardech. Samotná tato změna však příliš velkou komplikací není, neboť již od 1. ledna 2002 účetní postupy tuzemských bank v zásadě odpovídaly postupům mezinárodních účetních standardů.

Významnější dopad do srovnatelnosti časových řad některých hodnot a ukazatelů mají změny samotných mezinárodních účetních standardů, zejména pak IAS 39, účinné rovněž od 1. ledna 2005, které se také promítly do českých účetních předpisů. Revidovaný IAS 39 zejména nově vymezil jednotlivé kategorie finančních nástrojů, jejich obsah a způsob vykazování.

Srovnatelnost údajů mezi roky 2005 a 2004 byla na základě nových IAS/IFRS nejvíce ovlivněna v oblasti objemu a struktury klientských úvěrů a cenných papírů, a to z důvodu nového vymezení kategorie „úvěry a pohledávky“, do kterých od roku 2005 již nejsou zahrnovány dluhopisy pořízené na primárním trhu obchodované na veřejném trhu. Struktura zisku z finanční činnosti byla pak ovlivněna změnou ve vykazování cenných papírů oceňovaných reálnou hodnotou proti účtům nákladů nebo výnosů, u kterých již není nutné oddělovat naběhlé úroky. Úrokový výnos z těchto cenných papírů tak již nemusí být zahrnován do úrokového zisku, nýbrž může být součástí zisku z cenných papírů k obchodování (v oblasti zisku z finančních operací).

Nová pravidla jsou v případě nejvýznamnějších položek blíže popsána v samotném textu části B této publikace, obvykle formou poznámky pod čarou. V některých případech je rovněž proveden odhad velikosti dopadu těchto změn do vykázaných čísel.

Použité údaje

Veškeré údaje použité v této publikaci jsou za banky s bankovní licencí k 31. 12. 2005, pokud není v záhlaví kapitoly nebo v příslušné pasáži uvedeno jinak. Hodnoty se vztahují vždy k bankám jako celku, tj. jsou včetně jejich poboček v zahraničí, s výjimkou údajů o sektorové, odvětvové a časové struktuře úvěrů a vkladů, které zahrnují pouze aktivity bank v České republice. V údajích za rok 2005 jsou již částečně zohledněny výsledky externích auditů, proto se uváděné údaje za rok 2005 mohou lišit od údajů publikovaných Českou národní bankou v dřívějších termínech. Nelze vyloučit, že dojde ještě k dalším dílčím změnám proti údajům uváděným v této publikaci, ty by však neměly v zásadě významně ovlivnit naznačené vývojové trendy.

¹³ V průběhu roku 2005 se jejich počet zvýšil o další tři banky.

SHRnutí

V roce 2005 nedošlo v bankovním sektoru České republiky k žádným zásadním změnám. Jeho struktura je z hlediska počtu bank a jejich vlastnictví již několik let stabilní. Více jak 96 % celkových aktiv sektoru je nadále přímo či nepřímo kontrolováno zahraničními vlastníky. Z hlediska příslušnosti k jednotlivým zemím je struktura vlastníků diverzifikovaná, což omezuje případné negativní dopady rizika nákazy ze zahraničí na tuzemský sektor. V rámci jednotné bankovní licence začaly v tuzemsku působit dvě nové pobočky zahraničních bank, které se však zaměřují pouze na vybranou skupinu klientů, došlo k fúzi dvou bank a jedna banka se přeměnila na pobočku zahraniční banky.

Bankovní sektor vytvořil v roce 2005 nekonsolidovaný čistý zisk ve výši 39,1 mld. Kč. V meziročním srovnání jde o zvýšení o 6,3 mld. Kč (19,1 %). Za růstem čistého zisku stojí především významný růst hlavních složek zisku z finanční činnosti (zejména úrokový zisk), pokračující kontrola provozních nákladů a jen nízké náklady vyplývající z tvorby opravných položek. Pozitivně se projevilo snížení příspěvku do Fondu pojištění vkladů. Úrokové výnosy jsou taženy především rostoucím objemem poskytnutých úvěrů, příjem z poplatků a provizí pak zejména zvyšujícím se počtem transakcí, růstem počtu poskytnutých úvěrů a počtu klientů investujících do alternativních produktů. Samotná výše poplatků hrazená klienty za jednotlivé služby však v důsledku konkurenčních tlaků a velkého zájmu médií o toto téma v roce 2005 spíše stagnovala, u některých bank došlo k mírnému poklesu či zrušení některých poplatků v souvislosti se zpřehledněním a zjednodušením struktury sazebníků. Na dosaženém výsledku se stejně jako v předchozích letech pozitivně projevila řada jednorázových specifických operací (výsledky právních sporů, mimořádné dividendy, prodej majetkových účastí a nemovitostí, rozpouštění rezerv).

Co se týče aktivit bank, pak nejvýznamněji se projevoval zájem o úvěrování obyvatelstva. Úvěry do tohoto sektoru vzrostly meziročně o 96,2 mld. Kč (resp. o 34,0 %) na 379,5 mld. Kč, a to zejména vlivem hypotečních úvěrů. Důvody tohoto významného růstu lze spatřovat především v příznivém prostředí nízkých úrokových sazeb, velké poptávce od silných populačních ročníků ze 70. let minulého století, které v současnosti řeší své bydlení, a v nadále vysokých objemech likvidních prostředků v aktivech bank. Úvěry do sektoru nefinančních podniků vzrostly o 66 mld. Kč (14,4 %). Vzrostl zájem bank o spolufinancování projektů firem, které jsou dotovány prostředky z fondů EU.

Banky se v roce 2005 dále více zaměřily na rozvíjející se oblast alternativních investičních a spořicíh produktů, zejména prodej penzijních a podílových fondů, životního pojištění apod., které jsou často spravovány dceřinými společnostmi jejich finanční skupiny, resp. ve skupině mateřské banky. Řada bank se snažila získat konkurenční výhodu prostřednictvím zkvalitňování a inovování svých služeb. Jedná se například o služby přímého bankovníctví, rozšiřování sítě bankomatů (včetně rozšiřování jejich možností o zprostředkování dalších transakcí - např. platebních příkazů, zlepšování jejich uživatelské vstřícnosti - např. bankomaty pro nevidomé), či zvyšování počtu platebních karet s čipovou technologií.

Z hlediska podstupovaných rizik nedošlo v roce 2005 k žádným podstatným změnám. Úvěrové riziko nadále zůstává nejvýznamnějším rizikem a jeho význam se v důsledku růstu objemu poskytnutých úvěrů dále posiluje. Mírně se zvýšil objem ohrožených úvěrů. Jejich podíl na celkových úvěrech se však v důsledku vysokého růstu úvěrového portfolia nadále drží na nízkých hodnotách (4,3 %). Tuzemské banky mají nadále v zásadě lokální charakter, což se projevuje v relativně nízkém podílu operací s nerezidenty a podílu cizoměnových aktivit. V oblasti cenných papírů směřují investice bank především do státních a v menší míře též korporátních dluhopisů, objemy držených akcií či podílových listů jsou zanedbatelné. I přes významný růst úvěrového portfolia banky nadále vykazují ve svých bilancích poměrně

vysoké objemy rychle likvidních aktiv. Tento fakt a pokračující důvěra v bankovní sektor minimalizují riziko ztráty likvidity.

Kapitálová přiměřenost bankovního sektoru k 31. prosinci 2005 činila 11,86 %. V důsledku významného růstu úvěrového portfolia převýšil růst kapitálových požadavků růst regulatorního kapitálu. Proto kapitálová přiměřenost v meziročním srovnání poklesla o 0,69 procentního bodu. Přesto tato výše nadále bezpečně převyšuje požadované minimum 8 %, které v roce 2005 splňovaly všechny banky. Některé z nich však již mohou při svém dalším rozvoji narážet na kapitálové omezení.

V roce 2006 neočekáváme žádné výrazné podněty, které by mohly negativně ovlivnit současný trend vývoje bankovního sektoru. Předpokládáme, že struktura bankovního sektoru zůstane v zásadě zachována. Bude přetrvávat zájem o úvěrování podnikové sféry a zejména obyvatelstva. I nadále se bude prosazovat stále vyšší používání alternativních distribučních kanálů, především elektronického bankovníctví. Relativně dobrá ekonomická situace se opět pozitivně projeví v hospodářských výsledcích bankovního sektoru.

1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 2005

Makroekonomický vývoj České republiky byl v roce 2005 příznivý, ekonomický růst se výrazně urychlil a inflace zůstala nízká. Stejně jako v předchozích letech byl ekonomický růst ČR vyšší než v původních zemích Evropské unie před rozšířením a byl rovněž vyšší než v Německu, které je dlouhodobě naším největším obchodním partnerem. Hospodářský růst byl tažen zejména exportem, v tomto časovém horizontu přetrvával výrazný předstih růstu vývozu zboží a služeb nad růstem jejich dovozu. Na počátku roku pozvolna oslaboval vliv investic, spotřeby domácností i vlády, které byly určující pro ekonomický růst v předcházejícím období. Za rok 2005 hrubý domácí produkt dosáhl hodnoty 2 931,1 mld. Kč v běžných cenách, jeho meziroční 6,0% reálný růst byl o 1,3 procentního bodu vyšší než v roce 2004.

Pozitivní ekonomický vývoj podpořený zrychlením růstu ekonomiky se projevil v posilování mezinárodní ekonomické pozice České republiky. Ve srovnání s rokem předcházejícím došlo v roce 2005 ke změně faktorů ovlivňujících celkový růst hrubého domácího produktu. Rozhodujícím faktorem růstu ekonomiky byl příznivý vývoj čistých exportů. Růst exportní aktivity souvisel s oživením investiční a exportní činnosti v zemích regionu Evropské unie. Pozitivně se začínají projevovat produkční kapacity vzniklé na základě přímých zahraničních investic. K růstu HDP přispěla mírně i spotřeba domácností, ve druhé polovině roku 2005 rovněž hrubá tvorba kapitálu. Ve srovnání s rokem 2004 se neprojevoval z tohoto hlediska pozitivně příspěvek vlády. Příznivý vývoj ekonomiky se projevil růstem úvěrové emise o 9,4 % v roce 2005. Růst vývozu byl více než dvojnásobně rychlejší ve srovnání s růstem dovozu a zvýšená exportní výkonnost se stává faktorem, který ve značném rozsahu působí pozitivně na ekonomický růst. Pro malou otevřenou ekonomiku je toto mimořádně příznivý jev. V roce 2005 se v důsledku příznivého makroekonomického vývoje schodek běžného účtu platební bilance snížil o 3,9 procentního bodu v poměru k hrubému domácímu produktu na konečných 2,1 %. Příznivě se vyvíjel rovněž finanční účet platební bilance, který byl uzavřen aktivním saldem 137,9 mld. Kč i přes zvyšující se objem repatriovaných zisků zahraničních investorů podnikajících v České republice po mohutném přílivu zahraničních investic do země. Dobré výsledky zahraničního obchodu pozitivně ovlivnily vnější rovnováhu. Exportéři se jednak dokázali přizpůsobit podmínkám na trhu Evropské unie a dokonale využili ekonomické oživení v zemích jejich obchodních partnerů. Efektivní využití produkční kapacity domácí ekonomiky se projevilo ve zvýšení meziročního tempa růstu průmyslové produkce o 6,7 % v roce 2005. V tomto období pokračovalo zlepšování pozice při vyvážení schodku běžného účtu platební bilance ve výši 61,7 mld., který se ve srovnání s předchozím rokem výrazně snížil, a to i přes sílící odliv výnosů do zahraničí, zejména ve formě dividend. Přebytek na finančním účtu platební bilance ve výši 137,9 mld. Kč byl ve srovnání s rokem 2004 zhruba o čtvrtinu nižší. V roce 2005 dochází k obrácení trendu ve vývoji portfoliových a ostatních investic, které na rozdíl od předchozího roku z ČR celkově odplývaly.

V roce 2005 byla inflace ve srovnání s rokem předcházejícím nižší o 0,9 procentního bodu a v průměru činila 1,9 %. Inflační vývoj byl ovlivněn v průběhu roku zejména pohybem cen potravinářských výrobků a směřováním cen na trhu energií. V poklesu inflace se promítl trend klesajících cen zemědělských výrobců a dovozců potravinářských komodit. Cenový vývoj byl rovněž ovlivněn některými změnami regulovaných cen a nepřímých daní. Spotřebitelská inflace se v prvních třech čtvrtletích roku 2005 pohybovala pod úrovní inflace v zemích Evropské unie a v závěrečném čtvrtletí byla jen nepatrně vyšší.

Trend posilování kurzu koruny vůči hlavním měnám se v roce 2005 oproti předcházejícímu období stabilizoval a stal se jedním z faktorů nízké úrovně inflace. Důvodem byl po většinu roku zpevňující kurz USD k euru. Koruna vůči oběma měnám, v nichž jsou obchodovány rozhodující toky vývozu a dovozu, posílila. Z průměrné roční hodnoty 31,90 Kč za euro v roce 2004 koruna posílila na 29,78 Kč za euro

v roce 2005. Průměrný kurz koruny vůči dolaru meziročně posílil z 25,70 Kč za USD již na 23,95 Kč za jeden USD.

Přes příznivou konjunkturální situaci, kdy se ekonomika nachází ve vzestupné fázi hospodářského cyklu, v podmínkách nízké míry inflace se trh práce zlepšoval pozvolna. Dlouhodobá nezaměstnanost stagnuje již druhé období v průměru na hodnotě 4,3 %. V jednotlivých měsících roku se trh práce vyznačoval značnou volatilitou, již tradičně nepříznivě působily zejména sezónní faktory. Míra registrované nezaměstnanosti podle stávající metodiky činila v průměru 8,9 %. V roce 2005 se ekonomika vyvíjela v náročných konkurenčních podmínkách a nadále se zlepšoval poměr vývoje produktivity a reálných mezd. Průměrná měsíční nominální mzda zaměstnanců se meziročně zvýšila o 5,4 %, což bylo o 1,2 procentního bodu méně než v předcházejícím roce. Za tímto nominálním růstem mezd mírně zaostával 5,0% růst souhrnné produktivity práce. Jednotkové mzdové náklady poklesly o 1,3 %. Nižší rychlost byla meziročně rovněž u 3,4% růstu průměrných reálných mezd, ve srovnání s rokem 2004 nižší o 0,3 procentního bodu.

V posledních letech dochází pravidelně k deficitům veřejných rozpočtů, pozitivním jevem v roce 2005 bylo výrazné snížení schodku státního rozpočtu proti předpokládaným hodnotám. Saldo - 56,3 mld. Kč bylo nejnižší za poslední tříleté období. Tento relativně příznivý výsledek hospodaření státu ovlivnilo jak vyšší plnění příjmů, tak i nižší čerpání výdajů. Ke zlepšení stavu veřejných financí bude nutné prosadit spolu s reformou veřejných financí zásadní reformy systému důchodového a zdravotního zabezpečení.

V průběhu roku 2005 centrální banka v souladu se svým základním cílem spočívajícím v zabezpečování stability měny celkem třikrát postupně snížila základní úrokové sazby, ve čtvrtém čtvrtletí došlo k jedné korekci směrem nahoru. Východiskem pro tato měnověpolitická rozhodnutí byla zjištění týkající se hodnot základního ukazatele ekonomického růstu a zohlednění vývoje celkové i čisté meziroční inflace. Do úpravy sazeb se promítl rovněž vývoj vnějšího ekonomického prostředí a úroveň úrokových sazeb v eurozóně. Snížení domácích základních úrokových sazeb se týkalo dvoutýdenní repo sazby z počáteční úrovně 2,5 % na hodnotu 2,0 %, diskontní sazba se snížila z výchozí hodnoty 1,5 % až na úroveň 0,75 % a poté na konečné 1,0 % a lombardní sazba poklesla během roku 2005 z 3,5 % na konečnou 3,0 %.

2. STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU ČESKÉ REPUBLIKY

2.1 POČET BANK V BANKOVNÍM SEKTORU

(banky s licenci k danému datu)

Bankovní sektor České republiky tvořilo k 31. 12. 2005 celkem 36 bank a poboček zahraničních bank. Proti konci předcházejícího roku se jejich počet zvýšil o jednu banku. Částečně se změnila struktura bankovního sektoru. V průběhu roku došlo ke spojení dvou subjektů působících na tuzemském bankovním trhu. Po sloučení BAWAG Bank CZ a BAWAG International Bank CZ působí v ČR nadále pouze jeden subjekt pod názvem BAWAG Bank CZ. V režimu jednotné licence byla od 1. listopadu 2005 přeměněna na pobočku zahraniční banky CALYON S.A., organizační složka do té doby působící střední banka CALYON BANK CZECH REPUBLIC, a.s. V průběhu roku 2005 nově zahájily bankovní činnost dvě pobočky zahraničních bank, a to v lednu rakouská PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich, pobočka Česká republika a v srpnu následovala belgická Fortis Bank SA/NV, pobočka Česká republika.

Na změnu struktury neměly vliv změny názvu některých bankovních subjektů. Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky nese od 1. ledna 2005 nový obchodní název Modrá pyramida stavební spořitelna a od poloviny ledna 2005 se změnil název GE Capital Bank nově na GE Money Bank.

V roce 2005 se v tuzemském bankovním sektoru v zásadě nemění rozdělení bankovních subjektů do skupin bank, tzv. peer group¹⁴. Na základě velikosti bilanční sumy je v bankovním sektoru nadále rozhodující skupina čtyř velkých bank, kterou tvoří banky s univerzální bankovní licenci poskytující širokou škálu bankovních produktů a služeb. Jejich bankovní aktivity jsou orientovány převážně na tuzemský bankovní trh. Cílovým klientským segmentem zůstává jak podniková klientela, tak segment fyzických osob disponující růstovým potenciálem na straně nabídky i poptávky a stále více se podílejí na financování obchodních aktivit segmentu malých a středních podniků. Ve všech velkých bankách dominuje vlastnictví zahraničních subjektů, tři z nich prošly etapou privatizace státních podílů. Následně po příchodu strategických partnerů došlo k posílení jejich bankovních aktivit, expanzi nabídky nových produktů, přenos know-how se pozitivně promítl do bankovního podnikání.

Vývojový trend spočívající v konsolidaci bankovního sektoru projevující se jak ve světovém, tak evropském bankovníctví, ovlivňuje tuzemský bankovní sektor zejména v důsledku fúzí a akvizic mateřských bank sídlících v zahraničí prostřednictvím jejich dceřiných bank působících na tuzemském bankovním trhu. V tuzemském bankovním sektoru nadále pokračuje proces vytváření finančních skupin, prochází napříč širokým spektrem finančního sektoru s významným zastoupením bankovních subjektů. Nejvýznamnější bankovní finanční skupiny v tuzemsku v čele s velkými bankami jsou skupiny Československé obchodní banky, a.s., České spořitelny, a.s., a Komerční banky, a.s., patřící do zahraničních finančních skupin svých mateřských bank. Tyto finanční skupiny přicházejí na trh s diferencovanou nabídkou finančních služeb. U bankovních finančních skupin je základ tvořen nabídkou bankovních produktů a služeb, kterou doplňuje nabídka investičních příležitostí do investičních fondů, penzijních fondů a dále produktů pojišťoven, faktoringových a leasingových společností a poradenských firem. Obvykle je součástí finanční skupiny stavební spořitelna. Struktura finančních skupin se optimalizuje, a to rovněž z hlediska nadnárodní finanční skupiny mateřské banky a jejího záměru v rámci

¹⁴ Pro potřeby analýzy používáme tradiční dělení bank do pěti skupin: velké banky, střední banky, malé banky, stavební spořitelny a pobočky zahraničních bank. Zařazení jednotlivých bank do skupin je uvedeno v části C. Přílohy.

působení na tuzemském trhu, resp. další expanze činnosti zejména v regionu zemí střední a východní Evropy.

Po vstupu ČR do Evropské unie v roce 2004 mohou bankovní subjekty ze zemí EU vstupovat na liberalizovaný bankovní trh a nabízet zde své produkty a služby v rámci jednotné bankovní licence. Ke konci roku 2005 již celkem 106 zahraničních bank z členských zemí EU oznámilo České národní bance poskytování některých či všech vzájemně uznávaných bankovních činností v rámci přeshraničního poskytování bankovních služeb (cross-border banking) na území ČR podle článku 21 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES.¹⁵ Z českých bank ke stejnému datu oznámily zájem o poskytování přeshraničních služeb již dvě banky.

V režimu jednotné licence otevřela do konce roku 2005 jedna česká banka svou pobočku na teritoriu EU.

2.2 VLASTNICKÁ STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU

(banky s licencí k danému datu, bez poboček zahraničních bank)

Vlastnická struktura bankovního sektoru se v roce 2005 částečně mění v důsledku změn ve struktuře bankovního sektoru. Do poklesu celkového základního kapitálu bankovního sektoru o 0,6 mld. Kč se promítlo sloučení dvou subjektů působících na tuzemském trhu do nově vzniklé banky BAWAG Bank CZ. Transformace CALYON BANK na pobočku zahraniční banky představovala rovněž pokles celkového základního kapitálu sektoru. Řada bank působících na tuzemském trhu však posílila kapitál z důvodu výrazného nárůstu obchodních aktivit.

K 31. 12. 2005 byl bankovní sektor vybaven základním kapitálem v celkové hodnotě 69,8 mld. Kč. Podíl zahraničního kapitálu na celkovém základním kapitálu se ke konci roku 2005 mírně snížil na 82,1 %, což je meziročně o 1,0 procentní bod méně. Na tomto snížení se nejvíce podíleli vlastníci ze zemí Evropské unie v důsledku strukturálních změn. Naopak zvýšení podílu jak českých soukromých vlastníků, tj. bank se sídlem v tuzemsku, o 0,8 procentního bodu, tak státu a municipalit bylo z důvodu navýšení základního kapitálu vlivem rozvoje obchodování. Meziročně mírně vzrostl rovněž podíl základního kapitálu vlastníků z USA.

Zahraniční vlastnictví převažuje ve skupině velkých bank, kde dosahuje 96,7% podíl na základním kapitálu. Rovněž ve skupinách středních a malých bank podíl zahraničního kapitálu dosahuje více než 50 %. Stavební spořitelny jako jediná skupina bank disponovala na konci roku 2005 nižším podílem zahraničního kapitálu, těsně pod 50% hranicí. Stavební spořitelny jsou většinou členem finančních skupin velkých bank, které jsou dceřinými společnostmi zahraničních bank.

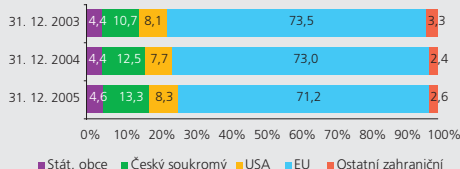
I z hlediska jednotlivých bank se prosadil převažující trend silného zastoupení zahraničního kapitálu. Z celkového počtu 24 bank k 31. 12. 2005 (bez poboček zahraničních bank) bylo celkem v osmi subjektech 100% zastoupení zahraničního kapitálu a v dalších sedmi subjektech zahraniční kapitál převažoval. Naproti tomu tuzemský kapitál převažoval v osmi bankách, z nichž se však ve třech případech jednalo o dceřiné společnosti tuzemských bank, které jsou vlastněny zahraničním kapitálem. Jedna stavební spořitelna má i nadále rovnovážné zastoupení domácího a zahraničního kapitálu. Rozhodující vlastnický podíl státu a obcí je dlouhodobě zastoupen ve dvou bankách se speciálním určením na státní programy podpory exportu a drobného podnikání, včetně podpory malých a středních podniků.

¹⁵ Kromě bank oznámila činnost na území ČR na základě jednotné licence jedna finanční instituce a jedna instituce oprávněná k vydávání elektronických peněžních prostředků. Aktuální seznam těchto institucí je umístěn na webové stránce ČNB, v části Bankovní dohled.

GRAF 1

VLASTNICKÁ STRUKTURA BANK

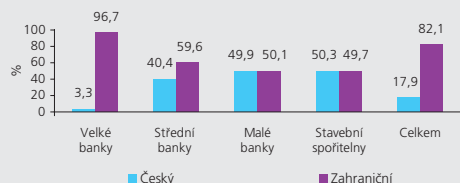
banky s licencí k danému datu

GRAF 2

PŮVOD KAPITÁLU K 31. 12. 2005

banky s licencí k 31. 12. 2005

Silná pozice zahraničního kapitálu se ještě výrazněji projevuje jak prostřednictvím přímé, tak i nepřímé kontroly celkové bilanční sumy. Zahraniční akcionáři ke konci roku 2005 vykonávali přímou kontrolu¹⁶ nad 84,4 % celkových bilančních aktiv bankovního sektoru. Podstatně vyšší podíl nastává při zahrnutí i nepřímého vlivu, tj. zahrnutím rovněž dceřiných bank velkých tuzemských bank, které jsou ve vlastnictví významných zahraničních bank. Při členění z tohoto hlediska bylo kontrolováno ze zahraničí již 96,2 % celkové bilanční sumy, proti konci roku 2004 došlo pouze k velmi mírnému navýšení podílu o 0,1 procentního bodu. K tomuto meziročnímu zvýšení došlo zejména z důvodu snížení bilančních aktiv státem vlastněných bank.¹⁷

2.3 PRACOVNÍCI A OBCHODNÍ MÍSTA

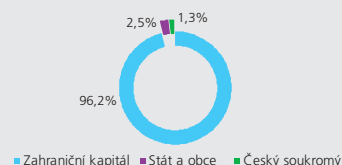
(banky s licenci k danému datu)

Snižování počtu pracovníků bankovního sektoru v roce 2005 pokračovalo, i když jeho tempo se výrazně zpomalilo. Ke konci roku 2005 pracovalo v celém bankovním sektoru o 1,6 % pracovníků méně než před rokem. Celkový počet dosáhl 37 540 pracovníků. Bankovní sektor opustilo 620 zaměstnanců. Vzhledem k tomu, že žádná banka neukončila činnost, jednalo se o snižování v důsledku restrukturalizace činností a snahy o redukci nákladů. Změny počtu zaměstnanců se v roce 2005 týkaly všech skupin bank. Promítly se do nich i změny ve struktuře bankovního sektoru. Redukce počtu zaměstnanců se dotkla zejména skupiny velkých bank, jejíž struktura se nezměnila a 3% pokles je součástí naplňování strategického záměru zvyšování efektivity bankovního podnikání. Stabilitní úroveň zaměstnanosti je ve skupině stavebních spořitelů. Zvýšení počtu zaměstnanců ve skupině středních bank je ovlivněno zejména změnami ve struktuře této skupiny, kdy ve srovnání s koncem roku 2004 se tato skupina rozšířila o dvě malé banky a na druhé straně snížila o jednu banku, která se transformovala na pobočku. Počet zaměstnanců však vzrostl i po zohlednění tohoto vlivu, a to o 1,7 %. Ve skupině malých bank se promítá do 10% poklesu počtu zaměstnanců snížení četnosti této skupiny bank. Expanze skupiny poboček zahraničních bank je doprovázená zvýšením počtu pracovníků o téměř 20 % a počtu subjektů o 1/3.

Racionalizace bankovních činností a zvyšování efektivity jsou charakterizovány jak vývojem počtu pracovníků, tak změnami v počtu obchodních míst. Vysoce konkurenční prostředí tuzemského bankovního trhu představuje pro banky nutnost soustředit se na rozšiřování nabídky bankovních služeb. Na expandujícím trhu využívají jak alternativní distribuční kanály, tak možnosti přímého spojení banky s klientem, sdílení obchodních sítí v rámci finančních skupin a racionálního využívání stávající obchodní sítě poboček. Pobočková síť prochází částečnou restrukturalizací, rozmístění obchodních míst se přizpůsobuje měnícím se potřebám klientů a aktuálním změnám poptávky. V průběhu roku 2005 došlo ke zvýšení počtu obchodních míst o 3,2 %. K obsluze klientů tuzemských bank bylo připraveno jak na území ČR, tak v zahraničí celkem 1 931 obchodních míst, z toho 106 obchodních míst bylo vybudováno mimo území ČR, v naprosté většině se jednalo o teritorium Slovenské republiky. Kromě již zmíněných změn ve struktuře skupin bank se do rozvoje pobočkové sítě promítá rozdílný přístup jednotlivých bank i jejich skupin. Diferencovaný přístup zvolily zejména velké banky, které se již v minulosti v převážné míře soustředily na vybudování sítě obchodních míst. V současné době je

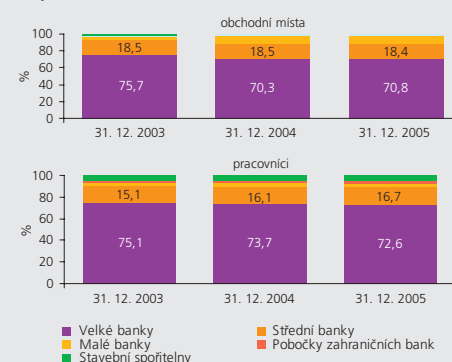
GRAF 3

STRUKTURA BILANČNÍ SUMY PODLE VLASTNÍKŮ K 31. 12. 2005
banky s licenci k 31. 12. 2005

GRAF 4

STRUKTURA OBCHODNÍCH MÍST A PRACOVNÍKŮ PODLE SKUPIN BANK
banky s licenci k danému datu

TAB. 1

POČET PRACOVNÍKŮ A BANKOVNÍCH MÍST V BANKOVNÍM SEKTORU

banky s licenci k danému datu

	31.12.99	31.12.00	31.12.01	31.12.02	31.12.03	31.12.04	31.12.05
Počet pracovníků (tis.)	49,4	45,5	40,9	40,6	39,0	38,2	37,5
Počet bank. míst (tis.)	2,0	1,8	1,8	1,8	1,7	1,9	1,9
Počet pracovníků na 1 banku (tis.)	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0
na 1 bankovní místo	24,6	25,2	23,3	22,8	23,4	20,4	19,4
Počet obyvatel na 1 banku (tis.)	244,7	256,7	270,3	275,0	291,7	292,0	284,8
na 1 bank. místo (tis.)	5,1	5,7	5,9	5,7	6,1	5,5	5,3
na 1 pracovníka	208,2	225,6	251,3	250,5	261,8	267,8	273,1

16 Přímou kontrolou rozumíme podíl na základním kapitálu vyšší než 50 %, včetně poboček zahraničních bank.

17 Některé aspekty převažujícího zahraničního vlastnictví v bankovním sektoru jsou rovněž diskutovány v publikaci Zpráva o finanční stabilitě 2005, v části 4.8 Mezinárodní aspekty.

jejich cílem racionální rozmístění poboček, jejich efektivní využívání a snahou je optimalizace sítí z hlediska obsluhy klienta. Sdílení obchodních sítí přispívá k vyšší výtěžnosti klienta prostřednictvím křížového prodeje produktů členů finanční skupiny. Rozvoj bankovního podnikání má i nadále růstový potenciál projevující se v této skupině bank nejen v racionalizaci obsluhy, ale rovněž v expanzi pobočkových sítí. Počty obchodních míst velkých bank se zvýšily v absolutním vyjádření meziročně o 51 míst, tak došlo i k posílení jejich pozice v rámci celého bankovního sektoru. Stavební spořitelny zredukovaly částečně vlastní síť určenou k obchodování o jedno místo, jejich předností je možnost využívání základní distribuční sítě sdílené v rámci finančních skupin, jejichž jsou součástí, dále je jejich specifikem využívání služeb samostatných distributorů. Střední banky, pobočky zahraničních bank a malé banky svoji obchodní expanzi orientují na drobnou klientelu. Tato strategie je spojena s rozšiřováním jejich obchodních sítí při současném budování přímého spojení klientů s bankou. Skupina malých bank, jejichž počet se od roku 2004 snížil o jednu banku, se podílí na obchodní síti bankovního sektoru 9,1 %.

Potenciál růstu bankovního podnikání je založen na stále větším využívání bankovních produktů a služeb klienty. Bankovní transakce se staly samozřejmou součástí celého profesního a osobního života lidí. Klienty bank jsou velké korporace, střední a malé podniky, stále se zvyšující počet institucí, živnostníci, samostatně podnikající občané, rezidenti i nerezidenti. Své klienty banky oslovují rozšiřující se inovovanou nabídkou bankovních služeb při zvyšování komfortu obsluhy. Současně se banky v silicím konkurenčním prostředí snaží racionalizovat své obchodní činnosti, aby docílily vyšší efektivity bankovního podnikání. V současné době je pozornost bank stále více zaměřena na drobného klienta. Obsluha tohoto klientského segmentu vyžaduje zpracování velkého množství bankovních operací, je časově náročná, je jí nutno přizpůsobit bankovní postupy. Těchto cílů dosahují banky zpravidla restrukturalizací obsluhy v pobočkové síti, často s využíváním služeb osobních bankéřů. Ve snaze dosáhnout vyšší efektivity se banky rovněž snaží stimulovat klienty k využívání alternativních kanálů při jejich obsluze. Nové technické prostředky elektronického bankovníctví racionalizují bankovní postupy a operace, umožňují spojení klienta s bankou po celých 24 hodin.

V roce 2005 byla takto dosažena vyšší produktivita bankovního sektoru měřená obslužností počtu obyvatel připadajících na jednu banku, na jedno obchodní místo a bankovních klientů obslužených jedním bankovním pracovníkem. I nadále pokračuje trend zvyšování efektivity bankovního podnikání. Počet potenciálních klientů bank se v ČR v roce 2005 mírně zvyšoval v souladu s růstem počtu obyvatel na 10 251,1 tis. a s růstem počtu zahraničních návštěvníků i nerezidentů. Rozšířením bankovního sektoru o jeden subjekt se meziročně snížil počet obyvatel připadajících na jednu banku o 7 264 osob na 284,8 tis. Rovněž počet obyvatel připadajících na jedno bankovní místo se mírně snížil na 5,3 tis. v důsledku rychlejšího rozvoje obchodních sítí. Racionalizace pracovních postupů, jejich inovace a zvyšování produktivity při pokračování trendu snižování celkového počtu pracovníků bankovního sektoru znamenají, že jeden bankovní pracovník je připraven obsloužit již 273,1 obyvatele. Opět byla zvýšena takto měřená produktivita, v roce 2005 celkem o 2,0 %. Počty obsluhovaných klientů bankovním sektorem jsou navyšovány o zahraniční návštěvníky ČR, pobočková síť umístěná v zahraničí provází svými službami klienty banky v zahraničí a obsluhuje rovněž klienty z řad místních obyvatel a firem.

Banky usilují o úzký kontakt s klientem, kteří se na pobočkách mohou obracet přímo na osobní bankéře. S těmito záměry se postupně měnila struktura obchodních míst. Při zapojení nových technologií a racionalizaci postupů bylo umožněno snížení počtu zaměstnanců na jednom obchodním místě na 19,4 bankovního pracovníka. Racionalizace činnosti projevující se v obchodních sítích poboček se prosazuje rovněž v úvarech back office a zpravidla prostupuje celou strukturou finanční skupiny.

Zvyšování produktivity bankovní činnosti se projevuje prostřednictvím dalšího ukazatele vyjadřujícího objem spravovaných aktiv jedním obchodním místem. Nepřetržitý trend zvyšování objemu spravovaných aktiv v sobě zahrnuje rovněž rostoucí četnost bankovních operací a potřebu čerpat stále více z nabídky bankovních produktů. Česká republika se i nadále přibližuje původním členským zemím Evropské unie jak rozsahem, tak úrovní bankovních služeb, které se stávají běžnou součástí života jejich obyvatel. Na konci roku 2005 byla na jednom obchodním místě spravována aktiva přesahující 1,5 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 8,6 %. Na tomto zvýšení se podílely zejména skupiny velkých bank (nárůst o 10,6 %) a stavebních spořitelen (nárůst o téměř 27 %). Stavební spořitelny budují vlastní sítě v omezeném rozsahu, využívají možnost jejich sdílení v rámci finančních skupin. Vyšší než průměrné hodnoty spravovaných aktiv jedním obchodním místem dosahují již tradičně kromě uvedených stavebních spořitelen i pobočky zahraničních bank. Rovněž pobočky zahraničních bank mají specifickou klientelu. Soustřeďují se především na korporátní klienty, jejich aktivity bývají spojeny s obsluhou pouze v určitém regionu, případně neposkytují rozsáhlou nabídku bankovních produktů. Obsluha je soustředěna v omezeném rozsahu vlastních obchodních míst. Obvykle nejsou orientovány na drobné klienty. Do ukazatelů skupin středních a malých bank se promítá změna jejich vnitřní struktury. Ve vyšší hodnotě aktiv spravovaných obchodními místy středních bank se promítá spojení dvou subjektů, resp. tímto způsobem začlenění jedné malé banky. Malé banky si udržují standardní úroveň, i když se jejich počet snížil.

Ukazatel produktivity vyjadřující velikost bilanční sumy obhospodařované jedním pracovníkem vykazuje shodné trendy s vývojem produktivity měřené podle obchodních míst. Na konci roku 2005 obhospodařoval jeden bankovní pracovník v průměru 78,7 mil. Kč bilančních aktiv. Ve srovnání s koncem roku 2004 se hodnota zvýšila o 9,6 mil. Kč, resp. o 13,9 % na jednoho pracovníka. Vzhledem k nízkým hodnotám inflace je toto zvyšování z podstatné části důsledkem zvyšování výkonu bankovního sektoru. Trend intenzivnějšího využívání pracovních sil v bankovním sektoru se prosadil téměř ve všech skupinách bank. Pro bankovní sektor jako celek je určující shodný vývoj ve skupině velkých bank se stabilizovanou strukturou v průběhu roku 2005, jejichž každý pracovník spravuje celkem 66,3 mil. Kč bilančních aktiv. Obdobný vývojový trend zaznamenala skupina středních bank s mírně vyššími hodnotami, jejich každý pracovník se podílel na obchodování s bilančními aktivy ve výši 71,2 mil. Kč v roce 2005. Malé banky ve snaze rozšiřovat obchodní aktivity zvyšují meziročně hodnoty obhospodařovaných aktiv. Vlivem vstupu nových poboček zahraničních bank na tuzemský trh a zvýšením počtu zaměstnanců došlo u této skupiny k meziročnímu snížení objemu aktiv připadajících na jednoho zaměstnance. Aktuální kvantitativní růst se v kvalitativních ukazatelích bude moci projevit v následujících obdobích. Naopak nárůst obchodních aktivit stavebních spořitelen, jejich stabilizovaná struktura a dokonale zpracované procesy tradičního produktu stavebního spoření v nabídce se promítají do pravidelného růstu produktivity. Pracovníci stavebních spořitelen ke konci roku 2005 spravovali meziročně o 13,4 % bilančních aktiv více obdobně jako ve velkých bankách. V případě stavebních spořitelen je však tento ukazatel ovlivněn skutečností, že stavební spořitelny ve velké míře využívají při prodeji svých produktů externích pracovníků.

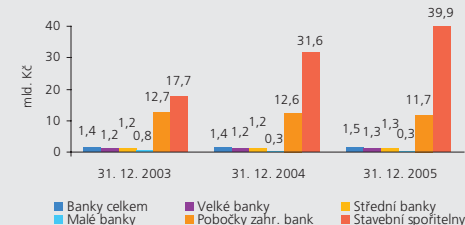
2.4 NOVÉ TECHNOLOGIE

Rozvoj technologií ovlivňující celosvětový ekonomický vývoj a rovněž běžný život obyvatel proniká velmi významně do dynamického odvětví, kterým je bankovníctví. V tuzemském bankovním sektoru se v souladu s vývojovými trendy světového bankovníctví využívání nových technologií prosazuje stále více. Banky jejich prostřednictvím oslovují klienty sofistikovanou nabídkou produktů, využívají je pro rozvoj bankovních služeb, poskytují větší komfort služeb a zvyšují jejich dostupnost. V bankách jsou nové technologie uplatňovány rovněž ve vnitřních procesech,

GRAF 5

BILANČNÍ SUMA SPRAVOVANÁ JEDNÍM OBCHODNÍM MÍSTEM

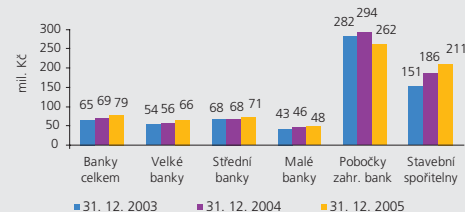
banky s licenci k danému datu

GRAF 6

BILANČNÍ SUMA SPRAVOVANÁ JEDNÍM PRACOVNÍKEM

banky s licenci k danému datu

banky je využívají v rámci optimalizace bankovních činností při obsluze klienta, identifikaci klienta, významná je jejich úloha při zvyšování bezpečnosti bankovních služeb, zajišťování kontrolních funkcí a při omezování rizika. Dalším prostorem pro uplatnění nových technologií je jejich využití jako nástroje redukce nákladů, umožňují racionalizovat počty zaměstnanců a optimalizovat obchodní síť. Nové technologie jsou nezbytné při zpracování bankovních informací, jejich vyhodnocování a rychlém přenosu dat. Na základě nových technologií vznikly různé formy elektronického bankovníctví, což se projevuje ve zvýšené kvalitě, rozsahu a dostupnosti služeb. Nové technologie se současně staly nástrojem konkurenčního boje.

Platební styk je jednou z oblastí, v níž se zásadně projevují nové trendy v bankovníctví a zejména v rozvoji nových technologií. Banky i ostatní finanční instituce přicházejí s diverzifikovanou nabídkou prostředků a způsobů úhrady plateb. V platebním styku se již definitivně uplatnila forma bezhotovostní úhrady za zboží a služby. V této oblasti banky reagují na poptávku vyplývající ze změny způsobu života. Založení bankovního účtu a dispozice s ním je v současné době již nezbytností, používání bankomatů k výběrům hotovosti běžnou operací. Konkurence se soustřeďuje do oblasti nabídky nejrůznějších typů platebních a kreditních karet z hlediska dosahování vyšší kvality a zejména bezpečnosti prováděných operací.

Již tradiční nabídku služeb prostřednictvím bankomatů poskytují stále celkem čtyři sítě bankomatů pokrývající plně potřeby klientů a vytvářející v České republice dostatečné konkurenční prostředí. Ke konci roku 2005 bylo připraveno k obsluze klientů 2 915 bankomatů, opět se zvýšila dynamika zavádění nových bankomatů do provozu, jejich celkový počet ve srovnání s rokem předcházejícím vzrostl o 6 %. Zvyšuje se i četnost využívání všech stávajících bankomatů, počet transakcí je meziročně o 9,3 % vyšší. Ještě více (o 11,4 %) od konce roku 2004 vzrostl celkový objem transakcí provedených bankomaty, což může být částečně důsledkem poplatkové politiky bank stimuluji nižší četnost transakcí při jejich vyšších hodnotách. Banky umožňují optimalizovat poplatky spojené s využíváním ATM v sítích vlastních bankomatů nabídkou speciálních balíčků obsahujících předem stanovený počet nezaplatněných výběrů. Jedním z faktorů zvýšené hodnoty průměrné transakce ATM na 3 238,90 Kč je kromě mírného růstu cen v důsledku inflace rovněž pravidelný růst mezd a dalších příjmů v minulém období, které jsou poukazovány na bankovní účty.

Běžnou součástí každodenního života se již stalo používání platebních karet. Na trhu karet dochází v důsledku toho k expanzi. Nejvíce využívaných je i nadále 7 433,0 tis. ks karet pro výběr hotovosti, jejich počet se v průběhu roku 2005 zvýšil o 10,6 %. Klienty jsou žádané karty umožňující provádět rovněž platby, kterých bylo k 31. 12. 2005 celkem vydáno již 6 555,5 tis. ks s meziročním navýšením o 6,2 %. Expanze na trhu kreditních karet je umocněna dosud stále nízkým základem. Již čtyři po sobě následující období dochází přibližně ke zdvojnásobení počtu kreditních karet, kterých bylo na konci roku 2005 již 872,3 tis. ks, jejich podíl na celkovém počtu vydaných karet se rovněž zdvojnásobil a dosáhl téměř 12 %. Kreditní karty umožňující čerpání úvěru za předem stanovených podmínek a do smluvně stanovené výše jsou jedním z faktorů růstu zadluženosti domácností. V roce 2005 se o celou 1/3 zvýšil objem plateb uskutečněných prostřednictvím karty. Ani tato vysoká tempa růstu objemů plateb kartou dosud nemění dosavadní trendy, platby kartou činí stále pouze 19,8 % objemu výběrů hotovostí z bankomatů. Mezi důvody je možno zařadit přetrvávající konzervativní chování části populace a stále ještě ne zcela rozvinutou síť prodejců přijímajících platební karty. Tato situace je rovněž ovlivněna poplatkovou politikou, kdy hotovostní platby mohou znamenat pro klienty částečnou úsporu prostředků. Počet terminálů přijímajících úhrady plateb kartou se v průběhu roku 2005 zvýšil o 18,6 %. Platební karty tvoří standardní součást nabídky téměř všech bank, i když některé z nich se na tyto produkty specializují ve větší míře. Tato orientace je určena podle cílového klientského segmentu banky. Oblastí, kterou začínají klienti bank v kartovém programu

TAB. 2
VÝVOJ VYBRANÝCH DRUHŮ PATEBNÍCH KARET,
BANKOMATŮ A SÍTÍ BANKOMATŮ

banky s licencí k danému datu

	31.12.99	31.12.00	31.12.01	31.12.02	31.12.03	31.12.04	31.12.05
Počet sítí bankomatů	4	4	4	4	4	4	4
Počet bankomatů	1 499	1 602	1 923	2 254	2 669	2 750	2 915
Roční počet transakcí v bankomatech (mil.)	70,0	85,8	100,7	106,8	116,8	125,3	136,9
Roční objem transakcí v bankomatech (mil. Kč)	128,0	175,5	232,7	285,4	352,3	397,9	443,4
Karty s funkcí výběru hotovosti (tis.)	2 784,5	3 976,6	4 556,3	5 768,9	6 373,6	6 720,8	7 433,0
Debetní karty (tis.)	2 790,0	3 960,4	4 516,3	5 658,3	5 803,1	6 174,0	6 555,5
Kreditní karty (tis.)	5,6	38,7	53,2	113,2	206,2	402,4	872,3
Počet terminálů	8 962	13 187	17 931	25 358	31 678	44 404	52 683
Roční počet plateb kartou (mil.)	6,0	14,5	26,6	41,0	55,1	58,4	79,3
Roční obrát plateb kartou (mil. Kč)	14,0	27,0	44,7	52,5	61,3	65,9	88,0

Pozn.: Pouze karty vydané bankami, ale i pro ostatní společnosti

využívat ve stále větším měřítku, jsou úhrady platebními kartami mimo území České republiky. Z celkového ročního obrátu plateb uskutečněných prostřednictvím karty bylo již celých 13,8 % uskutečněno mimo území České republiky.

Nastoupené trendy rozvoje bankovníctví považují banky za nosné a očekávají jejich pokračování. Lze předpokládat optimalizaci sítí ATM a rozšiřování služeb, které budou poskytovat. Rychlejší rozvoj, zejména v podmínkách tuzemského bankovního sektoru, je možné predikovat v případě platebních a kreditních karet ve směru rozšíření jejich nabídky a zvýšení jejich bezpečnosti, např. čipové karty se již dnes stávají ve stále větší míře součástí nabídky bank.

2.5 KONCENTRACE BANKOVNÍHO SEKTORU

(banky s licenci k danému datu)

Tuzemský bankovní sektor je nadále i z hlediska struktury v zásadě stabilizovaný. Změny, ke kterým došlo v průběhu roku 2005, vyplývají z potřeb přizpůsobení se podmínkám trhu, organického růstu a využití možností, které skýtá finančním subjektům licencovaným v zemích Evropské unie jednotná bankovní licence. Rozhodnutím akcionáře vznikla nová střední banka sloučením jedné střední a jedné malé banky, oba subjekty do té doby působily na trhu samostatně. Na základě strategického rozhodnutí mateřské banky byla jedna střední banka transformována na pobočku zahraniční banky působící na teritoriu ČR v režimu jednotné bankovní licence. Kromě toho na trh vstoupily na základě jednotné bankovní licence dvě nové pobočky zahraničních bank, jejichž mateřské banky sídlí v některé ze zemí EU.

Pozice domácího bankovního sektoru z hlediska velikosti základního kapitálu (bez poboček zahraničních bank) ve srovnání s koncem roku 2004 mírně oslabila. Celkový základní kapitál bankovního sektoru je meziročně o 0,6 mld. Kč nižší. Každou ze skupin bank s kapitálem od 1,0 do 2,4 mld. Kč a 0,5 až 0,9 mld. Kč opustila vždy jedna banka, a to z důvodu fúze a transformace na pobočku zahraniční banky. Obě skupiny nejlépe vybavené kapitálem zachovaly v období roku 2005 stabilní strukturu. V nadcházejícím roce je možné očekávat spíše přesuny některých bank do kategorií s vyšší vybaveností kapitálem z důvodu posílení pozice na trhu v návaznosti na rozvoj bankovních činností, zejména v oblasti poskytování úvěrů především do sektoru domácností. Rovněž příprava a zavedení nové kapitálové koncepce (Basel II) by mohla být spojena s posílením kapitálového vybavení. Minimální akceptovatelnou hranici 500 mil. Kč, jak stanovuje zákon o bankách, vykazovaly k 31. 12. 2005 pouze tři banky.

Z pohledu rozložení hodnot základního kapitálu k 31. 12. 2005 lze banky provozující svoji činnost na území České republiky hodnotit jako heterogenní celek. Jako v letech předcházejících se výrazně odlišují dvě dvojice velkých bank v pohledu na rozložení hodnot základního kapitálu. Potvrzuje se kapitálová síla celé skupiny velkých bank, obě dvojice disponují vždy obdobnými hodnotami základního kapitálu, které jsou mnohonásobně vyšší ve srovnání s ostatními subjekty podnikajícími na tuzemském bankovním trhu a se zřetelným odstupňováním i mezi těmito dvěma skupinami. První čtyři kapitálově nejsilnější banky disponují 63,6 % základního kapitálu bankovního sektoru. Skupina zbývajících 20 bank již tvoří relativně homogenní celek disponující jednotlivě podobnou výší základního kapitálu, která je nesrovnatelně nižší, než mají banky příslušné k nejsilnější skupině velkých bank. Kapitál bank bývá velmi často doplňován i dalšími zdroji. Jedná se zejména o rezervní fondy a v posledních letech nabývá na významu nerozdělený zisk v návaznosti na dosahované hospodářské výsledky bankovního sektoru.

Struktura bankovního sektoru podle velikosti bilanční sumy se v roce 2005 měnila zejména v důsledku organického růstu na základě expanze obchodní činnosti bank, vstupu nových poboček do sektoru a vlivem fúze dvou bank. Ke skupině

TAB. 3

ROZDĚLENÍ BANK PODLE VELIKOSTI ZÁKLADNÍHO KAPITÁLU

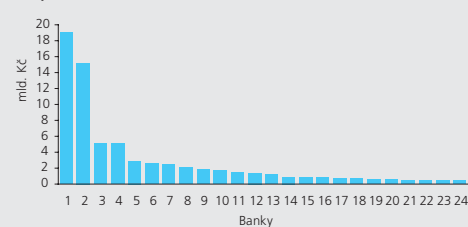
banky s licenci k danému datu

mld. Kč	31.12.00	31.12.01	31.12.02	31.12.03	31.12.04	31.12.05
nad 5,0	6	5	3	3	4	4
2,5 až 4,9	0	0	2	3	3	3
1,0 až 2,4	12	12	10	8	7	6
0,5 až 0,9	6	6	9	9	9	8
0,5	6	5	4	3	3	3
pod 0,5	0	0	0	0	0	0

GRAF 7

ROZLOŽENÍ HODNOT ZÁKLADNÍHO KAPITÁLU BANK K 31. 12. 2005

banky s licenci k 31. 12. 2005

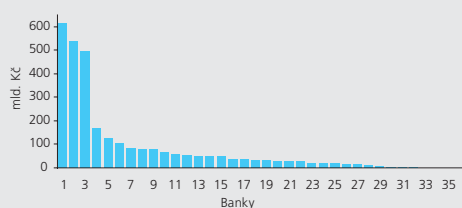
TAB. 4
ROZDĚLENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY

banky s licenci k danému datu

mlrd. Kč	31.12.00	31.12.01	31.12.02	31.12.03	31.12.04	31.12.05
nad 100	5	5	4	4	5	6
50 až 99	5	6	7	7	7	7
25 až 49	8	7	6	8	7	9
10 až 24	11	8	11	9	10	6
pod 10	11	12	9	7	6	8

GRAF 8
ROZLOŽENÍ HODNOT BILANČNÍ SUMY BANK K 31. 12. 2005

banky s licenci k 31. 12. 2005

TAB. 5
PODÍL JEDNOTLIVÝCH SKUPIN BANK NA CELKOVÉ BILANČNÍ SUMĚ (v %)

banky s licenci k danému datu

	31.12.00	31.12.01	31.12.02	31.12.03	31.12.04	31.12.05
Banky celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom:						
velké banky	61,5	63,8	62,2	62,1	59,8	61,2
střední banky	18,2	14,8	16,6	15,8	15,9	15,1
malé banky	2,6	2,3	3,4	2,0	2,3	2,0
pobočky zahr. bank	11,8	12,8	9,6	9,6	10,0	9,5
stavební spořitelny	5,2	6,3	8,2	10,5	12,0	12,2

tradičních čtyř velkých bank s bilanční sumou převyšující 100 mld. Kč se přiřadila kromě jedné stavební spořitelny i jedna pobočka zahraniční banky. Zvýšení počtu členů ve skupině s bilančními aktivy nižšími než 10 mld. Kč je ovlivněno vstupem dvou nových subjektů do sektoru v časovém horizontu roku 2005.

Rovněž rozložení hodnot bilanční sumy bank tuzemského bankovního sektoru vykazuje stejně jako u základního kapitálu velké rozdíly. Tyto rozdíly jsou ještě větší, než byly rozdíly mezi nejvyššími hodnotami členů skupiny čtyř největších bank a ostatních bank sektoru při srovnání rozložení podle velikosti hodnot základního kapitálu, kde jsou rozdíly limitovány stanovením regulatorního požadavku na minimální výši kapitálu pro udělení bankovní licence ve výši 500 mil. Kč.

Celková bilanční suma bankovního sektoru meziročně vzrostla o 12,1 % především díky absolutnímu růstu obchodních aktivit velkých bank a skupiny stavebních spořitelen. Skupina velkých bank upevnila svou pozici v rámci bankovního sektoru a na konci roku 2005 se podílela na celkové bilanční sumě bankovního sektoru 61,2 %, tj. o 1,4 procentního bodu více než v předchozím roce. Podíl stavebních spořitelen pak vzrostl o 0,2 procentního bodu.

2. 6 KONKURENCESCHOPNOST BANKOVNÍHO SEKTORU

(banky s licenci k danému datu)

Významným faktorem rozvoje bankovního sektoru je fungující konkurenční prostředí založené na diverzifikované činnosti bank. Projevuje se rozšiřováním nabídky služeb zákazníkům a novými produkty bank s využitím inovovaných procesů obsluhy klienta a nových distribučních kanálů. Jednotlivé banky působící v konkurenčním prostředí jsou nuceny své produkty a distribuční kanály trvale inovovat, což přináší klientům kromě pestré nabídky jak stále vyšší komfort, tak rovněž tlak na snižování cen bankovních služeb.

Vývoj bankovního sektoru indikuje přetrvávající významné postavení celé skupiny velkých bank, což jsou univerzální banky poskytující kompletní nabídku bankovních produktů a v rámci svých finančních skupin rovněž významnou nabídku finančních produktů dceřiných společností. Na parciálních trzích se uplatňují rovněž specializované banky, resp. specializované produkty, které vytvářejí zdravou konkurenci těmto univerzálním velkým bankám. Zcela specifické je zastoupení celé skupiny expandujících stavebních spořitelen. Jejich nabídka je soustředěna do specializovaného produktu stavebního spoření. Při této obchodní činnosti využívají s tímto produktem spojenou podporu státu.

Konkurence se projevila zejména na trhu úvěrů. Na růstu úvěrové emise v roce 2005 se podílely všechny skupiny bank, které v absolutních hodnotách zvýšily objem poskytnutých úvěrů. V rámci bankovního sektoru mírně oslabila pozice velkých bank o 2,2 procentního bodu. K 31. 12. 2005 dosahoval jejich tržní podíl 57,7 %. Odlišný vývoj probíhal ve středních bankách, které posílily svoji pozici na trhu. Meziročně nejvíce zvýšily tržní podíl střední banky o 2,5 procentního bodu na 23,4 %, oslabily malé banky o 0,2 procentního bodu na celkových 2,6 %. Na úvěrovém trhu směřovaly obchodní aktivity bank do všech klientských segmentů. Přetrvává silná orientace na úvěrování drobných klientů, nejrychleji se opět rozvíjely úvěry poskytované obyvatelstvu. Podstatně se do tohoto vývoje promítá financování bytových potřeb pomocí různých druhů úvěrů od hypotečních přes úvěry stavebního spoření s pomocí spotřebitelského úvěru i v kombinaci s běžným bankovním úvěrem. Na trhu úvěrů mírně o 0,2 procentního bodu ztrácejí stavební spořitelny. Podíl skupiny poboček zahraničních bank zůstává na konci roku 2005 na stabilních 7,3 %.

Podobným vývojem procházelo dělení na trhu klientských vkladů jednotlivými skupinami bank, které sklízí výsledky plynoucí z vybudovaných sítí poboček a inves-

tování do větší četnosti obchodních míst. I zde postupně klesá váha velkých bank, přestože jejich dosažený podíl na celkově přijatých vkladech bankovním sektorem i nadále převažuje. Ke konci roku 2005 dosáhl 63,0 %, i když jejich podíl na klientských vkladech bankovního sektoru meziročně klesl o 1,5 procentního bodu. Ostatní skupiny bank na trhu klientských vkladů rozšiřovaly svůj vliv. Trvale rostou klientské vklady stavebních spořitelen, jejich podíl na celkových vkladech vzrostl o 0,5 procentního bodu na 17,7 %. Podíl středních bank vzrostl o 0,4 procentního bodu. Vklady klientů v pobočkách zahraničních bank se zvýšily na 5,7 % všech klientských vkladů bankovního sektoru, jsou relativně i absolutně nižší, než odpovídá jejich zastoupení v sektoru v souvislosti s obecně nižší aktivitou poboček na českém bankovním trhu a jejich zaměřením na specifické skupiny klientů. Pro pobočky zahraničních bank jsou klientské vklady pouze doplňkovým zdrojem financování ke zdrojům mezibankovního trhu.

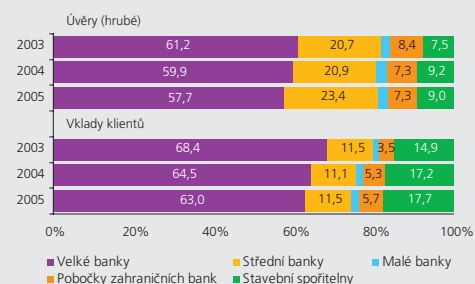
Skupina velkých bank mírně ztrácela v roce 2005 na trhu úvěrů i na trhu vkladů, i když celkově posilovala svou pozici z hlediska svého zastoupení vyjádřeného jako podílů na celkových bilančních aktivech sektoru. Na depozitních trzích zvýšila svůj podíl skupina malých bank, i když její zastoupení v absolutním vyjádření není rozhodující. Rovněž skupina stavebních spořitelen zvyšovala v průběhu roku 2005 obchodní aktivitu na trzích vkladů. Přebytek vkladů je obchodován pravidelně na mezibankovním trhu. Střední banky se soustředily na rozvoj obchodních aktivit při poskytování úvěrů i sběru depozit na jejich financování. Pobočky zahraničních bank orientované na specifické obchody i bankovní klienty mírně zvyšovaly pozice na relevantních trzích.

Změny ve struktuře českého bankovního sektoru a vývoj tržních podílů na domácím bankovním trhu se projevil v hodnotách Herfindahlova indexu tržní konkurence¹⁸ pro vybrané skupiny bankovních obchodů. V roce 2005 došlo ke snížení hodnot Herfindahlova indexu na trhu úvěrů, což znamená mírné posílení konkurence na tomto trhu. Konkurence byla posílena jednak snížením podílů málo početné skupiny velkých bank, dále došlo k posílení konkurence vstupem dalšího subjektu do sektoru. Na trhu depozit zůstává index tržní konkurence nezměněný. Do vývoje Herfindahlova indexu se rovněž promítají změny struktury bankovního sektoru v roce 2005. Zejména fúze dvou již participujících subjektů na trhu a vstup dvou nových poboček zahraničních bank by měly působit na další růst konkurence tuzemského trhu vkladů i úvěrů. Z pohledu srovnávaných aktivit přetrvávala vyšší konkurence na rychle rostoucím trhu úvěrů. Ve snaze uplatnit se jsou banky nuceny přizpůsobovat svou nabídku zvyšující se konkurenci, být konkurenceschopné. Na trhu vkladů je nižší konkurence ovlivněna zabezpečením dostatečně rozvinutých pobočkových sítí pro sběr depozit. Konkurenční výhoda je na straně velkých bank a dále státem podporovaného produktu stavebního spoření.

Tržní podíly skupin největších bank v rámci bankovního sektoru klesají pozvolna i přes posilování konkurence a změny ve vnitřní struktuře bankovního sektoru. Jestliže hodnoty bilančních aktiv skupin největších bank na celkovém sektoru se v roce 2005 mírně zvýšily, tak pozvolna klesají jak na všech uvedených parciálních trzích, tak z hlediska výkonu a efektivnosti sektoru. Aktivity sektoru se vesměs koncentrují do tří vedoucích bank¹⁹, které dosahují většinou hodnoty přes 55 % celého trhu (aktiva, vklady, zisk z finanční činnosti, správní náklady, čistý zisk)

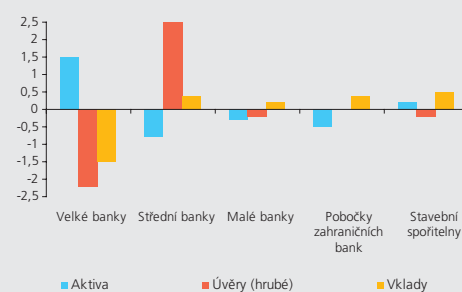
GRAF 9

TRŽNÍ PODÍLY SKUPIN BANK NA VYBRANÝCH PRODUKTECH (v %) banky s licencí k 31. 12. 2005

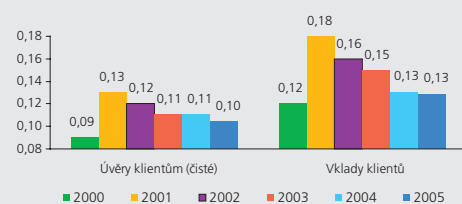
GRAF 10

MEZIROČNÍ ZMĚNY TRŽNÍCH PODÍLŮ V JEDNOTLIVÝCH SEGMENTECH TRHU K 31. 12. 2005 (procentní body) banky s licencí v daném roce

GRAF 11

HERFINDAHOVY INDEXY TRŽNÍ KONKURENCE banky s licencí v daném roce

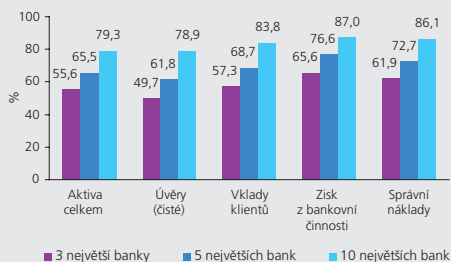

18 Herfindahlův index tržní konkurence může dosahovat hodnoty v rozmezí od 0 do 1, přičemž hodnota rovna 1 představuje zcela nekonkurenční prostředí. S klesající hodnotou Herfindahlova indexu roste konkurence daného trhu.

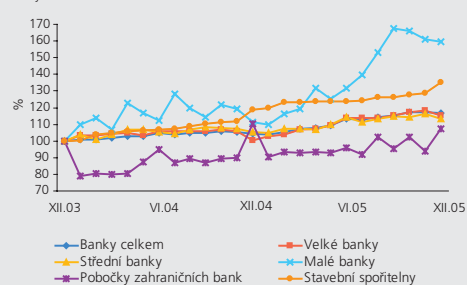
19 Tyto banky nejsou totožné s oficiální skupinou velkých bank. Složení skupiny tří vedoucích bank s rozhodujícím podílem na daném typu obchodů či položek rozvahy a výkazu zisků a ztrát se může lišit podle konkrétního typu obchodu či položky.

GRAF 12
PODÍLY SKUPIN NEJVĚTŠÍCH BANK NA BANKOVNÍM SEKTORU
K 31. 12. 2005

banky s licenci k danému datu

GRAF 13
INTENZITA RŮSTU BILANČNÍ SUMY
 banky s licenci k 31. 12. 2005

a v některých případech se pohybují pod touto hranicí (kapitál, úvěry). Bývá však pravidlem, že tyto hodnoty přesahují polovinu celého trhu. Tři vedoucí banky disponovaly k 31. 12. 2005 celkem 55,6 % bilančních aktiv bankovního sektoru, poskytly 49,7 % všech klientských úvěrů a přijaly 57,3 % všech klientských vkladů.

Výsledné koncentraci bankovní činnosti odpovídají hodnoty dosažené třemi bankami s největším podílem na zisku z finanční činnosti (65,6 %) i na vynaložených správních nákladech (s podílem 61,9 %). Relativně nízké rozdíly v uvedených podílech skupin tří, pěti a deseti největších bank naznačují stále určitý odstup čtyř až pěti vedoucích bank od zbývajících bank tvořících tuzemský bankovní sektor.

2.7 STRUKTURA AKTIVNÍCH A PASIVNÍCH OPERACÍ BANKOVNÍHO SEKTORU

(banky s licenci k 31. 12. 2005)

Bilanční suma bankovního sektoru k 31. 12. 2005 dosáhla 2 954,4 mld. Kč, tj. o 12,1 % více než v roce 2004. Meziročně představuje tento nárůst zvýšení tempa růstu o 7,8 procentního bodu. Vývoj celkové bilanční sumy tak opět v průběhu roku 2005 potvrdil stále existující růstový potenciál tuzemského bankovního sektoru.

Vývoj celkových aktiv v roce 2005 byl i nadále ovlivněn především vývojem ve skupině velkých bank, jejichž bilanční aktiva na konci tohoto roku dosáhla 61,2 % aktiv celého bankovního sektoru. Ve vývoji aktiv náležících do jiných skupin bank lze však nalézt odchylky od tohoto určujícího trendu. Aktiva všech skupin bank s výjimkou poboček zahraničních bank se po dobu celého roku 2005 průběžně zvyšovala. Velké banky se v roce 2005 zaměřily na rozvoj obchodní činnosti a růst jejich bilančních aktiv o 14,8 % je základem výrazného růstu aktiv bankovního sektoru. Růst celkových aktiv sektoru byl tažen rovněž silnou skupinou šesti stavebních spořitelů a dynamicky se rozvíjejícími malými bankami. Obě skupiny bank intenzitou růstu převyšují průměr sektoru. Aktiva stavebních spořitelů v roce 2005 vzrostla o 13,8 %, což ve srovnání s lety minulými znamená pokles tempa. I tak stavební spořitelny rostou rychleji než celý bankovní sektor a s podílem 12,2 % dost podstatně ovlivňují jeho vývoj. Absolutní nárůst jejich obchodů nastává pravidelně v posledním čtvrtletí daného roku při uzavírání smluv nového šestiletého cyklu spoření. Toto je dáno charakterem produktu stavebního spoření umožňujícího složit až na konci roku celkovou či zbytkovou částku celoročního spoření nutnou k započtení maximální státní podpory na účet klienta. Rostoucí poptávka po produktech financování bytových potřeb se promítla do činnosti stavebních spořitelů. Zvyšuje se počet žadatelů o úvěrové produkty, růst klientských vkladů v této skupině bank přestává být výlučným motorem růstu jejich bilanční sumy. Dynamická skupina malých bank rostla v rámci bankovního sektoru meziročně nadstandardně o 43,3 %, jejich podíl na sektoru však stále dosahuje necelá 2 %. Nižší 7,6% tempo růstu bilanční sumy středních bank bylo ovlivněno vnitřními strukturálními změnami skupiny. Absolutně poklesla bilanční aktiva poboček zahraničních bank o 2,5 %. V některých pobočkách na teritoriu ČR doznívají změny generované v jejich zahraničních mateřských bankách, ať již v podnikatelské oblasti, či z hlediska zásadních strukturálních reforem souvisejících s hospodářskými výsledky.

Struktura aktiv a pasiv bankovního sektoru se v meziročním srovnání v zásadě nezměnila. K částečným posunům došlo v souvislosti s metodickou změnou na straně aktiv bilance ve vykazování části portfolia cenných papírů od počátku roku 2005²⁰.

²⁰ K 1. 1. 2005 měly banky možnost na základě novely IAS 39 přeřadit z kategorie pohledávek do kategorie cenných papírů část cenných papírů pořízených v primárních emisích neurčených k obchodování, které jsou obchodovány na regulovaném trhu. Banky reklasifikovaly část cenných papírů v hodnotě znamenající změnu ve struktuře přibližně 2,3 % aktiv bankovního sektoru konce roku 2005.

Vývoj bilanční sumy celého sektoru a rozhodujících položek bilance byl v podstatě obdobný. Meziroční růst aktivit bank na mezibankovním trhu se pohyboval na úrovni růstu sektoru. Na straně pohledávek vlivem metodické změny došlo k mírné korekci směrem dolů. Závazky vůči klientům se zvýšily o 10,9 % v důsledku stále přetrvávajícího konzervativního chování bankovních klientů, zejména pokračoval růst depozit stavebních spořitelen zvyšujících stranu pasiv bankovního sektoru. Celková emise úvěrů představuje trvale rozhodující část aktivní strany bilance. Poptávka po úvěrech se zvyšuje s každým dalším rokem, příznivě je ovlivňována vývojem makroekonomických ukazatelů, včetně pozitivního ohodnocení budoucího vývoje. Nemalou měrou již dlouhodobě přispívá prostředí nízkých úrokových sazeb. Schopnost splácet poptávané úvěry se v roce 2005 stává rozhodujícím faktorem růstu úvěrů. V důsledku uvedené metodické změny se však podíl úvěrů poskytnutých bankami klientům na celkovém objemu aktiv mírně snížil (o 0,9 procentního bodu). V absolutním vyjádření došlo ke zvýšení objemu úvěrů o 9,4 % ve srovnání s koncem roku 2004 a jejich podíl na bilanční sumě činil 39,8 %. Z hlediska sektorového členění pohledávek za klienty se rozhodujícím faktorem růstu staly úvěry poskytované do sektoru domácností s meziročním zvýšením o 32,4 %. Mezi skupinami bank je intenzita poskytování úvěrů odlišná. Vysoko nad průměrem sektoru, který činí 39,8 %, má největší zastoupení úvěrů v bilančních aktivech skupina středních bank s 60,8 %. Skupiny, které se z pohledu podílu na aktivech věnují úvěrovým obchodům nejméně, jsou pobočky zahraničních bank s 31,1 % podílem na aktivech a rovněž skupina stavebních spořitelen dosahující ke konci roku 30,0% podíl.

Druhou nejvýznamnější složku ve struktuře aktiv bankovního sektoru představuje portfolio cenných papírů (se zahrnutím krátkodobých státních bezkupónových dluhopisů a majetkových účastí), jejichž podíl na bilanční sumě na konci roku 2005 již překročil 22% hranici. Posílení podílu ve struktuře aktiv bylo částečně na úkor pohledávek za klienty i bankami, což souvisí s výše uvedenou metodickou změnou. Tento vliv představuje přibližně 2,3 % aktiv bankovního sektoru. Mírně pod hranici 20 % se naproti tomu nalézaly vklady u centrální banky, které meziročně o 0,7 procentního bodu poklesly. Stabilitní místo ve struktuře aktiv zaujímají opakovaně vklady u ostatních bank sektoru. V roce 2005 v absolutním vyjádření rostou obě položky, a to jak vklady u ČNB, tak vklady u jiných bank v důsledku oživení aktivity na mezibankovním trhu. Fixní aktiva bank, jejichž převažující složku tvoří hmotná aktiva do značné části reprezentovaná nemovitostmi (pobočková síť a centrály), o 0,3 procentního bodu snížila svůj podíl na celkových aktivech. Důvodem mírného poklesu jsou důsledky restrukturalizace a optimalizace obchodních sítí bank, které usilují o stále efektivnější využití obchodních míst.

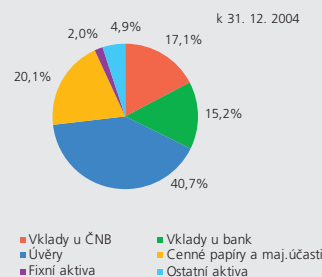
Vklady klientů představují rozhodující složku pasivní strany bilance vzhledem k přetrvávající orientaci domácích bank na klasické bankovníctví. I když jejich podíl na celkových pasivech sektoru se v posledním období nepatrně snižuje, na konci roku 2005 dosáhl 65,0 %. Mezi další faktory ovlivňující hodnoty depozit lze řadit již nezbytné vybavení účty jak podnikatelů, tak i fyzických osob. Samotné zůstatky neterminovaných účtů přispívají k tomuto vývoji. Na růstu clientských vkladů se větší měrou podílejí vklady splatné na požádání, které již tvoří přibližně polovinu celkových vkladů. Vklady přijaté od jiných bank meziročně svůj podíl na celkových pasivech sektoru opakovaně snížily a dostaly se pod 13% hranici.

Výrazná převaha cizích zdrojů nad vlastními zdroji je typická pro bankovní podnikání. Podíl vlastních zdrojů na bilanční sumě bankovního sektoru v roce 2005 zůstává nezměněný, jeho výše dosáhla opakovaně 7,2 %. Ovšem velké rozdíly jsou v rozsahu financování vlastními zdroji mezi jednotlivými bankami, resp. v jednotlivých fázích rozvoje obchodní činnosti bank. Jestliže obecně v bankovním sektoru cizí zdroje převažují, tak u některých bank a zejména v období zahájení podnikání jsou banky financovány i výlučně z vlastních zdrojů. Pro vývoj sektoru určující skupina velkých bank k financování bankovních aktivit používá vlastní zdroje představující 8,2 % celkových bilančních pasiv. Ke konci roku 2005 se v rámci celého

GRAF 14

STRUKTURA AKTIV

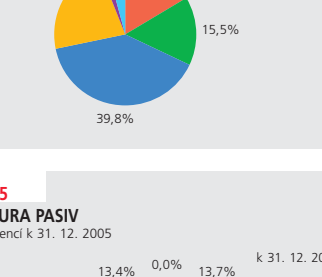
banky s licenci k 31. 12. 2005

GRAF 15

STRUKTURA PASIV

banky s licenci k 31. 12. 2005

bankovního sektoru vlastní zdroje meziročně zvýšily o 9,9 %. Banky zhodnotily dosažené velmi dobré hospodářské výsledky a posílily vlastní zdroje bankovního sektoru v důsledku ponechání části dosažených zisků v bilancích bank v položkách nerozděleného zisku a zvýšených rezervních fondů.

Rozhodující složkou vlastních zdrojů je základní kapitál, i když jeho podíl na vlastních zdrojích meziročně mírně klesá. Na konci roku 2005 dosáhl 32,8 %. Souhrnná hodnota ostatních složek vlastních zdrojů závisí především na výsledcích hospodaření celého bankovního sektoru v daném roce a v letech předcházejících. V důsledku již opakovaného dosahování zisku se plynule zvyšovaly rezervní fondy a nerozdělený zisk. Podíl základního jmění a rezervních zdrojů na celkových pasivech představuje 7,2 %, což je prakticky stejná hodnota jako na konci roku 2004. Podíl podřízených závazků, které vykazují prvky jak cizích, tak vlastních zdrojů, není rozhodující, pohybuje se pod hranicí 0,5 % celkových pasiv a to i přes skutečnost, že v roce 2005 některé banky emitovaly podřízené dluhopisy, resp. přijaly podřízený dluh.

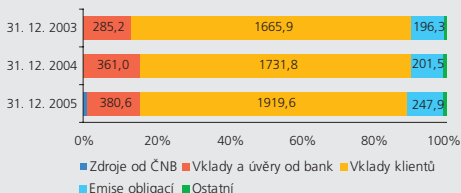
Rozhodující úroveň nadále v roce 2005 zaujímají ve struktuře cizích zdrojů primární zdroje, i když jejich zastoupení se nepatrně snížilo. Růst klientských vkladů zaznamenaly všechny skupiny bank, největší růst v absolutních hodnotách vykázaly velké banky a stavební spořitelny. Banky doplňovaly své zdroje na mezibankovním trhu, v roce 2005 se opět zvyšovala absolutní hodnota takto získaných zdrojů. V bankovním sektoru se již pravidelně uplatňuje financování obchodů prostřednictvím nových emisí obligací. Podíl emitovaných dluhových cenných papírů na cizích zdrojích bankovního sektoru se blíží 10 %, zejména vlivem rostoucího objemu emitovaných hypotečních zástavních listů. Tyto cenné papíry sloužící jako zdroj financování hypotečních úvěrů téměř zdvojnásobily meziročně svůj objem.

Vklady klientů (včetně vkladů vládních orgánů) představují stále rozhodující složku cizích zdrojů bank provozujících svoji činnost na území České republiky, což plně koresponduje se stále přetrvávající základní orientací tuzemských bank na klasické bankovníctví. V roce 2005 došlo k růstu vkladů klientů o 10,8 %. Jejich růst byl nižší než růst celkové bilanční sumy bankovního sektoru a došlo meziročně k mírnému poklesu jejich podílu na cizích zdrojích sektoru o jeden procentní bod. Na růstu klientských vkladů se v roce 2005 podílely v rozhodující míře (70,7 % celkového meziročního zvýšení) velké banky a stavební spořitelny. Produkt stavebního spoření je svou dlouhodobostí (v současné době je u nově uzavíraných smluv platný šestiletý cyklus stavebního spoření) zárukou stabilní tvorby depozit i v budoucích letech a neměnné podmínky při podpisu smlouvy znamenají zachování všech výhod pro klienty. K růstu přispěly rovněž střední banky. Z hlediska temp růstu se proti konci roku 2004 nejdynamičtěji zvyšovala depozita v malých bankách o 37,5 %. Zatímco ve skupině stavebních spořitelen dosáhl k 31. 12. 2005 podíl klientských vkladů 94,3 % pasivní strany bilance, ve skupině velkých bank a malých bank se tento podíl přibližoval 70 %, ve skupině středních bank k 50 % objemu celkových pasiv a ve skupině poboček zahraničních bank se podíl klientských vkladů na pasivech nalézal těsně pod hranicí 40 %.

Vklady přijaté od ostatních bank zůstaly i v roce 2005 druhou nejvýznamnější složkou cizích zdrojů financování obchodních aktivit bankovního sektoru ČR, která se opakovaně zvyšuje v absolutních hodnotách (o 5,4 %), i když relativní podíl na cizích zdrojích o 1 procentní bod klesl. Dostatek primárních zdrojů nepůsobí na výraznější rozvoj mezibankovního trhu. Emise dluhových cenných papírů, která meziročně vzrostla o plných 23,0 %, se nalézá z hlediska objemu na konci roku 2005 na třetí pozici měřeno podílem na cizích zdrojích. Tento podíl již činí 9,5 %. Skupinou, v níž zdroje získané na mezibankovním trhu dlouhodobě představují nadpoloviční část cizích zdrojů (54,7 % k 31. 12. 2005), jsou pobočky zahraničních bank, naopak pro stavební spořitelny se stává tato položka zanedbatelná.

GRAF 16
VÝVOJ A STRUKTURA CIZÍCH ZDROJŮ BANK

banky s licencí k 31. 12. 2005

Pozn.: Údaje v grafu jsou v mld. Kč

Emise dluhových cenných papírů stále patří mezi méně významné zdroje financování obchodních aktivit bank tuzemského bankovního sektoru. K 31. 12. 2005 dosáhla celková hodnota emise dluhopisů 247,9 mld. Kč. Emitované dluhové cenné papíry tvoří z hlediska členění cizích zdrojů bank na zdroje primární a sekundární určitý přechodový stupeň. Věřitelem může být jiná banka i nebankovní subjekt. V emisích dluhových cenných papírů v roce 2005 prvně převažovaly dluhopisy se splatností nad jeden rok (dlouhodobé), na konci tohoto roku představovaly již 57,4 % dluhových cenných papírů. Ke změně v rozdělení dluhopisů z hlediska splatnosti došlo v průběhu roku 2005 vlivem zdvojnásobení emise hypotečních zástavních listů tvořící s 85,6 % podstatnou část dlouhodobých dluhopisů. Emitované dluhové cenné papíry ve financování podnikatelských aktivit bank nejsou zastoupeny ve skupinách bank rovnoměrně. Zatímco střední banky zaznamenaly výlučnou orientaci na emise dlouhodobých cenných papírů (87,8 % jejich celkové emise dluhových cenných papírů), pobočky zahraničních bank emitují výhradně krátkodobé dluhové cenné papíry. V roce 2005 se dynamicky rozvíjela emise hypotečních zástavních listů, dluhových cenných papírů krytých pohledávkami z hypotečních úvěrů s meziročním zvýšením o 97,7 %.²¹ Důvodem rostoucí emise hypotečních zástavních listů tuzemských bank je výrazný růst objemu poskytovaných hypotečních úvěrů, tj. úvěrů, kde jako zajištění je použita nemovitost.

21 Dalším faktorem ovlivňujícím emisi hypotečních zástavních listů byla navrhovaná změna zákona o daních z příjmů, která mohla způsobit zdražení takto získaných zdrojů. V konečném důsledku zůstalo osvobození úrokových výnosů z hypotečních zástavních listů od daně z příjmů zachováno. Byly však zpřísněny podmínky, kdy je možno jej aplikovat. Osvobození je nově omezeno pouze na případy úrokových výnosů hypotečních zástavních listů, které mají v emisních podmínkách jasně vymezeno, že emitent se zavazuje použít k řádnému krytí závazků z těchto hypotečních zástavních listů pouze pohledávky z hypotečních úvěrů, které byly poskytnuty výhradně na financování investic do nemovitostí nebo na financování bytových potřeb. Osvobození se netýká té části emise vztažené k např. tzv. americké hypotéce. Změna daňových podmínek se týká hypotečních zástavních listů emitovaných počínaje 1. 1. 2006.

3. RIZIKA BANKOVNÍHO PODNIKÁNÍ

Bankovní sektor jako celek a jednotlivé bankovní instituce podnikající v jeho rámci jsou obecně vystaveny mnoha rizikům, z nichž některá jsou typická pro bankovníctví, resp. pro jiné finanční podnikání. Rizikové profily jednotlivých bank se však mohou významně lišit, neboť jsou odrazem aktivit, ve kterých se daná banka angažuje. Skutečná expozice banky vůči daným rizikům také odráží úroveň řízení těchto rizik. Podstupovaná rizika se rovněž mění v čase.

Důsledkem působení rizik může být utrpená ztráta z podnikání bank, která znamená snížení kapitálu předmětné bankovní instituce, neboli majetku akcionářů banky. Věřitelé banky, zejména její vkladatelé, jsou ohroženi, pokud kapitál banky není k pokrytí ztrát dostatečný. Úloze kapitálu je ze strany regulátora věnována značná pozornost. Banky ve vztahu k postupovaným rizikům musí držet alespoň minimálně stanovený objem kapitálu.

Nejvýznamnějším druhem postupovaného rizika v českém bankovním sektoru zůstává i nadále úvěrové riziko vzhledem k převažující orientaci tuzemských bank na klasické bankovníctví (sběr depozit a poskytování úvěrů). Bankovní regulace a bankovní dohled však věnují stejnou pozornost i všem ostatním druhům rizik, stejně jako způsobu jejich řízení.

3.1 ÚVĚROVÉ RIZIKO

Úvěrové riziko je riziko, se kterým se nejčastěji střetávají banky působící na bankovním trhu v České republice. Pro mnohé z těchto bank zůstává i nadále významné zastoupení úvěrové emise na straně aktiv bilance a obdobně jsou zastoupena klientská depozita na straně pasiv. Úvěrové riziko je v rozhodující míře spojováno s poskytováním bankovních úvěrů, představuje neschopnost dlužníka dostát podmínkám úvěrové smlouvy. Potenciální rizika českého bankovního sektoru spojená s úvěrovými deriváty se zatím podílejí na celkovém kreditním riziku jen malým dílem.

Banky věnují řízení úvěrového rizika mimořádnou pozornost. Základem řízení úvěrového rizika je stále zdokonalovaný systém poskytování úvěrů (objektivní posouzení bonity klienta, sledování jeho rizikového profilu, oddělení neslučitelných funkcí, omezení subjektivity při posuzování jednotlivých úvěrových operací apod.). Banky vytvořily funkční systém měření a sledování úvěrového rizika, mají stanoveny limity vztahující se na dané typy úvěrových operací, pravidelně analyzují a vyhodnocují kvalitu svých úvěrových portfolií. Dnes již pravidelně využívají pokročilé statistické metody měření úvěrového rizika, matematické modely jeho řízení apod. Běžným podpůrným nástrojem bank pro hodnocení bonity klienta se stalo využívání dat Centrálního registru úvěrů i dalších nezávislých registrů úvěrů, které umožňují bankám účastnícím se na daných projektech rovněž sdílet úvěrové informace.

3.1.1 Struktura a vývoj úvěrů

(banky s licencí k 31. 12. 2005)

Banky poskytly ke konci roku 2005 klientům celkový objem čistých úvěrů (tj. po zohlednění opravných položek) ve výši 1 174,4 mld. Kč, meziročně se hodnota klientských úvěrů zvýšila o 9,4 %²². Objem hrubých úvěrů k 31. 12. 2005 činil 1 204,7 mld. Kč a v tomto případě jde za stejné období o růst ve výši 9,5 %. Trend zvyšování úvěrové emise, nastolený v roce 2003, pokračuje.

²² Úvěrová emise zahrnuje rovněž úvěry poskytnuté vládním institucím. Tempo růstu je v roce 2005 ovlivněno metodickou změnou. Podrobně viz Poznámka č. 20.

Na meziročním nárůstu úvěrové emise se, stejně jako v roce 2004, podílely všechny skupiny bank. Tempa růstu jednotlivých skupin bank však vykazala velký rozptyl. Největší meziroční nárůst úvěrů přitom zaznamenala skupina středních bank, v absolutních hodnotách o 43,3 mld. Kč (tj. o 19 %). Skupina velkých bank zvýšila svoji úvěrovou emisi o 35,5 mld. Kč, což stejně jako v loňském roce představuje růst o 5,5 %. Výše přírůstku úvěrů poskytnutých velkými bankami je však nadále ovlivňována pokračujícím poklesem objemu pohledávek za vládními institucemi, které jsou z převážné většiny klienty této skupiny bank - viz také dále. Úvěry poskytnuté malými bankami se v roce 2005 zvýšily o 12,0 mld. Kč (o 63,8 %), stavebními spořitelny pak o 8,3 mld. Kč (o 8,4 %).

Růst úvěrové emise v průběhu celého roku 2005 je spojen především s růstem úvěrů poskytovaných obyvatelstvu, nejvíce potom jako úvěry hypoteční za účelem financování bytových potřeb. I přesto však zůstávají nejvýznamnější složkou všech poskytovaných úvěrů v ČR úvěry podnikové sféry. Jejich podíl se nepatrně snížil o 1,2 procentního bodu, v absolutním vyjádření jejich hodnota na konci roku 2005 činila 525,5 mld. Kč a meziročně se zvýšila o 14,4 %. Zlepšující se hospodářská situace podnikové sféry, růst průmyslové produkce a investic, expanze exportů a celkový velmi dobrý trend ve vývoji makroekonomických ukazatelů spolu se stabilním prostředím nízkých úrokových sazeb dává podnikatelským subjektům možnost získat k financování podnikatelské činnosti bankovní úvěr nebo svoji stávající zadluženost dále zvyšovat. Na růstu podnikatelských úvěrů se podílejí jak úvěry podnikům vlastněným tuzemskými nestátními subjekty, tak úvěry podnikům se zahraničním vlastnictvím.

Stejně jako v předcházejících letech i v roce 2005 dochází k poklesu objemu pohledávek za vládními institucemi, které poklesly o téměř plných 30 %, což se promítlo do dalšího snížení jejich podílu na celkové úvěrové emisi o 4,5 procentního bodu na 6,9 %. Důvodem je zejména utlumování aktivit České konsolidační agentury v souvislosti s plánovaným ukončením její činnosti. ČKA bývá zpravidla klientem skupiny velkých bank.

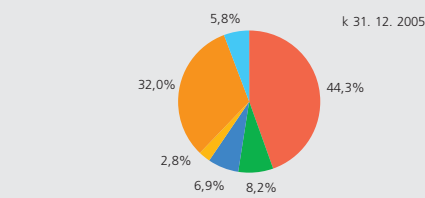
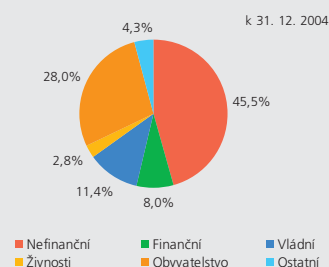
Hlavním článkem dynamického růstu úvěrového portfolia v roce 2005 se opět staly úvěry poskytované do sektoru domácností. Obyvatelstvo mělo od bank k 31. 12. 2005 půjčeno 379,5 mld. Kč, což v meziročním srovnání představuje téměř stejně jako v roce předcházejícím nárůst o 34,0 %. Pokračující vysoká tempa růstu úvěrů obyvatelstvu mění i nadále strukturu úvěrového portfolia. Obyvatelstvo je odpovědné za splácení již 32,0 % celkové úvěrové emise, meziročně došlo ke zvýšení o 4,0 procentního bodu.

Dominantním v růstu úvěrů do sektoru obyvatelstva byl v roce 2005 růst hypotečních úvěrů, které meziročně vzrostly i při stále se zvyšující základně již o 48,4 %. K 31. 12. 2005 dosáhly celkové výše 178,5 mld. Kč. Zvýšil se rovněž jejich podíl na celkových úvěrech, které získalo obyvatelstvo, na 47,0 % (proti konci roku 2004 více o 4,6 procentního bodu). Mírné snížení dynamiky růstu úvěrů ze stavebního spoření²³ a rostoucí obliba financování běžných potřeb spotřebitelským úvěrem jsou východiskem vyrovnání podílu obou druhů těchto úvěrů na úvěrech obyvatelstvu na 25 %.

GRAF 17

STRUKTURA ÚVĚRŮ PODLE EKONOMICKÝCH SEKTORŮ

banky s licenci k 31. 12. 2005

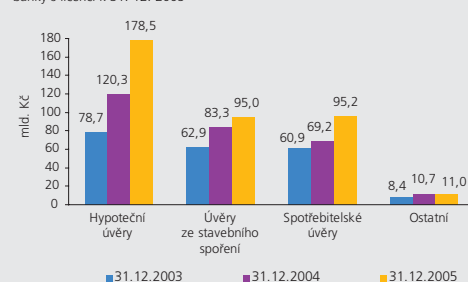

Pozn.: Pouze úvěry poskytnuté v České republice

GRAF 18

ÚVĚRY OBYVATELSTVU

banky s licenci k 31. 12. 2005

23 Dynamika růstu hypotečních úvěrů a naopak její zmírnění u úvěrů ze stavebního spoření jsou ovlivněny rovněž metodickou změnou ve vykazování hypotečních úvěrů a úvěrů ze stavebního spoření, ke které došlo v průběhu roku 2005. Do kategorie hypotečních úvěrů jsou nově zařazovány rovněž úvěry ze stavebního spoření, které jsou zajištěné nemovitostmi a splňují kritéria hypotečního úvěru. Tím je naopak na konci roku 2005 snížen objem kategorie úvěrů ze stavebního spoření. Hypoteticky při zohlednění této metodické změny lze uvažovat o navýšení hypotečních úvěrů přibližně o 10 procentních bodů nižším ve prospěch navýšení růstu úvěrů ze stavebního spoření.

Dynamika uzavírání smluv při poskytování hypotečních úvěrů se zvyšovala v průběhu roku 2005 s vrcholem na jeho samotném konci. Česká republika se stále více dostává na trajektorii vývoje shodnou s Evropskou unií, v níž je financování bytových potřeb a nemovitostí hypotečním úvěrem samozřejmostí. Hypoteční úvěr má v bankovních obchodech tradičně své nezastupitelné místo. V tuzemsku patří hypotéky rovněž mezi nejdůležitější bankovní obchody, vyznačují se ve srovnání s ostatními typy úvěrů lepší platební morálkou. Jedná se o dlouhodobé vztahy klienta a banky zajišťující podstatnou část příjmů z finanční činnosti bank. Příjemci hypotečních úvěrů jsou zejména z řad obyvatelstva, ale žadatelé jsou rovněž obchodní společnosti, družstva, společenství vlastníků aj.

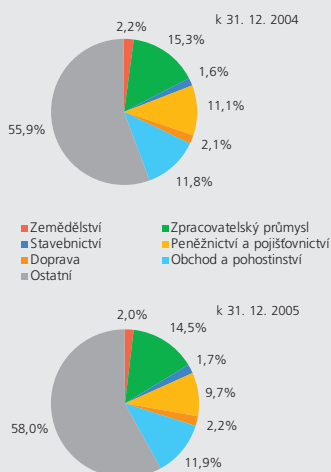
Důležitým faktorem růstu trhu hypoték je i nadále prostředí nízkých úrokových sazeb, včetně příznivých vnějších ekonomických podmínek s předpokladem jejich přetrvání, které je založené na pozitivním výhledu budoucího vývoje ekonomiky. Tento vývoj je dále posilován tlakem poptávky silných populačních ročníků řešících aktuální bytové potřeby. Avizovaná možnost uvolnění regulovaného nájemného znamená upřednostnění vlastnického bydlení před pronájmem bytových prostor u širšího okruhu populace. Specifickým vlivem je očekávané zvýšení DPH na stavební práce počínaje rokem 2008. Nízké úrokové sazby depozitních produktů podporují využívání hypoték rovněž za účelem investování zdrojů. Na straně nabídky se banky snaží oslovit klienta a založit na základě hypotečního úvěru dlouhodobý vztah bankovního domu a klienta pro připravený širší vějíř bankovních služeb. Vytvářejí nové varianty produktu hypotečního úvěru, předkládají doplňkové služby, vysoce konkurenční prostředí vyvíjí tlak na snižování zejména s hypotečním úvěrem spojených poplatků. Stabilní ekonomická situace a zlepšující se příjmová situace domácností umožňují přijmout dlouhodobé závazky. Průměrná výše nově poskytovaných hypoték se v čase stále mírně zvyšuje a přesáhla již hranici 1,5 mil. Kč.

V České republice poskytují hypoteční úvěry banky s univerzální licencí. Z celkového počtu 36 bank a poboček zahraničních bank je v nabídce 25 z nich možnost uzavřít úvěrovou smlouvu hypotečního úvěru (podle nové metodiky viz poznámka č. 14). K financování hypotečních obchodů banky ve větším měřítku využívají emise hypotečních zástavních listů. Celkem 10 bank se podílelo v průběhu roku 2005 na zdvojnásobení celkové hodnoty emitovaných hypotečních zástavních listů, jejichž hodnota dosáhla 121 mld. Kč k 31. 12. 2005.

Do budoucího vývoje na trhu hypoték se promítne zejména vývoj ekonomiky a dále politika státu v oblasti podpory bydlení, postup při uvolňování regulovaného nájmu, uplatnění silných populačních ročníků na trhu práce, resp. jejich rozhodnutí a využití možnosti uplatnění na trhu práce EU, daňová politika státu ve prospěch podpory pořízení vlastního bydlení, imigrační politika, investiční příležitosti aj.

Stabilní vývoj ekonomiky se promítá do rovnoměrného rozvoje jednotlivých ekonomických odvětví. Tomu odpovídá pokračování nastolených trendů při poskytování bankovních úvěrů. Nebylo zásadních impulsů omezovat určitá odvětví z hlediska kredibility. Struktura úvěrů podle ekonomických odvětví se v meziročním srovnání v podstatě nezměnila. Mírný zlom nastal pouze v ústupu sektoru peněžnictví a pojišťovnictví. Hodnota poskytnutých úvěrů do tohoto odvětví téměř stagnovala, což se na rostoucím trhu promítlo do poklesu jejich podílu na celkových úvěrech o 1,4 procentního bodu. Po dlouhé době podíl klesl pod 10 %. Projevilo se splácení úvěrů Českou konsolidační agenturou, která směřuje k ukončení svých aktivit a je zahrnuta do tohoto segmentu. Pravidelně se zvyšující položka ostatních úvěrů je specifická zahrnutím úvěrů poskytovaných obyvatelstvu, což je významný faktor meziročního růstu jejího podílu. V roce 2005 se dostává těsně pod hranici 60 %.

GRAF 19
STRUKTURA ÚVĚRŮ PODLE EKONOMICKÝCH ODVĚTVÍ
banky s licencí k 31. 12. 2005

Pozn.: Pouze úvěry poskytnuté v České republice

Zvyšující se poptávka po úvěrech na bydlení, další růst spotřebitelských úvěrů a rovněž metodická změna²⁴ uskutečněná v průběhu roku 2005 se promítají do struktury úvěrů z hlediska doby splatnosti. Dochází k dalšímu výraznému navýšení dlouhodobých úvěrů se splatností delší než 5 let, což jsou v podstatě úvěry hypoteční a ostatní úvěry poskytnuté na bytové účely, včetně úvěrů poskytovaných ze stavebního spoření. Jejich objem se zvýšil meziročně o 1/4 a podíl na celkové úvěrové emisi o 3,2 procentního bodu. Téměř 19% zvýšení objemu krátkodobých úvěrů znamená stagnaci z hlediska podílu na celkových úvěrech. Za růstem krátkodobých úvěrů stojí především meziroční zvýšení objemu kontokorentních úvěrů, úvěrů z kreditních karet a dále krátkodobé úvěry poskytnuté nefinančním podnikům.

3.1.2 Klasifikované a ohrožené úvěry a jejich krytí

(banky s licenci k 31. 12. 2005)

V bankovním sektoru České republiky vždy bylo nejvýznamnějším druhem podstupovaného rizika úvěrové riziko. Cíleně je věnována pozornost zlepšování kvality úvěrového portfolia v několika směrech. Prakticky až do roku 2003 docházelo k očišťování bankovních aktiv vyváděním špatných úvěrů mimo bankovní sektor za účinné pomoci státu v souvislosti s prodejem státních podílů ve velkých českých bankách. Druhým faktorem je dnes již trvale nastolená zvýšená obezřetnost bank při posuzování úvěrových obchodů. Zásadně se projevilo výrazné zlepšení výkonu ekonomiky s dopadem do finanční situace celé podnikové sféry. Impulsem se stalo posílení hospodářské situace v zemích, kam v převážné míře směřují exporty tuzemských výrobců. V neposlední řadě se jednalo o změnu struktury úvěrového portfolia ve prospěch úvěrů poskytovaných obyvatelstvu s převahou úvěrů cílených na bydlení. Tento typ úvěrů je, kromě kvalitního zajištění, spojen i s nižší rizikovostí.

Klasifikované úvěry za celý bankovní sektor k 31. 12. 2005 činily 127,7 mld. Kč, což představuje proti konci předcházejícího roku zvýšení o 7,5 %. Projevil se významný růst úvěrové emise, došlo v průběhu tohoto období rovněž ke změnám kvalitativních ukazatelů. Podíl klasifikovaných pohledávek na jejich celkovém objemu za bankovní sektor se meziročně zvýšil o 0,9 procentního bodu na 11,7 %.

Do růstu klasifikovaných pohledávek se promítá zvyšování objemu jak sledovaných pohledávek s nejmenší rizikovostí o 8,5 %, tak zejména kategorie pochybných pohledávek o 43,7 % i pohledávek ztrátových, které znamenají nejvyšší riziko, o 8,2 %. Jedinou kategorií pohledávek, která absolutně v průběhu roku 2005 poklesla o 7,0 %, byly pohledávky nestandardní.

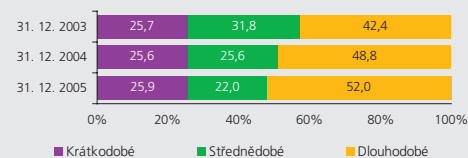
V mezinárodních srovnávacích analýzách kvality úvěrového portfolia jsou zpravidla uváděny hodnoty ohrožených úvěrů. Podle standardní klasifikace se do této kategorie zařazují pohledávky nestandardní, pochybné a ztrátové. Z hlediska kvality úvěrového portfolia je pozitivní 5,8% zvýšení objemu ohrožených úvěrů proti meziročnímu zvýšení portfolia pohledávek za klienty o 9,4 %. Ke konci roku 2005 činil objem ohrožených úvěrů 47,1 mld. Kč, což představuje 4,3 % objemu celkových klientských pohledávek.

Růst úvěrové emise je dynamický zejména u úvěrů poskytovaných do sektoru domácností, resp. obyvatelstvu, což je jedním z faktorů ovlivňujících kvalitu úvěrového portfolia bankovního sektoru. Úvěry obyvatelstvu (tj. domácnostem bez úvěrů poskytovaných do subsektoru domácností - živnostníků) se v roce 2005 zvyšovaly o 34,0 %, resp. o 96,2 mld. Kč. Úvěry nefinančním podnikům rostly 14,4% tempem a jejich objem se zvýšil o 66,0 mld. Kč. Podíl klasifikovaných úvěrů poskytnutých obyvatelstvu na celkovém objemu úvěrů poskytnutých tomuto segmentu

GRAF 20

STRUKTURA ÚVĚRŮ PODLE DÉLKY POSKYTNUTÍ

banky s licenci k 31. 12. 2005

Pozn.: Pouze úvěry poskytnuté v České republice

24 Viz Poznámka č. 21.

však činí 5,8 %, což je výrazně méně, než vykazují ostatní sektory. Rovněž 3,2% podíl ohrožených úvěrů na úvěrové emisi do sektoru obyvatelstva dosáhl proti celému sektoru nižších hodnot. Zvyšování podílu pohledávek vůči obyvatelstvu na celkových pohledávkách bankovního sektoru se tak pozitivně projevuje na kvalitě celkového úvěrového portfolia.

Hypoteční úvěry a úvěry ze stavebního spoření, tj. úvěry spojené s financováním bytových potřeb, které jsou tahounem výrazného navyšování celkových pohledávek za klienty, tvoří již 72,0 % celkových úvěrů poskytnutých domácnostem. Tato kategorie úvěrů v sobě postupně zahrnuje 5,0 % úvěrů klasifikovaných. Podíl těchto klasifikovaných úvěrů se v průběhu roku 2005 navýšil o jeden procentní bod. Jedná se o dlouhodobé úvěry, jejich doba splatnosti dosahuje až 20 let. Kvalitní nemovitostní záruky, zdokonalené procesy schvalování úvěrů a maximální snaha dostat podmínkám úvěrových smluv přispívají k nízké rizikovosti této kategorie úvěrů. Nižší kvalita spotřebitelských úvěrů je dána charakterem těchto úvěrů. Proces jejich poskytování je maximálně jednoduchý, jsou uzavírány na nižší částky, cílem bank je zvyšování jejich dostupnosti. U spotřebitelských úvěrů s 25% podílem na úvěrech domácnostem došlo meziročně vlivem růstu jejich celkového objemu k poklesu podílu klasifikovaných úvěrů z 10,8 % na 9,7 %.

Banky v součinnosti s klienty průběžně řeší případné problémové úvěry a hledají možné způsoby a režimy splácení pohledávek po lhůtě splatnosti. Celkový úbytek klasifikovaných úvěrů v roce 2005 byl z 64 % důsledkem splácení těchto úvěrů standardním způsobem a přibližně z 1/3 důsledkem změny klasifikace mezi standardní úvěry. Prodeje klasifikovaných pohledávek jiným subjektům, které byly v minulosti často využívaným způsobem očišťování úvěrových portfolií bank, byly již druhým rokem zanedbatelné. Odepsání pohledávky proti vytvořeným opravným položkám bylo využito ke konci roku 2005 pouze u pohledávek v celkové hodnotě 0,9 mld. Kč a jeho podíl na snížení hodnoty klasifikovaných pohledávek je rovněž zanedbatelný. Realizace zajištění byla v daném roce uplatněna minimálně, podíl činil 0,5 ‰ hodnoty úbytku klasifikovaných úvěrů.

Kvalita úvěrového portfolia bankovního sektoru je pravidelně a detailně monitorována bankovním dohledem ČNB. Stává se východiskem hodnocení bank, součástí bankovních analýz a v neposlední řadě stěžejním bodem dohlídek na místě. Při vyhodnocování je pozornost zaměřena zejména na dostatečnost tvorby opravných položek na krytí vážené klasifikace, která umožňuje přepočítání úvěrů s různou mírou pravděpodobnosti nesplácení dlužníkem na jednotnou základnu. Ukazatel vážené klasifikace tak dává možnost vyhodnotit a sumarizovat skutečně ohrožené klasifikované úvěry mnohem přesněji, než je tomu u pouhého součtu objemů v jednotlivých kategoriích klasifikovaných úvěrů. V průběhu roku 2005 se hodnota vážené klasifikace úvěrů mírně zvyšovala a dosáhla 30,7 mld. Kč, což je hodnota představující 2,6 % celkově poskytnutých úvěrů. Vážená klasifikace vzhledem k dokončenému očištění bankovního sektoru dlouhodobě klesala, i když tempo se zpomalovalo. V roce 2005 již tento faktor neovlivňoval kvalitu úvěrového portfolia. Naopak postupné zvyšování dynamiky při poskytování úvěrů působí rovněž na hodnoty klasifikovaných úvěrů. V meziročním srovnání tak docházelo v roce 2005 ke zvýšení objemu vážených klasifikovaných úvěrů téměř o 10,0 %.

Kvalita úvěrového portfolia bankovního sektoru je i přes tento nárůst v roce 2005 nadále dobrá. Banky vytvořily v roce 2005 a v letech předcházejících takový objem opravných položek, který je v souladu s výší vážených klasifikovaných pohledávek.²⁵

25 Od počátku roku 2005 stanovují banky výši opravných položek podle použité metody pro vedení účetnictví a sestavení účetní uzávěrky. Banky, které pro vedení účetnictví používají metodu IFRS, vycházejí při stanovení opravných položek k pohledávkám z odhadu budoucích očekávaných toků z těchto pohledávek (nebo jejich zajištění). Metodu stanovení opravných položek pomocí koeficientů příslušné kategorie klasifikovaných úvěrů i nadále používají banky, které účtují podle českých účetních předpisů (CAS).

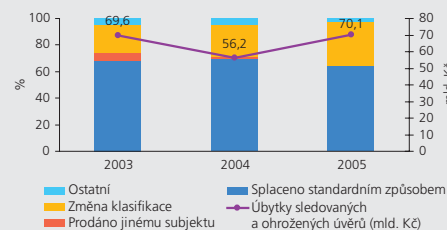
TAB. 6
STRUKTURA KLASIFIKOVANÝCH A OHROŽENÝCH ÚVĚRŮ

banky s licenci k 31. 12. 2005

	31.12.03		31.12.04		2005	
	31.03.	30.06.	30.09.	31.12.		
Klasifikované úvěry v mil. Kč	114 009	118 826	125 448	126 327	131 116	127 738
v % z celkového objemu úvěrů	11,2	10,8	12,8	12,3	12,3	11,7
Ohrožené úvěry v mil. Kč	49 608	44 506	47 494	47 485	47 090	47 093
v % z celkového objemu úvěrů	4,9	4,1	4,8	4,6	4,4	4,3
v tom:	v mil. Kč					
sledované úvěry	64 400	74 320	77 954	78 842	84 027	80 657
nestandardní úvěry	19 298	19 344	21 777	21 164	18 738	17 988
pochybné úvěry	6 913	5 306	5 558	5 627	7 121	7 624
ztrátové úvěry	23 398	19 857	20 159	20 695	21 231	21 481
v tom:	v %					
sledované úvěry	56,5	62,5	62,1	62,4	64,1	63,1
nestandardní úvěry	16,9	16,3	17,4	16,8	14,3	14,1
pochybné úvěry	6,1	4,5	4,4	4,5	5,4	6,0
ztrátové úvěry	20,5	16,7	16,1	16,4	16,2	16,8

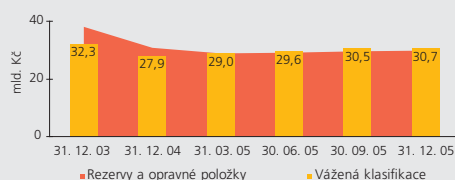
GRAF 21
ÚBYTKY SLEDOVANÝCH A OHROŽENÝCH ÚVĚRŮ

banky s licenci k 31. 12. 2005

GRAF 22
KRYTÍ POTENCIÁLNÍCH ZTRÁT Z ÚVĚROVÉHO PORTFOLIA

banky s licenci k 31. 12. 2005

Vytvořené opravné položky sice v roce 2005 byly mírně pod úrovní hodnot vážené klasifikace, banky však mohou k zajištění určité části úvěrového portfolia použít rovněž kvalitní kolaterál.

3.2 RIZIKO ZTRÁTY LIKVIDITY

Bankovní sektor, resp. jednotlivé banky jsou ohroženy rizikem ztráty likvidity, pokud nejsou schopny plnit finanční závazky v souladu s jejich splatností. Nedostatek disponibilních likvidních aktiv tak může mít za následek ztráty spojené s mimořádnými náklady na zajištění těchto dodatečných zdrojů. Na řešení likvidního rizika lze rovněž pohlížet z úhlu schopnosti bank zajistit v případě potřeby na pokrytí splatných závazků dostatečné likvidní zdroje formou úvěru, operacemi na mezibankovním trhu, příp. jiným možným způsobem. Ve všech těchto případech je rozhodující cena, za kterou je banka schopna prostředky zajistit, a eliminace vzniklého likvidního rizika.

Nástrojem omezování rizika likvidity je mimo jiné držba rychle likvidních aktiv, která představují nejbezpečnější investice bank, současně jsou však spojována s relativně nízkými výnosy. Rychle likvidní aktiva jsou tvořena pokladní hotovostí, vklady u centrálních bank, státními pokladničními poukázkami a obdobnými dluhopisy emitovanými státem a emisními bankami a dále položkami na běžných účtech u jiných bank a úvěry jiným bankám splatnými do 24 hod. U veřejně obchodovatelných cenných papírů je rovněž faktorem likvidita daného kapitálového trhu, na kterém se obchodují. Případné další náklady se odvíjejí od možné ztráty utrpěné při rychlém obchodování na sekundárním trhu za podmínek momentálně nevýhodných.

Udržování souladu časové struktury aktiv a pasiv je základním předpokladem řízení tohoto typu rizika. Pro účely řízení rizika likvidity musí mít banky dále vypracované odpovídající postupy měření a sledování čistých peněžních toků a likvidní pozice v každé z hlavních měn, se kterými pracují. V případě řady položek aktiv a pasiv musejí banky při stanovování jejich doby splatnosti vycházet ze svých předpokladů založených na historické zkušenosti.

Kromě standardních scénářů likvidity musejí mít banky připravené postupy pro případy mimořádných situací, které se týkají ať už banky samotné, či finančního trhu jako celku. Proto banky průběžně sledují možnosti přístupu na trh za účelem získání dodatečných finančních prostředků, resp. za účelem prodeje svých aktiv.

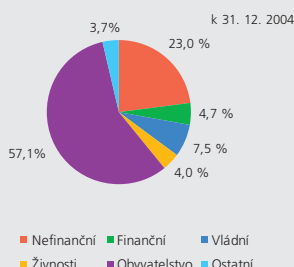
3.2.1 Primární zdroje

(banky s licencí k 31. 12. 2005)

Vklady klientů včetně vládních institucí představují i nadále rozhodující složku celkových disponibilních zdrojů bankovního sektoru. Depozita přijatá od klientů k 31. 12. 2005 dosáhla 1 919,6 mld. Kč. Ve srovnání s obdobím před 12 měsíci se klientské vklady zvýšily o 10,8 %, což představuje hodnotu 187,7 mld. Kč. Rok 2005 byl z tohoto hlediska úspěšný, tempo růstu primárních depozit, jež slouží bankám k financování obchodů, se zvýšilo o 6,8 procentního bodu. Primární zdroje byly na konci roku 2005 v tuzemském bankovním sektoru zastoupeny na cizích zdrojích více než 70 %.

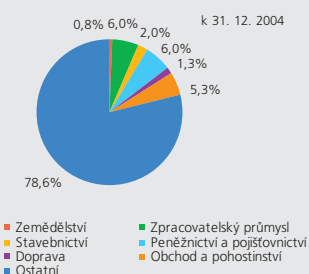
Pokračující prostředí nízkých úrokových sazeb, které podporuje růst úvěrové emise, se neprojevovalo omezením zdrojů v podobě primárních depozit. Jejich růst byl ovlivněn zejména minimalizací podstupovaných rizik zvýšením limitu pro pojištění vkladů v bankách, dále oblibou státem podporovaného produktu stavebního spoření, ale i setrvačným konzervativním chováním klientů bank, pro něž depozitní produk-

GRAF 23
STRUKTURA VKLADŮ PODLE EKONOMICKÝCH SEKTORŮ
banky s licenci k 31. 12. 2005

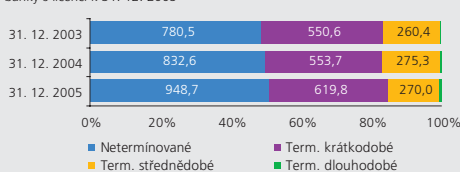
Pozn.: Pouze vklady přijaté v České republice

GRAF 24
STRUKTURA VKLADŮ PODLE ODVĚTVÍ
banky s licenci k 31. 12. 2005

Pozn.: Pouze vklady přijaté v České republice

GRAF 25
STRUKTURA VKLADŮ Z ČASOVÉHO HLEDISKA
banky s licenci k 31. 12. 2005

Pozn.: Pouze vklady přijaté v České republice, údaje v grafu jsou v mld. Kč.

ty bank stále představují jistotu a zabezpečení, včetně možnosti rychlého přístupu k hotovosti v případě potřeby.

Vklady obyvatelstva tvoří hlavní část celkových klientských vkladů se rovněž v průběhu roku 2005 zvyšovaly, i když tempo 5,7 % bylo pozvolnější. Ke konci roku dosáhly výše 1 007,4 mld. Kč. Vklady nefinančního sektoru, který je s téměř 1/4 podílem druhým nejvýznamnějším vkladatelem bankovního sektoru, se v tomto časovém horizontu zvýšily o celých 16,5 %. Dosáhly hodnoty 447,8 mld. Kč k 31. 12. 2005. Z hlediska struktury mírně posilovaly všechny kategorie ekonomických sektorů na úkor snížení podílu depozit přijatých od obyvatelstva o 2,7 procentního bodu, které však i nadále tvoří více než polovinu všech klientských vkladů.

Struktura ekonomiky ČR nepodléhala v roce 2005 žádným zásadním změnám. Tuzemská ekonomika se stala i jedním z faktorů působících pozitivně na stabilitu bankovního sektoru. Zprostředkovaně se tento vliv promítl i do stabilní struktury vkladů generovaných podle jednotlivých odvětví. Nejvýznamnějšími vkladateli z pohledu odvětvového členění s podílem okolo 6 % zůstává na konci roku 2005 odvětví peněžnictví a pojišťovnictví a zpracovatelský průmysl a nově se zařazuje sektor obchodu a pohostinství. Do bilancí bank se tak dostávají finanční prostředky od obyvatelstva i nepřímo prostřednictvím finančních zprostředkovatelů. Ostatní ekonomická odvětví se pohybují pod 2% hranicí a jejich vliv na tvorbu primárních bankovních zdrojů je velmi malý.

Vývoj úrokových sazeb je významným faktorem ovlivňujícím poptávku po depozitních produktech z hlediska doby, po kterou banka může prostředky volně disponovat. Přetrvávající prostředí nízkých úrokových sazeb v roce 2005 nemotivovalo k ukládání finančních prostředků na účty termínového charakteru. Více než polovina, již celých 51,3 % všech klientských vkladů, je tvořena vklady splatnými na požádání (neterminované vklady). Tyto nejvíce zastoupené vklady se meziročně zvýšily z již vysokého základu o 13,9 %, což je o 3,0 procentního bodu rychlejší tempo, než byl v daném roce růst celkových klientských vkladů. Do bank tak v průběhu roku 2005 přiteklo 181,3 mld. Kč primárních zdrojů. Na rozdíl od minulých období již druhým rokem posílily celkové vklady s termínovým charakterem, v roce 2005 byl v navýšení o 65,3 mld. Kč obsažen jejich 7,8% růst. Klientská depozita k 31. 12. 2005 tvořila 62,6 % celkových pasiv bankovního sektoru, na hodnotách okolo 65 % se pohybují dlouhodobě. Trend vývoje primárních vkladů spočívající v přednostním růstu vkladů splatných na požádání před vklady uloženými na některý z termínů souvisí s preferencí klientů bank ovlivněné v posledních letech prostředím nízkých úrokových sazeb. V důsledku velmi nízkých úrokových sazeb na termínových vkladech je stále výhodné ponechat si své volné prostředky na běžných účtech zajišťujících při pouze mírně nižších výnosech jejich neomezenou disponibilitu.

Více jak 80 % všech klientských depozit je uloženo na účtech neterminovaných a termínových krátkodobých splatných do jednoho roku. Zvýšení objemu vkladů s termínovým charakterem bylo způsobeno zejména nárůstem těchto krátkodobých vkladů o 66,2 mld. Kč (11,9 %). Naopak meziroční nárůst o 61,2 % (4,5 mld. Kč) byl zaznamenán u vkladů termínových dlouhodobých (splatnost nad 5 let), jejich 0,6 % podíl na celkových vkladech bankovního sektoru se sice zvýšil o 0,2 procentního bodu, ale celkově je zanedbatelný. Na účty termínových dlouhodobých vkladů ukládají zejména klienti stavebních spořitelů, což souvisí se změnou podmínek stavebního spoření od 1. ledna 2004, které v důsledku změny zákona prodloužily minimální dobu spoření pro přiznání státní podpory na 6 let. Tento efekt se projevil již v roce 2004. Výlučný produkt stavebních spořitelů je založen na kombinaci dlouhodobého vkladu a možnosti získat úvěr za předem dohodnutých podmínek. Státem dotovaný produkt stavebního spoření ale umožňuje nerovnoměrné ukládání, téměř polovina vkladů bývá složena v průběhu posledního měsíce roku. Ve skupině stavebních spořitelů byly klientské vklady zvýšeny v průběhu roku 2005

o 41,5 mld. Kč, 13,9% tempo růstu je vyšší než průměrné tempo růstu za celý bankovní sektor. Vklady u stavebních spořitelen celkově opět posílily a již se blíží 18% podílu na vkladech celého bankovního sektoru. Nejméně klienty vyhledávané byly vklady střednědobé s dobou splatnosti 1 - 5 let, snižovaly se jak absolutně, tak i relativně.

Rostoucí podíl vkladů splatných na požádání může pro banky za jistých okolností představovat riziko likvidity, i když určitá část vkladů zůstává bankám trvale k dispozici v podobě pravidelných zůstatků běžných účtů. Naopak pozvolný růst vkladů se splatností přesahující pět let představuje navýšení zdrojů, které mají banky k dispozici dlouhodobě.

3.2.2 Sekundární zdroje

(banky s licenci k 31. 12. 2005)

Financování obchodních aktivit bank prostřednictvím mezibankovního trhu závisí na potřebě bank doplňovat primární zdroje. Určujícím faktorem je rovněž cena takto získaných zdrojů. Aktivity bank na mezibankovním trhu depozit jsou z tohoto hlediska v jednotlivých skupinách bank a i mezi bankami téže skupiny na odlišné úrovni. Rovněž v časové posloupnosti mezi jednotlivými měsíci objem závazků vůči jiným bankám značně kolísá podle toho, jaké obchodní aktivity jsou jejich prostřednictvím financovány a dále na jejich aktuální potřebě doplňovat zdroje. Závazky vůči jiným bankám²⁶ jsou po vkladech klientů druhou nejvýznamnější složkou cizích zdrojů. K 31. 12. 2005 jejich výše za celý bankovní sektor dosáhla 380,6 mld. Kč, banky takto získaly o 19,6 mld. Kč více zdrojů než ve stejném období roku 2004. Růst o 5,4 % byl výrazně nižší než 26,6% zvýšení v roce 2004. Ve struktuře pasiv bankovního sektoru představují závazky vůči jiným bankám s 12,9 % druhou nejvýznamnější složku, se zahrnutím závazků vůči centrálním bankám ještě o 1 procentní bod více.

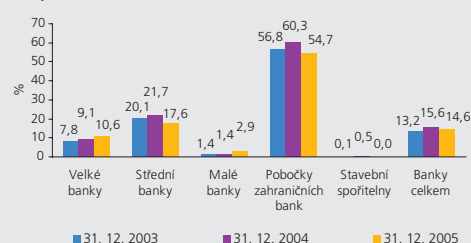
Na mezibankovním trhu zůstává tuzemský bankovní sektor, včetně jednotlivých skupin bank, i nadále čistým věřitelem. V absolutních hodnotách vykazují největší kladnou pozici na mezibankovním trhu velké banky. V průběhu roku se hodnota pohledávek i závazků mění, čistá věřitelská pozice na úrovni sektoru i skupin bank však v průběhu celého roku 2005 zůstává. Skupinou s největší volatilitou je skupina poboček zahraničních bank.

Skupina velkých bank není závislá na doplňování zdrojů prostřednictvím mezibankovního trhu. Tato skupina bank nepatří mezi rozhodující hráče financující se na mezibankovním trhu, neboť jak celek, tak i jednotlivé banky mají k dispozici rozsáhlé pobočkové sítě, jejichž prostřednictvím získávají dostatečné objemy zdrojů přímo od svých klientů ve formě klientských depozit. Při získávání zdrojů se pozitivně projevuje důvěra klientů v bankovní sektor, která je podpořena fungujícím systémem pojištění vkladů. Ještě menší je podíl sekundárních zdrojů na cizích zdrojích ve skupině stavebních spořitelen, kde klientské vklady pokrývají téměř veškerou potřebu zdrojů. Depozita této skupiny bank jsou stále klienty bank preferována z důvodu dosahování vyššího celkového zhodnocení vkladů v kombinaci s možností budoucího čerpání úvěru. Podíl vkladů přijatých od jiných bank na celkových cizích zdrojích ve skupině velkých bank na konci roku 2005 činil 10,6 %, u stavebních spořitelen nedosáhl ani 0,02 %.

Skupina poboček zahraničních bank je ve využívání zdrojů získaných od jiných bank k financování obchodních aktivit velmi aktivní. Podíl závazků u bank na cizích zdro-

GRAF 26

PODÍL SEKUNDÁRNÍCH ZDROJŮ NA CIZÍCH ZDROJÍCH
banky s licenci k 31. 12. 2005

26 Nejsou zahrnuty závazky vůči centrálním bankám.

jích se u této skupiny bank dlouhodobě nalézal v rozmezí mezi 50 % až 60 %, na konci roku 2005 se ustálil na 55% hranici. Pobočky zahraničních bank představují typ bankovních institucí mající v důsledku omezené pobočkové sítě jen minimální podíl klientských depozit, dosáhly pouze 5,7% podílu na celkových klientských depozitech přijatých bankami v České republice při 9,5% podílu na celkových aktivech sektoru. V tuzemsku operují pobočky renomovaných bank, které jsou schopné získat v případě potřeby úvěr na mezibankovním trhu za velmi výhodných podmínek. Jejich obchodní aktivity nejsou z tohoto hlediska v žádném případě omezeny, přístup ke zdrojům je plynulý. Financování skupiny malých bank je ovlivněno typem obchodních případů byť i jedné banky, vzhledem k zastoupení této skupiny bank v aktivitách celého bankovního sektoru. Změna vnitřní struktury skupiny malých bank tak zásadně mění její financování prostřednictvím mezibankovního trhu.

Financování prostřednictvím emise dluhových cenných papírů představuje nadále třetí nejvýznamnější zdroj financování tuzemského bankovního sektoru. Závazky z dluhových cenných papírů činily 8,9 % celkových pasiv bankovního sektoru, i když tempo jejich navyšování se v roce 2005 výrazně zvýšilo o 15,7 procentního bodu a dosáhlo meziročně 22,1 %. Ve struktuře emitovaných cenných papírů první převážují dlouhodobé cenné papíry, dosáhly celkové hodnoty 142,3 mld. Kč, což představuje 57,4 %. Největší část tvoří emitované hypoteční zástavní listy sloužící k financování rostoucího trhu hypoték, jejich objem na konci roku 2005 dosáhl 121,8 mld. Kč a meziročně se téměř zdvojnásobil. Hypoteční zástavní listy již tvoří téměř polovinu emise dluhových cenných papírů. Z celkového objemu závazků z hypotečních zástavních listů připadá 57,8 % na skupinu velkých bank. Druhou nejvýznamnější skupinou jsou střední banky. Z ostatních skupin bank má zastoupení zcela minimální skupina malých bank, ostatní skupiny nejsou na tomto trhu evidovány.

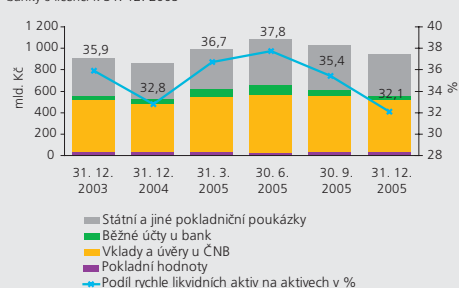
3.2.3 Rychle likvidní aktiva

(banky s licencí k 31. 12. 2005)

Bankovní sektor v České republice i nadále disponuje dostatečným objemem rychle likvidních aktiv. Jejich tempo růstu se v roce 2005 zrychlilo, dosáhlo 9,7 % a jejich celkový objem byl navýšen na 948,3 mld. Kč. Objem RLA bankovního sektoru v průběhu roku kolísá. Promítají se do značné míry hodnoty repo operací s vládními institucemi, které u bank ukládají své krátkodobé volné zdroje, jež jsou poté bankami umísťovány do repo operací s ČNB. Objemy těchto operací však vždy v závěru roku významně klesají, což se pravidelně projevuje ve snížení objemu rychle likvidních aktiv. Stejný trend byl zaznamenán také v roce 2005, kdy rychle likvidní aktiva po celý rok výrazně převyšovala svůj stav ke konci roku 2004 a až v prosinci došlo k jejich významnému poklesu.

Podíl rychle likvidních aktiv na celkovém objemu bilančních aktiv sektoru byl v roce 2005 téměř konsistentní, na konci roku činil 32,1 %. Rovněž v jejich struktuře nedošlo k zásadním změnám. Složkou, která hraje u celkových RLA rozhodující roli, zůstávají dlouhodobě vklady a úvěry u centrální banky s podílem 51,0 % k 31. 12. 2005, což je sice o 1,1 procentního bodu meziročně méně, ale v absolutních hodnotách se položka vkladů a úvěrů u ČNB na konci roku 2005 zvýšila na 483,8 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky a obdobné dluhopisy emitované státem a emisními bankami tvoří druhou nejvýznamnější složku rychle likvidních aktiv s 383,4 mld. Kč, což představuje 40,4 % celkového objemu RLA. Objemy pokladničních poukázek se vyznačují v posledních několika letech rostoucím trendem. Naopak běžné účty u jiných bank a úvěry jiným bankám splatné do 24 hodin nejsou objemově příliš významné. Jejich podíl na RLA již klesl v prosinci 2005 pod 5 %.

GRAF 27
RYCHLE LIKVIDNÍ AKTIVA
banky s licencí k 31. 12. 2005

3.2.4 Soulad splatnosti aktiv a pasiv

(banky s licencí k 31. 12. 2005)

Banky řídí riziko likvidity, omezují možnost vzniku mimořádných nákladů plynoucích z nedostatku likvidních zdrojů potřebných na financování aktuálních potřeb udržováním souladu časové struktury splatnosti aktiv a pasiv. Pro banky je rozhodujícím faktorem sladění skutečných zbytkových dob splatností položek z bilance na straně aktiv a pasiv v rámci uváděných časových pásem. V důsledku přetrvávání období nízkých úrokových sazeb pokračuje růst podílu vkladů splatných na požádání na celkových vkladech bankovního sektoru. Změny ve struktuře vkladů ovlivňují jejich stabilitu z hlediska posuzování likvidní pozice. Na druhé straně v absolutním vyjádření se pravidelně zvyšují obě tyto složky klientských vkladů - jak vklady splatné na požádání, tak i termínové.

Riziko likvidity bankovního sektoru jako celku vyjádřené jako podíl kumulované netto pozice do 1 měsíce (včetně podrozvahy a po odečtení 80 % netermínovaných vkladů) vztažené k celkovým aktivům avizuje k 31. 12. 2005 na základě hodnoty ukazatele 0,74 % vyrovnanou situaci mezi nejlíkvidnějšími aktivy a pasivy, aktivní složka mírně převažuje. Riziko ztráty likvidity z tohoto hlediska je zanedbatelné. Podíl kumulované netto pozice do 3 měsíců na celkové bilanční sumě po odečtení 80 % netermínovaných vkladů dosáhl na konci roku 2005 v absolutním vyjádření 3,42 %, což neznamena ohroženou likvidní pozici bankovního sektoru. Absolutní hodnota se nachází v rozmezí neovlivňujícím negativně ziskovost banky. Záporná hodnota ukazatele vyjadřuje přebytek závazků.

Hodnoty čisté rozvahové pozice bankovního sektoru jsou výrazně ovlivněny pasivní stranou bilance s výrazným zastoupením depozitních vkladů splatných na požádání. Celkem 2,7krát převažuje pasivní složka prezentující skutečnou dobu splatnosti této části bilance se splatností kratší než jeden týden. V delších časových pásmech s jedinou výjimkou splatnosti od 1 do 3 měsíců převažuje položka aktiv. Závazky bank jsou z tohoto hlediska kryty odpovídajícími příjmy z aktivních činností bankovního sektoru.

3.3 TRŽNÍ RIZIKO

Potenciální ztráty, které banky mohou utrpět v důsledku změn úrokových sazeb, pohybu devizových kurzů, vývoje kurzů akcií na kapitálových trzích a změn cen i jiných aktiv, představuje tržní riziko. Všechny složky tržního rizika jsou závislé na vývoji tržních cen aktiv a příslušných odvozených instrumentů. Tržní riziko se dotýká rovněž pasivní strany bilance, ovlivňuje celkovou výši závazků bank. Jedná se souhrnně o riziko úrokové, měnové, akciové a jiné v závislosti na pohybu tržních cen.

3.3.1 Měnové riziko

(banky s licencí k 31. 12. 2005)

Měnové riziko je řazeno mezi tržní rizika. Představuje potenciální možnost ztráty na základě pohybu měnových kurzů. Banky jsou vystaveny tomuto riziku v případě, kdy součástí jejich rozvahy nebo podrozvahy jsou cizoměnová aktiva nebo pasiva. Banky vykazují hodnoty aktiv i pasiv v domácí měně, změny měnových kurzů automaticky ovlivňují i tyto jejich hodnoty. Míra měnového rizika je v přímé závislosti na podílu cizoměnových aktiv a pasiv v bilancích bank. Jednotlivé banky jsou vystaveny měnovému riziku odpovídající míře zapojení do cizoměnových aktivit.

Bankovní sektor ČR jako celek je i nadále vystaven pouze omezenému měnovému riziku. Vyplyvá to zejména z převážně lokálního charakteru domácích bank, které

TAB. 7

SOULAD SPLATNOSTI AKTIV A PASIV

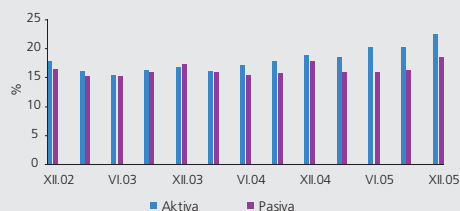
banky s licencí k 31.12.2005, v %

	31.12.04	31.03.05	30.06.05	30.09.05	31.12.05
Kumul. netto pozice:					
do 3 měsíců k aktivům ¹⁾	-1,80	-2,41	-2,11	-4,25	-3,42
do 1 měsíce, vč. podrozvahy k aktivům ¹⁾	-0,01	0,22	0,80	-1,13	0,74
Aktiva/pasiva splat:					
do 1 měsíce	51,78	52,66	53,14	50,80	52,80
nad 1 rok	263,81	274,21	279,67	284,48	278,13
nad 5 let	720,07	872,02	787,24	778,65	589,65

1) Po odečtení 80 % netermínovaných vkladů

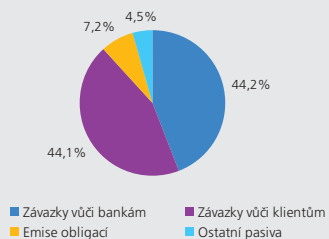
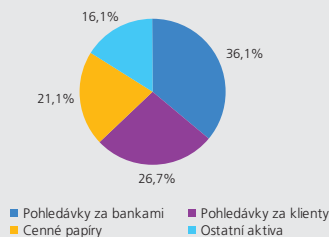
GRAF 28
PODÍL DEVIZOVÝCH AKTIV A PASIV NA CELKOVÝCH AKTIVECH A PASIVECH

banky s licenci k 31. 12. 2005

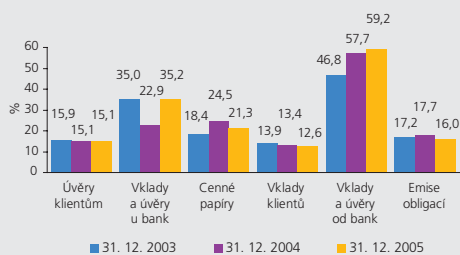
GRAF 29
STRUKTURA DEVIZOVÝCH AKTIV A PASIV K 31. 12. 2005

banky s licenci k 31. 12. 2005

GRAF 30
PODÍL DEVIZ NA VYBRANÝCH PRODUKTECH

banky s licenci k 31. 12. 2005

Pozn.: Procenta jsou v případě aktivních položek vypočtena z jejich čistých hodnot

TAB. 8
PODÍL DEVIZ NA AKTIVECH, PASIVECH A VYBRANÝCH TYPECH BANKOVNÍCH OBCHODŮ K 31. 12. 2005 (v %)

banky s licenci k 31.12.2005, procenta jsou v případě aktivních položek vypočtena z jejich čistých hodnot

	Velké banky	Střední banky	Malé banky	Pobočky zahr. bank	Banky celkem
Aktiva	24,9	20,7	17,6	40,1	22,5
Pasiva	17,2	22,2	12,1	46,4	18,6
Pohledávky za bankami	32,0	38,9	19,8	53,5	35,2
Pohledávky za klienty	16,2	15,6	18,2	23,6	15,1
Cenné papíry	32,9	17,5	7,4	0,0	21,3
Závazky vůči bankám	58,0	51,1	92,8	64,1	59,2
Závazky vůči klientům	13,6	20,3	12,4	25,2	12,6
Emise obligací	11,9	18,9	0,1	73,2	16,0
Pohledávky z derivátových operací	26,7	33,3	46,4	42,9	31,2

v rozhodující míře orientují své obchodní aktivity na tuzemský trh. Objemy operací na zahraničních trzích jak přímé (obchodování s cennými papíry aj.), tak prostřednictvím zahraničních pobočkových sítí a dceřiných společností nejsou velké. Ani vstup ČR do Evropské unie v roce 2004 tyto trendy nezměnil. Rozhodující používanou měnou je po vstupu do EU euro následované americkým dolarem. Rovněž nepřímé měnové riziko, kterému jsou banky vystaveny prostřednictvím úvěrování svých klientů, není v současné době vysoké.

V roce 2005 se mírně zvýšil rozdíl mezi podíly devizových aktiv a pasiv na celkových aktivech a pasivech bankovního sektoru. Podíly cizoměnových aktiv na bilančních aktivech se mírně zvyšovaly a k 31. 12. 2005 dosáhly úroveň 22,5 % oproti 19,0 % o rok dříve. Podíl pasiv v cizích měnách na celkových pasivech oscilloval těsně nad hranicí 18 % (18,6 % na konci roku 2005). Hodnota devizových aktiv dosáhla 666,1 mld. Kč, zvýšení o 166,0 mld. Kč představuje 33,2% meziroční růst.

Podstatná část meziročního přírůstku připadá na pohledávky za bankami, jejich 36,1% podíl na cizoměnových aktivech byl na konci roku 2005 o 2,6 procentního bodu vyšší. Naopak objem devizových klientských pohledávek se vyvíjel opačným směrem, jejich podíl klesl ve stejném období o 5,7 procentního bodu a na celkových devizových aktivech činil 26,7 %. V roce 2005 pokračoval nárůst objemu cenných papírů v cizí měně, které meziročně vzrostly o téměř 10 mld. Kč, resp. o 7,5 %. Cenné papíry v cizí měně tvoří již 21,1 % veškerých cenných papírů tuzemských bank.

Hodnota devizových pasiv se vyvíjela méně dynamicky. Tempo růstu bylo stejně jako přírůstek přibližně poloviční (15,6 % a 74,0 mld. Kč) ve srovnání s devizovými aktivy. Jejich podíl na celkových pasivech se opět nepatrně zvýšil z 18,0 % na 18,6 %, v absolutním vyjádření dosáhly hodnoty 548,6 mld. Kč. Na tomto růstu se podílely zvyšující se hodnoty závazků vůči bankám (o 0,3 procentního bodu) a rostoucí podíl cizoměnových klientských vkladů (o 0,9 procentního bodu). I přes mírný růst objemu emitovaných cenných papírů v cizí měně (o 1,6 mld. Kč) došlo v meziročním srovnání ke snížení jejich podílu na cizoměnových pasivech o 0,8 procentního bodu.

V podrozdvaze se v průběhu roku 2005 zvyšuje devizová složka u podrozvahových aktiv i podrozvahových pasiv. Podrozvahová aktiva v cizí měně vzrostla na 1 452,4 mld. Kč a tvořila 29,8 % aktiv podrozvahy. Devizová podrozvahová pasiva již dosáhla 1 567,6 mld. Kč a přesáhla třicetiprocentní hranici podrozvahových pasiv (34,2 %). Podíly devizové části podrozvahy se na obou stranách zvyšovaly u aktiv o 3,0 procentního bodu a na straně pasiv o 4,8 procentního bodu. Nejvýznamnější zastoupení u pohledávek i závazků je u derivátů, konkrétně pevných termínových operací.

Podíl cizoměnových operací na straně aktiv a pasiv se velmi zřetelně liší mezi jednotlivými skupinami bank, zejména s ohledem na převažující typy bankovních operací. Zastoupení cizoměnových obchodů je značně vysoké zejména u poboček zahraničních bank. Do vysokého podílu cizích měn se promítá vysoká frekvence transakcí s obchodními partnery v zemích centrální. Podíl devizových aktiv na celkových aktivech je i nadále jednoznačně nejvyšší u poboček zahraničních bank, činí 40,1 %. V případě velkých bank tento podíl dosahuje 24,9 %, u středních bank 20,7 % a u malých bank 17,6 %. Vzhledem k zákonem omezenému rozsahu operací stavebních spořitelien vykazuje tato skupina pouze přibližně 1% aktiv v cizí měně.

Rozdíly mezi rozvahovými a podrozvahovými aktivy a pasivy prezentované devizovými pozicemi v průběhu posledního tříletého období do konce roku 2005 se vyvíjely velmi dynamicky. Charakteristické bylo protichůdné směřování rozvahové a podrozvahové devizové pozice. Krátká rozvahová pozice bankovního sektoru se od roku 2003 pravidelně zvyšovala (z -12,9 mld. Kč) na dlouhou rozvahovou de-

vizovou pozici, ke konci roku 2005 činila 117,5 mld. Kč. Cizoměnová rozvahová aktiva se za tříleté období zvýšila o 56,4 %, což je více než dvojnásobek 25% růstu pasiv v cizí měně v daném časovém horizontu. Konkrétně se projevilo výrazný nárůst cizoměnových pohledávek za bankami, které tvoří podstatnou část všech cizoměnových aktiv (téměř 40 %). Dalším faktorem je více než 40% navýšení cených papírů v cizích měnách v bilancích bank, zejména státních cizoměnových dluhopisů.

Krátká podrozvahová devizová pozice z počátku období v roce 2003 se dále prohloubila z -2,6 mld. Kč až na více než -115 mld. Kč do konce roku 2005. Hlavním důvodem tohoto vývoje devizové pozice byl rychlejší růst závazků z pevných termínových operací zejména s měnovými a částečně i úrokovými nástroji v cizích měnách, celkem za obě položky v daném období o 374,5 mld. Kč. Z cizoměnových obchodů v podrozvaze převažují rychle se zvyšující objemy operací typu závazků ze swapů a opčních operací. Měnové riziko podrozvahy se v roce 2005 dále výrazně snížilo.

Celková devizová pozice bankovního sektoru v důsledku protichůdného vývoje strany aktiv a pasiv rozvahy i podrozvahy v cizích měnách se vyrovnává. Krátká devizová pozice (-29,8 mld. Kč) na konci roku 2004 se po tříletém období změnila v průběhu roku 2005 na dlouhou. Cizoměnová aktiva bankovního sektoru převýšila pasivní část bilance i podrozvahy o 2,3 mld. Kč. Celková expozice tuzemského bankovního sektoru vůči měnovému riziku zůstává i nadále velmi omezená.

Převažující orientace tuzemské ekonomiky na země Evropské unie se projevuje rovněž v bankovním sektoru ČR. Nejvyšší otevřená devizová pozice bankovního sektoru je vůči EUR, dlouhá devizová pozice k 31. 12. 2005 prezentovala objem aktiv převyšující objem pasiv ve výši 2,2 mld. Kč, což představuje 1,32 % kapitálu bankovního sektoru. Druhá nejvyšší otevřená pozice je vůči SKK, jedná se o krátkou pozici v celkové hodnotě 1,9 mld. Kč (1,16 % kapitálu sektoru). Vůči USD vykazoval opakovaně tuzemský bankovní sektor krátkou devizovou pozici (0,6 mld. Kč, 0,34 % kapitálu).

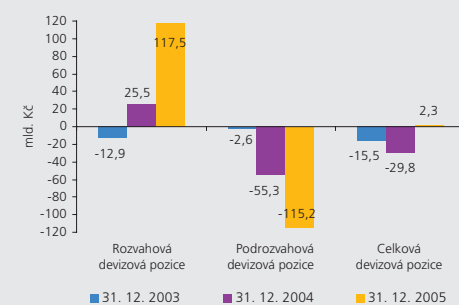
Obdobně jako je velmi odlišný podíl cizích měn na aktivech a pasivech v jednotlivých skupinách bank, rovněž tržní podíly skupin bank na jednotlivých devizových položkách bilance bankovního sektoru se různí. Tyto podíly, vyjadřující zastoupení cizí měny, jsou rovněž odlišné od participace na celkových položkách bilance. I v průběhu roku 2005 dochází k dalším posunům. Celkově upevňuje pozici cizoměnových položek bilance z hlediska tržních podílů skupina velkých bank. Podíl velkých bank na aktivech v cizí měně na konci roku 2005 dosáhl 67,6 %, meziročně tak vzrostl o 2,2 procentního bodu. Významný 16,9% tržní podíl na devizových aktivech k 31. 12. 2005 udržují jak pobočky zahraničních bank, tak s 13,9 % střední banky. I přes téměř dvojnásobnou hodnotu proti konci roku 2005 odpovídá 1,5% tržní podíl skupiny malých bank na devizových aktivech jejich celkovému zastoupení v sektoru, podíly stavebních spořitelů jsou z tohoto hlediska zanedbatelné.

Devizové klientské vklady jsou stabilně nejvíce umístěny ve velkých bankách (67,9 %), i když se jedná o mírně sestupný setrvalý trend, meziročně méně o 1,7 procentního bodu. Na trhu devizových klientských vkladů se prezentují zejména střední banky a pobočky zahraničních bank, jejichž pozice se na konci roku 2005 ustálila na 18,6 %, resp. 11,5 %. Skupina velkých bank dominuje ještě na trhu klientských úvěrů poskytnutých v cizí měně, jejich podíl se stabilně blíží k 65 %. Na volatilním trhu devizových vkladů u bank dochází i v roce 2005 k významným posunům. Skupina velkých bank opět zaujímá vedoucí pozici na trhu, zvýšením svého podílu o 13,2 procentního bodu dosáhla téměř 60 % na trhu vkladů u bank v cizích měnách. Podíl velkých bank vzrostl na úkor snížení podílů na devizových vkladech u bank skupiny středních bank (o 9,2 procentního bodu) a poboček zahraničních bank (o 4,1 procentního bodu).

GRAF 31

DEVIZOVÁ POZICE BANKOVNÍHO SEKTORU

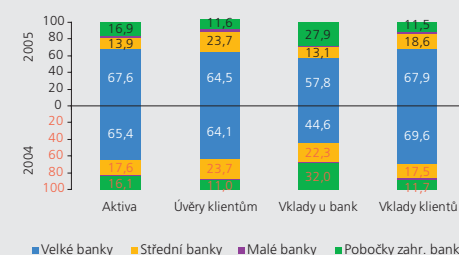
banky s licencí k 31.12.2005

GRAF 32

TRŽNÍ PODÍLY SKUPIN BANK NA AKTIVECH A VYBRANÝCH PRODUKTECH V CIZÍCH MĚNÁCH (v %)

banky s licencí k 31. 12. 2005

3.3.2 Akciové riziko

(banky s licencí k 31. 12. 2005)

Celkový objem cenných papírů (včetně krátkodobých státních bezkupónových dluhopisů a majetkových účastí) v držení tuzemského bankovního sektoru vzrostl v průběhu roku 2005 o 130,1 mld. Kč (24,5 %) na 659,3 mld. Kč. Hlavním důvodem nárůstu byla změna IAS 39, díky které došlo k 1. lednu 2005 k přesunu části dluhopisů pořízených v primární emisi z pohledávek (za klienty a za bankami) do kategorie cenných papírů. Bez této metodické změny by celkový objem cenných papírů vzrostl přibližně o 37,1 mld. Kč (7,0 %).

Z celkového objemu cenných papírů připadá přibližně 407,1 mld. Kč (61,7 %) na cenné papíry vydané vládními institucemi (dluhopisy států, státních institucí - např. ČKA, municipalit apod.) a poukázky centrálních bank.

Podnikové a bankovní dluhopisy představují 200 mld. Kč (30,3 %). Z nich je více jak 156 mld. Kč v držení skupiny velkých bank. Druhou skupinou bank nejvíce investující do těchto dluhopisů jsou s velkým odstupem stavební spořitelny s 29,8 mld. Kč. V jejich případě se jedná v souladu s požadavky zákona o stavebním spoření pouze o bankovní dluhopisy (zejména hypoteční zástavní listy emitované tuzemskými bankami).

Tuzemský bankovní sektor se významněji neangažuje v obchodech s akciemi, podílovými listy či cennými papíry zajištěnými aktivy. Jejich podíl na celkovém objemu cenných papírů se pohybuje kolem 2 %. Naprostá většina připadá na skupinu velkých bank.

Účetní hodnota majetkových účastí vzrostla v průběhu roku 2005 o 17,7 mld. Kč na 36,3 mld. Kč. Z toho 35,8 mld. Kč připadá na skupinu velkých bank.

Co se týče jednotlivých portfolií, pak přibližně 56 % veškerých cenných papírů je drženo v portfoliu do splatnosti, 27 % v portfoliu k prodeji a zbylých 17 % v portfoliu k obchodování. V meziročním srovnání nedoznaly tyto poměry významnějších změn.

3.3.3 Rizika derivátových operací

(banky s licencí k 31. 12. 2005)

Derivátové operace jsou prostředkem transformace rizika účastníků trhu. Největší část derivátových transakcí tvoří zajišťovací obchody, v naprosté většině se jedná o OTC obchody. Banky pokračují v trendu pravidelného navyšování derivátových transakcí i v roce 2005, i když dochází k jeho zvládnutí. Pohledávky z derivátových operací meziročně vzrostly o 6,7 % a dosáhly 4 236,6 mld. Kč, obdobně se vyvíjely závazky z derivátových operací, jejichž růst o 7,0 % představoval ke konci roku 2005 hodnotu 4 216, 3 mld. Kč. Celková bilanční suma bankovního sektoru se v průběhu roku 2005 zvyšovala dvakrát rychleji ve srovnání s derivátovými operacemi, to se promítlo do snížení převýšení bilanční sumy bankovního sektoru hodnotou derivátových operací o 43 %, což bylo o 7,2 procentního bodu méně než před dvanácti měsíci.

Derivátové operace se v nominálních hodnotách pravidelně zvyšují, navzdory tomu zůstává čistá nominální i reálná pozice derivátových operací velmi nízká. Čistá reálná hodnota pevných termínových operací se meziročně téměř nezměnila, na konci roku 2005 činila přibližně 6 mld. Kč. Čistá reálná hodnota opčních operací je na dále zanedbatelná.

TAB. 9

STRUKTURA CENNÝCH PAPIRŮ PODLE DRUHU

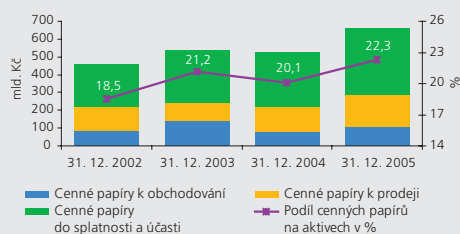
banky s licencí k 31. 12. 2005, mld. Kč

	31.12.03	31.12.04	31.12.05
CP přijímané emisními bankami k refinancování	304,5	291,6	334,6
státní dluhopisy	291,3	272,6	330,8
dluhopisy emisních bank	13,2	19,0	3,8
Dluhopisy	200,4	200,7	272,6
vydané vládními institucemi	53,2	60,4	72,5
vydané ostatními subjekty	147,2	140,3	200,0
Směnky	1,9	2,1	1,5
CP zajištěné aktivy	8,4	5,9	2,8
Akcie	1,3	1,3	2,3
Podílové listy a ostatní podíly	6,4	9,1	9,2
Účasti	12,1	18,6	36,3
s podstatným vlivem	1,3	2,3	3,7
s rozhodujícím vlivem	10,8	16,3	32,6
CENNÉ PAPIŘY CELKEM	535,0	529,2	659,3

GRAF 33

STRUKTURA PORTFOLIA CENNÝCH PAPIRŮ PODLE TYPU PORTFOLIÍ

banky s licencí k 31. 12. 2005

TAB. 10

STRUKTURA CENNÝCH PAPIRŮ K 31. 12. 2005

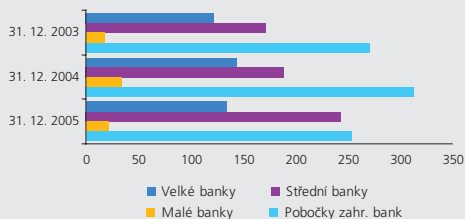
banky s licencí k 31. 12. 2005

	Velké banky	Střední banky	Malé banky	Stavební spořitelny	Pobočky zahr. bank
Cenné papíry celkem v mld. Kč	405,0	38,2	4,6	199,2	12,4
v tom:					
cenné papíry k obchodování	91,0	8,9	2,1	0,0	5,3
cenné papíry k prodeji	106,1	22,3	1,1	44,5	7,0
cenné papíry do splatnosti a účasti	208,0	7,0	1,4	154,7	0,0
v tom:					
cenné papíry k obchodování	22,5	23,2	46,9	0,0	43,3
cenné papíry k prodeji	26,2	58,4	23,0	22,3	56,7
cenné papíry do splatnosti a účasti	51,3	18,4	30,1	77,7	0,0

GRAF 34

PODÍL POHLEDÁVEK Z DERIVÁTOVÝCH OPERACÍ NA BILANČNÍ SUMĚ (v %)

banky s licencí k 31. 12. 2005

Mezi jednotlivými bankami a skupinami bank jsou z hlediska angažovanosti v derivátových obchodech velké rozdíly. Banky, které jsou aktivní na trhu s deriváty, se v čase v podstatě nemění. Na konci roku 2005 celkem 21 bank a poboček zahraničních bank (s výjimkou stavebních spořitelen) z celkového počtu 36 bankovních subjektů mělo ve svých bilancích zahrnuté pohledávky z derivátových operací. Velmi aktivní jsou zejména střední banky a pobočky zahraničních bank, jejich podíl na celkových obchodech s deriváty převyšují jejich podíly na celkových aktivech sektoru o 10,6 procentního bodu, resp. 7,4 procentního bodu. Rozhodující 57,2% podíl derivátových obchodů připadá na skupinu velkých bank.

Struktura derivátů podle použitých podkladových nástrojů se v roce 2005 podstatně nezměnila. Stále výrazně převažují úrokové nástroje, jejich podíl k 31. 12. 2005 dosáhl 67,2 %, i když se jedná o meziroční pokles o 6,3 procentního bodu. Naopak podíl měnových nástrojů měl zvyšující se tendenci a zastavil se na 31,8 % (o 5,5 procentního bodu více). Ostatní podkladové nástroje vývoj struktury zásadně neovlivnily.

V roce 2005 se dynamický vývoj derivátových obchodů projevil zejména v jejich struktuře z hlediska typu operace. Od roku 2002 nastolený rostoucí trend pohledávek z forwardových operací byl v roce 2005 přerušen, pohledávky z forwardů se v celkové hodnotě snížily přibližně o 1/4 a jejich podíl klesl těsně pod hranici 30 %. Naopak rychlý růst swapových operací (zvýšení o 23,5 %) byl rozhodující pro dosažení 61,0% podílu veškerých derivátových operací. Z tohoto hlediska je okrajový výrazně rostoucí (o 90 % meziročně) objem opčních operací, tento typ obchodů tvořil 8,8 % celkových derivátových pohledávek.

3.4 RIZIKO ZEMĚ

Riziko země představuje riziko potenciální ztráty plynoucí z neochoty či neschopnosti subjektů z určité země (či země samotné) uhradit své zahraniční závazky z důvodů, které nesouvisí s běžným úvěrovým rizikem. Neochota plnit své závazky může nastat např. při změně politického režimu v dané zemi, neschopnost dostát svým závazkům může být důsledkem ekonomické krize, přírodní katastrofy či důsledkem zavedení některých regulatorních opatření. Úroveň rizika země může být někdy obdobná pro několik zemí v určitém regionu, pokud vykazují podobné základní charakteristiky. Kvantifikace rizika země není snadná, souvisí s ekonomickým a politickým vývojem v dané zemi, který lze mnohdy jen obtížně předpovědět. Banky řídí toto riziko zejména stanovováním limitů pro angažovanost vůči jednotlivým zemím či regionům a diferencováním podmínek, za nichž jsou obchodní smlouvy uzavírány.

3.4.1 Aktivity vůči nerezidentům

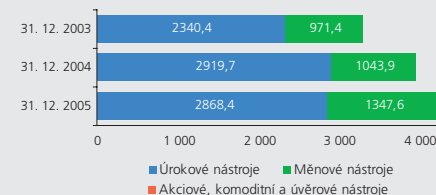
(banky s licencí k 31. 12. 2005)

Aktivity vůči nerezidentům jako celku umožňují získat hrubý odhad celkové úrovně rizika vůči klientům a jiným bankám majícím sídlo či bydliště v zahraničí. Významnou roli zde hraje především absolutní výše aktivní a pasivní (a to jak bilanční, tak i mimobilanční) angažovanosti, přičemž dalším významným momentem je struktura nerezidentských aktiv a pasiv.

Tuzemské banky mají v zásadě lokální charakter, což se odráží také v relativně nízkém a stabilním podílu operací s nerezidenty. Jejich vývoj koresponduje s vývojem cizoměnových položek, neboť přibližně 70 % nerezidentských aktiv je denominováno v cizí měně. K 31. prosinci 2005 dosahovala nerezidentská aktiva 725,0 mld. Kč, což představuje 24,5 % celkových aktiv bankovního sektoru. Ve srovnání s koncem roku 2004 se jedná o nárůst o 183,2 mld. Kč, podíl na celkových

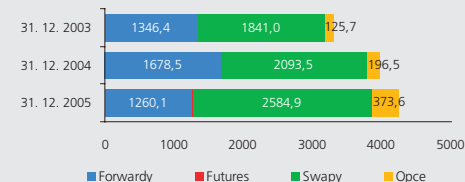
GRAF 35
STRUKTURA DERIVÁTŮ PODLE PODKLADOVÝCH AKTIV
(v mld. Kč)

banky s licencí k 31. 12. 2005

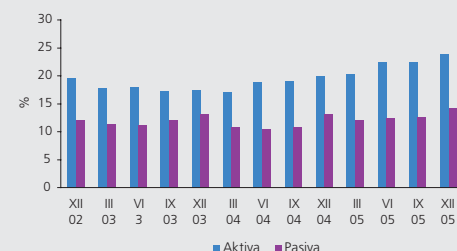
GRAF 36
STRUKTURA DERIVÁTŮ PODLE TYPU OPERACE (v mld. Kč)

banky s licencí k 31. 12. 2005

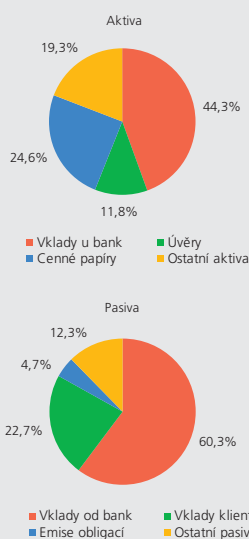

GRAF 37
PODÍL NEREZIDENTSKÝCH AKTIV A PASIV NA CELKOVÝCH
AKTIVĚCH A PASIVĚCH

banky s licencí k 31. 12. 2005

GRAF 38
STRUKTURA AKTIV A PASIV VŮČI NEREZIDENTŮM K 31. 12. 2005
banky s licencí k 31. 12. 2005

aktivech se meziročně zvýšil o 3,9 procentního bodu. Nerezidentská pasiva činila ke konci roku 2005 celkem 419,2 mld. Kč a jejich podíl na celkových pasivech pak 14,2 %, v meziročním srovnání to představuje zvýšení o 70,8 mld. Kč, resp. o 1 procentní bod.

Podíl nerezidentských podrozvahových operací na jejich celkové výši se v roce 2005 významněji nezměnil. Podrozvahová aktiva vůči nerezidentům na konci roku 2005 (včetně evidenčních účtů) tvořila 60,8 % celkových podrozvahových aktiv (téměř totožná hodnota jako o rok dříve), v případě pasiv je jejich podíl 49,8 % (meziroční zvýšení o 1,4 procentního bodu). Nižší podíl v případě pasiv je dán objemem přijatých zástav a hodnotami převzatými do úschovy či k obhospodařování, které jsou součástí podrozvahových pasiv a které mají převážně rezidentský původ. V případě derivátů se podíl operací s nerezidenty na jejich celkovém objemu nadále pohybuje mírně pod 70 %.

Jednoznačně nejvýznamnější položkou nerezidentských aktiv a pasiv jsou, stejně jako v případě cizoměnových operací, pohledávky a závazky vůči bankám. Z celkového objemu nerezidentských aktiv připadá 44,3 % na pohledávky za zahraničními bankami (bez centrálních bank), které byly také příčinou růstu celkových nerezidentských aktiv, neboť se jejich objem meziročně zvýšil o 82,2 mld. Kč na 321,4 mld. Kč. Druhou největší část nerezidentských aktiv s 24,6 % tvoří cenné papíry. Pohledávky za klienty - nerezidenty tvoří jen 11,8 % z celkových nerezidentských aktiv. Z celkového objemu klientských pohledávek pak pohledávky za nerezidenty tvoří 7,1 % (v meziročním srovnání se jedná o mírné zvýšení o 0,8 procentního bodu).

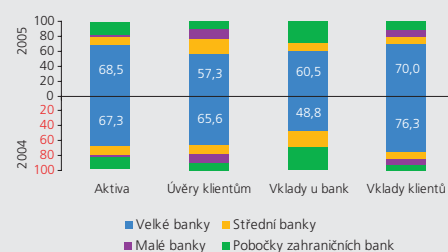
Na straně nerezidentských pasiv představují mezibankovní obchody ještě významnější podíl, než na straně aktiv. Vklady od nerezidentských bank představují 60,3 % celkových nerezidentských pasiv, jejich objem v roce 2005 vzrostl o 41,2 mld. Kč na 252,9 mld. Kč. Vklady klientů - nerezidentů představují 22,7 % celkových nerezidentských pasiv, jejich objem v meziročním srovnání vzrostl o 27,1 mld. Kč na 95,0 mld. Kč. Z celkového objemu klientských vkladů představují vklady nerezidentů 4,9 % (v meziročním srovnání jde o zvýšení o jeden procentní bod).

Rozhodující část nerezidentských aktiv (68,5 %) je v držení skupiny velkých bank. Ty ke konci roku 2005 obhospodařovaly celkem 496,5 mld. Kč nerezidentských aktiv, což představuje 23,8 % z celkového objemu aktiv této skupiny. Druhý nejvyšší objem vykazují pobočky zahraničních bank se 125,6 mld. Kč, což v jejich případě činí 44,0 % celkových aktiv. Nerezidentská aktiva a pasiva skupiny stavebních spořitelů jsou zanedbatelná, tvoří 2,4 % celkových aktiv, resp. méně než 1 % celkových pasiv.

3.4.2 Aktivity vůči jednotlivým regionům a zemím (banky s licencí k 31. 12. 2005)

Tabulka č. 12 obsahuje přehled deseti zemí s největší angažovaností tuzemského bankovního sektoru (měřeno objemem celkových aktiv). Ve všech případech se jedná o země EU. Velikost expozice vůči těmto deseti zemím přitom představuje 82 % celkové angažovanosti vůči zahraniční. Angažovanost vůči všem zemím EU pak převyšuje 90 % celkové zahraniční angažovanosti tuzemského bankovního sektoru. S výjimkou zvýšení angažovanosti vůči Slovensku, které se dostalo do čela tabulky namísto Německa a nahrazení USA Lucemburskem na posledním místě tabulky, nedošlo v tomto seznamu ve srovnání s koncem roku 2004 k podstatným změnám. Za nárůstem angažovanosti vůči Slovensku stojí zejména klientské úvěry a dluhopisy.

GRAF 39
TRŽNÍ PODÍLY SKUPIN BANK NA AKTIVECH A VYBRANÝCH
PRODUKTECH VŮČI NEREZIDENTŮM (v %)
banky s licencí k 31. 12. 2005

TAB. 11
PODÍL NEREZIDENTŮ NA CELKOVÝCH AKTIVECH, PASIVECH A VYBRANÝCH
TYPECH BANKOVNÍCH PRODUKTŮ K 31. 12. 2005 (v %)
banky s licencí k 31. 12. 2005, procenta jsou v případě aktivních položek
vypočtena z jejich čistých hodnot

	Velké banky	Střední banky	Malé banky	Pobočky zahr. bank	Banky celkem
Aktiva	23,8	17,5	21,8	44,3	23,8
Pasiva	11,7	17,9	16,4	41,5	14,2
Poskytnuté úvěry	7,1	5,9	34,9	10,3	7,1
Vklady a úvěry u bank	41,9	39,1	5,0	67,9	44,0
Cenné papíry	39,4	26,6	20,8	0,1	27,0
Přijaté vklady	5,5	4,5	19,7	9,6	4,9
Vklady a úvěry od bank	55,4	60,2	95,1	70,4	61,7
Pohledávky z derivátových operací	71,0	70,7	35,3	62,4	69,4

TAB. 12
10 ZEMÍ, VŮČI KTERÝM MÁ BANKOVNÍ SEKTOR ČR NEJVĚTŠÍ
ANGAŽOVANOST K 31. 12. 2005 (v mld. Kč)
banky s licencí k 31. 12. 2005

	Aktiva celkem	Vklady a úvěry u bank	Poskytnuté úvěry klientům	Dluhopisy
Slovensko	195,9	40,1	36,0	16,5
Německo	129,1	97,9	4,5	15,2
Velká Británie	57,5	31,7	1,7	9,1
Nizozemsko	45,9	18,3	6,1	18,1
Rakousko	42,4	27,9	2,0	3,1
Francie	39,6	23,1	4,8	6,3
Belgie	27,1	22,3	0,2	0,0
Itálie	26,1	7,1	1,8	17,1
Řecko	18,9	0,6	0,1	18,2
Lucembursko	16,2	2,2	0,2	13,8

Na straně nerezidentských pasiv je podíl zemí EU ještě vyšší než v případě aktiv, dosahuje téměř 95 %. Z jednotlivých zemí mají největší angažovanost vůči tuzemskému bankovnímu sektoru rezidenti SRN (přibližně 80,8 mld. Kč), zejména z důvodu přijatých vkladů od bank. Nejvyšší objem klientských vkladů pochází nadále od rezidentů Slovenska.

Hodnoty Herfindahlova indexu a jejich vývoj ve vztahu k vybraným produktům a zemím umožňují vyhodnotit především stupeň koncentrace na trhu těchto produktů v rámci jednotlivých zemí EU. Hodnoty a trendy indexu v tomto pojetí současně naznačují, nakolik jsou české banky ohroženy ve vybraných produktech rizikem země spojeným s jednotlivými evropskými ekonomikami. Čím je Herfindahlův index nižší, tím více je daný produkt rozložen mezi jednotlivé země EU.

Nejvyšších hodnot, tj. největší koncentrace, dosahuje Herfindahlův index nadále v oblasti pohledávek za klienty - nerezidenty a jejich vklady. To je dáno především vyšším podílem slovenských klientských úvěrů a vkladů ve srovnání s ostatními zeměmi EU.

TAB. 13

10 ZEMÍ, KTERÉ MAJÍ VŮČI BANKOVNÍMU SEKTORU ČR NEJVĚTŠÍ ANGAŽOVANOST K 31. 12. 2005 (v mld. Kč)

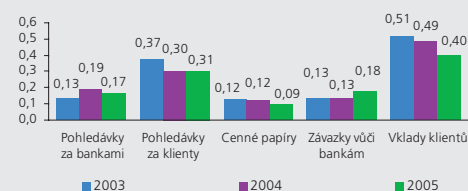
banky s licenci k 31. 12. 2005

	Pasiva celkem	Vklady a úvěry od bank	Přijaté vklady od klientů
Německo	80,8	36,0	16,5
Belgie	72,4	4,5	15,2
Slovensko	67,8	1,7	9,1
Velká Británie	54,6	6,1	18,1
Rakousko	52,5	2,0	3,1
Lucembursko	32,1	4,8	6,3
Nizozemsko	18,6	0,2	0,0
Spojené státy americké	7,3	1,8	17,1
Ruská federace	5,8	0,1	18,2
Kypr	5,6	0,2	13,8

GRAF 40

HERFINDAHLŮV INDEX KONCENTRACE BANKOVNÍ ANGAŽOVANOSTI VŮČI ZEMÍM EVROPSKÉ UNIE

banky s licenci k 31. 12. 2005

4. KAPITÁLOVÁ PŘIMĚŘENOST

(banky s licenci k 31. 12. 2005)

Kapitálová přiměřenost má v bankovní regulaci a dohledu nezastupitelný význam. Obecně se kapitálovou přiměřeností rozumí poměr kapitálu a rizik, kterým je daný subjekt vystaven. Tento poměr by měl být tak velký, aby kapitál pokryl případné ztráty plynoucí z aktivit subjektu, neboli aby tyto ztráty nesli vlastníci kapitálu a nikoli bezprostředně věřitelé subjektu. Kapitálovou přiměřenost lze teoreticky spočítat pro jakýkoliv subjekt. Praktický význam má však při regulaci těch subjektů, které při své činnosti využívají velké množství cizích zdrojů vzhledem ke zdrojům vlastním. Hlavním problémem kapitálové přiměřenosti je určení, jak velkému riziku je subjekt vystaven. Zjištění velikosti kapitálu je již snazší, nicméně i zde se můžeme u některých položek dostat do problému, zda jsou již kapitálem či nikoliv. Proto je koncept kapitálové přiměřenosti předmětem neustálého vývoje a zpřesňování, dochází k zahrnování dalších druhů podstupovaných rizik do jejího výpočtu apod. To bylo také důvodem vydání nové koncepce kapitálové přiměřenosti, označované jako Basel II, která by měla být implementována od roku 2007. Jejím cílem je umožnit přesnější měření podstupovaných úvěrových rizik (především pomocí vlastních modelů bank) a zahrnout do výpočtu kapitálové přiměřenosti tzv. operační rizika²⁷.

Celkový regulatorní kapitál²⁸ bankovního sektoru (tj. kapitál upravený pro účely výpočtu kapitálové přiměřenosti) vzrostl v roce 2005 o 20,4 mld. Kč (13,9 %) na 167,1 mld. Kč. Zvýšení celkového kapitálu přitom vykázaly všechny skupiny bank. Hlavním důvodem růstu je nadále zadržování částí zisků dosažených v předchozích letech v bilancích bank. Bankovní sektor vykázal za rok 2004 čistý zisk ve výši 32,9 mld. Kč, ze kterého byly akcionářům bank v roce 2005 vyplaceny dividendy v celkovém objemu 13,1 mld. Kč. Do rezervních fondů bylo přiděleno 1,3 mld. Kč a jako nerozdělený zisk bylo v kapitálu ponecháno 17,2 mld. Kč.

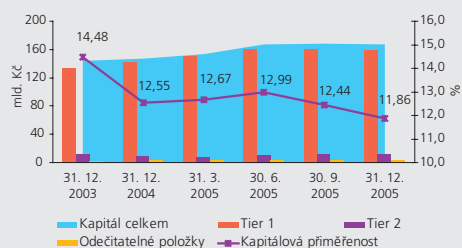
Některé menší banky v průběhu roku 2005 částečně navýšily svůj základní kapitál. Výše základního kapitálu bankovního sektoru jako celku se přesto v meziročním srovnání téměř nezměnila. Důvodem byla fúze dvou bank a transformace jedné banky na pobočku v průběhu roku 2005, což se projevilo ve snížení základního kapitálu o 1 mld. Kč. Tento pokles však byl v rámci Tier 1 kompenzován zvýšením emisního ážia ve stejném objemu.

Kapitál Tier 2 vzrostl o 2,0 mld. Kč, a to i přes definitivní zrušení všeobecné rezervy na standardní úvěry, které tvořily součást Tier 2²⁹. Důvodem růstu této složky kapitálu tak byly především emise podřízených dluhopisů, respektive přijetí podřízeného dluhu v případě několika bank a stavebních spořitelien.

Kapitál Tier 3 není nadále v tuzemském bankovním sektoru využíván.

Celkové kapitálové požadavky bankovního sektoru³⁰ vzrostly v roce 2005 o 19,2 mld. Kč (20,6 %) na 112,8 mld. Kč. Stejně jako v případě kapitálu se také kapitálové po-

GRAF 41
STRUKTURA KAPITÁLU
banky s licenci k 31. 12. 2005

27 Více o novém konceptu kapitálové přiměřenosti v části A, kapitole 4 této publikace.

28 Regulatorním kapitálem se rozumí kapitál stanovený podle Hlavy II Vyhlášky č. 333 ČNB ze dne 3. července 2002, kterou se stanoví pravidla obezřetného podnikání ovládajících osob na konsolidovaném základě.

29 Podle novely zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů z roku 2002 byly banky povinny použít všeobecné rezervy vytvořené před rokem 2002 ke krytí ztrát z odpisů a postoupení pohledávek a ke krytí ztrát z poskytnutých záruk. Nepoužité rezervy byly banky povinny rozpustit ve prospěch výnosů tak, aby jejich zůstatek za každé zdaňovací období počínaje rokem 2002 snížily nejméně o 25 % zůstatku k 31. 12. 2001, a tím dosáhly jejich úplného zrušení nejpozději k 31. 12. 2005. Tato legislativní úprava souvisela s přibližováním českých účetních postupů k mezinárodním účetním standardům.

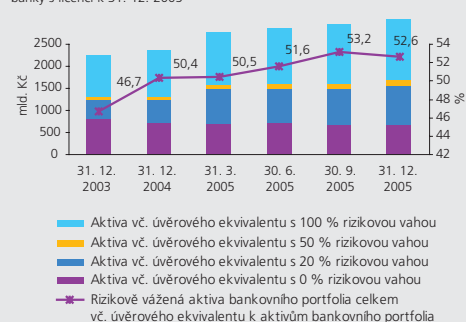
30 Kapitálové požadavky představují velikost kapitálu potřebného k pokrytí podstupovaných rizik, tj. kapitál banky nesmí být nižší než kapitálové požadavky.

žadavky zvýšily ve všech skupinách bank. Za růstem celkového kapitálového požadavku stojí především kapitálový požadavek ke krytí kreditního rizika bankovního portfolia, což odráží vyšší úvěrovou aktivitu bank, která se projevuje v růstu aktiv se 100 a 50% rizikovou vahou³¹. Z tohoto důvodu pokračoval v roce 2005 také růst podílu rizikově vážených aktiv na celkových aktivech bankovního sektoru, konkrétně z 50,4 % na 52,6 %. Nárůst aktiv s 20% rizikovou vahou je důsledkem zejména zvýšení objemu derivátových operací. Podíl kapitálového požadavku ke krytí kreditního rizika bankovního portfolia na celkových kapitálových požadavcích se meziročně zvýšil o jeden procentní bod na 93,4 %.

Kapitálový požadavek ke krytí rizik obchodního portfolia vzrostl v roce 2005 pouze o 430 mil. Kč (6,0 %), především v důsledku zvýšení požadavku k úvěrovému riziku tohoto portfolia a k měnovému riziku. I přes mírný pokles kapitálového požadavku ke krytí obecného úrokového rizika je tento nadále nejvýznamnějším kapitálovým požadavkem v obchodním portfoliu (ke konci roku 2005 představoval 43 % celkového kapitálového požadavku obchodního portfolia). I nadále pouze jedna velká banka počítá a vykazuje České národní bance vybrané kapitálové požadavky k rizikům obchodního portfolia na základě vlastního modelu³².

Kapitálová přiměřenost bankovního sektoru k 31. prosinci 2005 činila 11,86 %. V meziročním srovnání to představuje snížení o 0,69 procentního bodu. Přesto tato výše nadále bezpečně převyšuje požadované minimum 8 %, které v roce 2005 splňovaly všechny banky. Některé z nich však již mohou, vzhledem k významnému růstu jejich úvěrového portfolia, při svých dalších obchodech narážet na kapitálové omezení. Kapitálovou přiměřenost mezi osmi a deseti procenty vykazalo ke konci roku 2005 celkem šest bank. Další rozvoj aktivit těchto bank bude proto záviset mimo jiné na způsobu rozdělení zisku z roku 2005 (kolik bude ponecháno v kapitálu ve formě nerozděleného zisku) či rozhodnutím o jiném způsobu posílení regulatorního kapitálu.

GRAF 42

RIZIKOVĚ VÁŽENÁ AKTIVA
banky s licenci k 31. 12. 2005

TAB. 14

ROZDĚLENÍ BANK PODLE DOSAŽENÉ KAPITÁLOVÉ PŘIMĚŘENOSTI

banky s licenci k 31. 12. 2005

	31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005
pod 8 %	0	0	0	0	0	0
8 až 12 %	6	3	6	6	9	11
12 až 15 %	5	7	8	6	7	3
15 až 20 %	6	8	2	5	1	4
20 až 50 %	4	4	7	5	6	4
nad 50 %	4	3	3	4	3	2

31 Riziková váha 50 % přísluší hypotečním úvěrům poskytnutým fyzickým osobám zajištěným rezidenční nemovitostí.

32 Viz možnost daná ustanovením Hlavy XI Vyhlášky ČNB č. 333 ze dne 3. července 2002, kterou se stanoví pravidla obezřetného podnikání ovládajících osob na konsolidovaném základě.

5. HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY BANKOVNÍHO SEKTORU

(banky s licenci k 31. 12. 2005)

5.1 ZISK Z FINANČNÍ ČINNOSTI A ZISK Z OSTATNÍCH PROVOZNÍCH ČINNOSTÍ

Stabilní hospodaření bank je v delším období podmíněno především průběžnou tvorbou zisku z finanční činnosti, tj. dosahováním zisku z hlavních bankovních činností. Ten by měl být tak velký, aby pokryl jednak provozní náklady banky a jednak náklady, které bankám vznikají v důsledku podstupovaných bankovních rizik (především nutnost tvorby opravných položek k nespláceným úvěrům).

Tuzemský bankovní sektor vytvořil v roce 2005 zisk z finanční činnosti ve výši 108,9 mld. Kč, což je v meziročním srovnání zvýšení o 5,4 mld. Kč (5,2 %). V jednotlivých skupinách bank byly přírůstky následující: velké banky 1,9 %, střední banky 13,8 %, malé banky 46,3 %, stavební spořitelny 6,4 % a pobočky zahraničních bank 12,7 %.

Za růstem zisku z finanční činnosti stojí především úrokový zisk, který v roce 2005 přidal 4,3 mld. Kč (7,2 %) a dosáhl výše 64 mld. Kč. Jeho podíl na celkovém zisku z finanční činnosti tak vzrostl o jeden procentní bod na 58,8 %. Důvodem zvýšení úrokového zisku je významný nárůst objemu poskytovaných úvěrů, což se projevuje růstem úrokových výnosů od ostatních klientů (tj. bez bank a vládních institucí), které již přesahují 50 % celkových úrokových výnosů. Pokračuje pokles objemu úrokových výnosů inkasovaných od vládních institucí, což odráží postupné snižování angažovanosti bankovního sektoru vůči těmto subjektům (zejm. ČKA). Vlivem nízkých úrokových sazeb na klientská depozita nedochází, i přes růst absolutní výše klientských vkladů, k většímu navyšování úrokových nákladů.

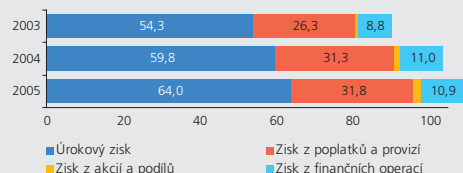
Banky i v roce 2005 vyvíjely své obchodní aktivity v prostředí nízkých úrokových sazeb. Konkurenční prostředí, které působí v rozhodujících segmentech tuzemského bankovního trhu, omezuje velikost a růst úrokových marží bank.

Zisk z poplatků a provizí v roce 2005 činil 31,8 mld. Kč. Ve srovnání s rokem 2004 to představuje nárůst o 0,5 mld. Kč, resp. 1,6 %. Čísla za rok 2004 jsou však navýšena o cca 2,4 mld. Kč v důsledku mimořádné specifické operace jedné velké banky. Při očištění o tento jednorázový vliv by meziroční růst zisku z poplatků a provizí činil cca 10,1 %³³. Vyšší poplatkový zisk byl v roce 2005 způsoben především růstem počtu transakcí. Jedná se zejména o poskytované úvěry, příjmy z platebního styku a příjmy související s prodejem a správou alternativních investičních produktů (zejm. podílové a penzijní fondy, životní pojištění apod.). Ceny (sazby) poplatků v roce 2005 v důsledku konkurenčních tlaků a velkého zájmu médií a veřejnosti o tuto problematiku spíše stagnovaly, u některých bank došlo k mírnému poklesu či zrušení některých poplatků v souvislosti se zpřehledněním a zjednodušením struktury sazebníků.

Vyšší zisk z poplatků a provizí ve srovnání s minulým rokem vykazaly všechny skupiny bank, s výjimkou velkých bank (meziroční srovnání ovlivněno výše uvedenou účetní operací jedné velké banky v roce 2004) a stavebních spořitelen. Stavební spořitelny dosáhly v roce 2005 zisku z poplatků a provizí ve výši 1,89 mld. Kč, opro-

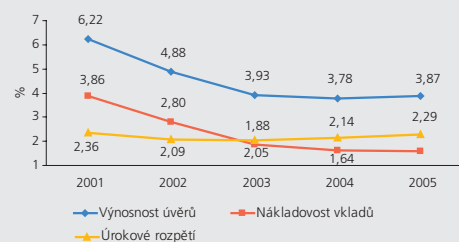
GRAF 43
STRUKTURA ZISKU Z FINANČNÍ ČINNOSTI PODLE DRUHU ZISKU (v mld. Kč)

banky s licenci k 31. 12. 2005

GRAF 44
ÚROKOVÉ ROZPĚTÍ

banky s licenci k 31. 12. 2005

³³ Srovnatelnost údajů je dále ovlivněna změnou IAS 39, v důsledku které jsou od roku 2005 poplatky spojené s poskytnutím úvěru časově rozlišovány do konce splatnosti úvěru (dříve se jednalo o jednorázový výnos v období poskytnutí úvěru), tj. tato změna snižuje zisk z poplatků a provizí dosažený v roce 2005 ve srovnání s předchozími roky.

ti 1,95 mld. Kč v roce 2004 (3,6 %). Toto mírné snížení odráží zejména pokles celkového počtu uzavřených smluv o stavebním spoření z 5,899 mil. na 5,574 mil.³⁴

Výnosy z akcií a podílů dosáhly v roce 2005 výše 2,2 mld. Kč a meziročně tak přispěly k nárůstu zisku z finanční činnosti o 820 mil. Kč. Jako obvykle připadá naprostá většina těchto výnosů na skupinu velkých bank a je tvořena zejména dividendami přijatými od jejich dceřiných a přidružených společností.

Zisk z finančních operací v roce 2005 činil 10,9 mld. Kč, v meziročním srovnání došlo k mírnému poklesu o 177 mil. Kč (1,1 %). Jeho nejvýznamnější složkou je zisk z devizových operací (4,7 mld. Kč), který je tvořen především ziskem z obchodování s cizími měnami (spready v kurzovních lístcích bank).

Vyšší růst celkových aktiv bankovního sektoru způsobil, že i přes zvýšení zisku z finančních činností došlo v meziročním srovnání k mírnému poklesu podílového ukazatele zisku z finanční činnosti k celkovým aktivům. Obdobně se vyvíjel i podíl základních složek tohoto zisku (úrokový a poplatkový zisk) k celkovým aktivům.

Z ostatních provozních činností dosáhl bankovní sektor v roce 2005 zisk ve výši 5,1 mld. Kč, oproti 922 mil. Kč o rok dříve. Tato položka zachycuje na straně výnosů především výsledky různých jednorázových specifických transakcí jako jsou prodeje majetkových účastí bank, výnosy z prodeje investičního majetku, z prodeje pohledávek apod. V roce 2005 se jednalo zejména o výnos jedné velké banky v souvislosti s výsledkem arbitrážního řízení, výnosy z prodeje nemovitostí a zisky z prodeje majetkových účastí. Na straně nákladů se u této položky pozitivně projevilo vrácení povinného příspěvku do Fondu pojištění vkladů na původní sazbu 0,1 % z průměrného objemu pojištěných vkladů, což bankovnímu sektoru přineslo v meziročním srovnání úsporu ve výši 1,28 mld. Kč³⁵.

5.2 SPRÁVNÍ NÁKLADY, ODPISY, TVORBA A POUŽITÍ OPRAVNÝCH POLOŽEK

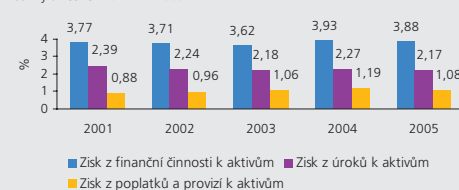
Správní náklady bankovního sektoru v roce 2005 dosáhly výše 51,8 mld. Kč. V meziročním srovnání to představuje nárůst o 3,0 mld. Kč (6,1 %). Tempo růstu správních nákladů bylo v roce 2005 ve srovnání s rokem 2004 mírně vyšší (6,1 % oproti 2,7 %), přesto je evidentní, že v bankách pokračuje tlak na efektivní řízení nákladů. Za zvýšením správních nákladů stojí především náklady na zaměstnance, které vzrostly o 1,78 mld. Kč (7,3 %) na 26,3 mld. Kč. Průměrný přepočtený počet zaměstnanců bankovního sektoru se v roce 2005 snížil na 37 625³⁶, což představuje ve srovnání s rokem 2004 pokles o 2,4 %. Průměrné personální náklady připadající na jednoho zaměstnance se tak za celý bankovní sektor meziročně zvýšily o 9,9 % na 699,7 tis. Kč.

Ostatní správní náklady vzrostly celkem o 1,2 mld. Kč (4,9 %) na 25,5 mld. Kč, zejména v položkách náklady na reklamu, náklady na audit, daňové a právní poradenství a náklady na outsourcing.

GRAF 45

ZISK Z FINANČNÍ ČINNOSTI K AKTIVŮM

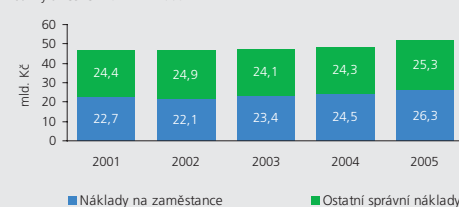
banky s licencí k 31. 12. 2005

GRAF 46

STRUKTURA SPRÁVNÍCH NÁKLADŮ

banky s licencí k 31. 12. 2005

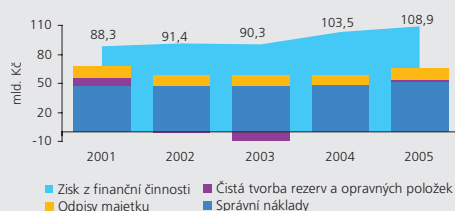

34 Jedná se o počet smluv o stavebním spoření ve spořicí fázi. Nejvyšší počet smluv stavební spořitelny vykázaly na konci roku 2003 (6,3 mil. smluv), což byl důsledek mimořádného zájmu obyvatel o stavební spoření před změnou podmínek.

35 Souhrnný příspěvek bankovního sektoru do FPV činil za rok 2005 celkem 1,48 mld. Kč oproti 2,76 mld. Kč v roce 2004.

36 Jedná se o průměrný počet zaměstnanců v daném roce přepočtený na celé pracovní úvazky, např. zaměstnanec s polovičním pracovním úvazkem se do celkového počtu zaměstnanců započítává jako 1/2 zaměstnanec.

GRAF 47
DOSTATEČNOST TVORBY ZISKU Z FINANČNÍ ČINNOSTI
banky s licencí k 31. 12. 2005

Odpisy a tvorba opravných položek a rezerv dosáhly v roce 2005 výše 13,1 mld. Kč. Oproti roku 2004 se jedná o nárůst o 2,9 mld. Kč (27,2 %). Odpisy a tvorba opravných položek k hmotnému a nehmotnému majetku činily 11,8 mld. Kč (meziročně nárůst o 1,3 mld. Kč, 12,9 %). Odpisy a tvorba opravných položek a rezerv k pohledávkám a podrozvahovým nástrojům činily v čisté hodnotě 458 mil. Kč, což je téměř stejný objem jako v roce 2004. Ve struktuře tvorby a rozpouštění opravných položek, rezerv a odpisů pohledávek se však již v souvislosti s růstem úvěrového portfolia (a s ním spojeným růstem objemu klasifikovaných úvěrů) projevuje mírně vyšší čistá tvorba opravných položek k úvěrům. Dle povinnosti vyplývající ze zákona o rezervách banky v roce 2005 rozpustily či použily zbývající část všeobecné rezervy na krytí rizik standardních úvěrů (cca 2,3 mld. Kč)³⁷.

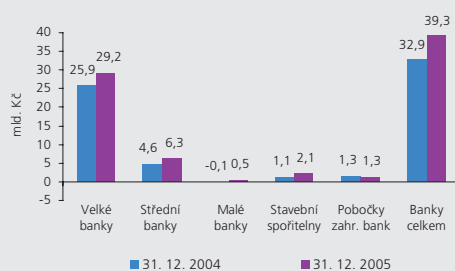
Negativně se na hospodářském výsledku dále projevila meziročně vyšší čistá tvorba tzv. ostatních rezerv (meziroční nárůst o 1,7 mld. Kč), což souvisí především tvorbou rezerv na právní spory některých bank a vyšším použitím těchto rezerv v roce 2004.

5.3 ČISTÝ ZISK

Bankovní sektor vyprodukoval v roce 2005 čistý zisk ve výši 39,1 mld. Kč. V meziročním srovnání jde o zvýšení o 6,3 mld. Kč (18,8 %). Shrňme-li výše uvedené informace, lze říci, že za tímto výsledkem stojí významný růst hlavních složek zisku z finanční činnosti (zejména úrokový zisk), pokračující kontrola správních nákladů a jen nízké rizikové náklady (tj. náklady v souvislosti se znehodnocením aktiv v důsledku podstupovaných rizik). Pozitivně se projevilo snížení příspěvku do Fondu pojištění vkladů. Úrokové výnosy jsou taženy především rostoucím objemem poskytnutých úvěrů, příjem z poplatků pak zejména zvyšujícím se počtem transakcí, růstem počtu poskytnutých úvěrů a zvyšujícím se počtem klientů investujících do alternativních produktů. Hospodářský výsledek byl, stejně jako v předchozích letech, ovlivněn některými specifickými transakcemi, které jednorázově navýšily dosažený zisk (zejména výsledek arbitrážního řízení, mimořádné dividendové příjmy některých velkých bank, výnosy z prodeje nemovitostí a majetkových účastí a dokončení povinného rozpouštění rezerv. Na čistém zisku se dále pozitivně projevilo nižší zdanění³⁸, což je dáno jednak poklesem sazby daně z příjmů právnických osob (26 % oproti 28 % v roce 2004) a jednak odloženou daní³⁹.

S výjimkou poboček zahraničních bank vykázaly meziroční nárůst čistého zisku všechny skupiny bank. Z jednotlivých bank byly na konci roku 2005 ve ztrátě pouze dvě banky a čtyři pobočky zahraničních bank (zejména ty, které v nedávné době zahájily svou činnost).

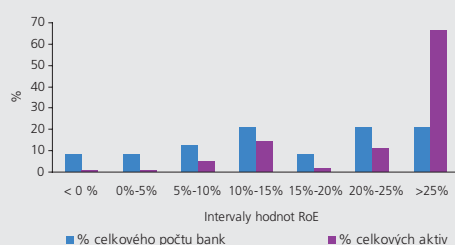
GRAF 48
SROVNÁNÍ ČISTÉHO ZISKU
banky s licencí k 31. 12. 2005

5.4 RENTABILITA, EFEKTIVNOST A PRODUKTIVITA

Vzhledem k dosaženým hospodářským výsledkům bankovního sektoru vykázaly meziroční zlepšení také ukazatele rentability. Rentabilita kapitálu Tier 1 dosáhla v roce 2005 za celý bankovní sektor 25,2 %, což představuje v meziročním srovnání zvýšení o 1,8 procentního bodu. Nejvyšší rentabilitu Tier 1 nadále vykazuje skupina

GRAF 49
ROZLOŽENÍ HODNOT RENTABILITY TIER 1 K 31. 12. 2005
banky s licencí k 31. 12. 2005

37 Viz také část B, kapitola 4 - Kapitálová přiměřenost.

38 Daň z příjmu za celý bankovní sektor meziročně poklesla o 2,7 mld. Kč na 9,8 mld. Kč.

39 V roce 2005 byl vykázán výnos z odložené daně z příjmu ve výši 708,5 mil. Kč, oproti nákladu z odložené daně v roce 2004 ve výši 479,6 mil. Kč. Výnos z odložené daně z příjmu vzniká především v důsledku tvorby opravných položek k nedobytným pohledávkám, které však budou daňově uznatelné až v následujících letech, nebo v případě, že banka účetně odepisuje svůj majetek rychleji než umožňují daňové předpisy.

velkých bank s 28,8 %. V meziročním srovnání se u této skupiny jedná o zvýšení o 1,1 procentního bodu. Zlepšení tohoto ukazatele však vykázaly také ostatní skupiny bank. Skupina středních bank vykázala na konci roku 2005 rentabilitu Tier 1 ve výši 15,6 %, skupina malých bank 13,4 % a stavební spořitelny 22,7 %.

Rovněž ukazatel rentability aktiv představoval v roce 2005 meziroční mírné zlepšení, když za celý bankovní sektor vzrostl o 0,14 procentního bodu na 1,4 %. Nejvyšší hodnoty rentability aktiv vykazují nadále velké banky, a to 1,68 % (s meziročním nárůstem o 0,1 procentního bodu).

Ukazatel poměru vynaložených správních nákladů vůči dosaženému zisku z finanční činnosti vykázal na konci roku 2005 v meziročním srovnání nepatrné zhoršení o 0,4 procentního bodu, což bylo způsobeno skupinou velkých bank. Ostatní skupiny bank dosáhly v meziročním srovnání zlepšení tohoto ukazatele.

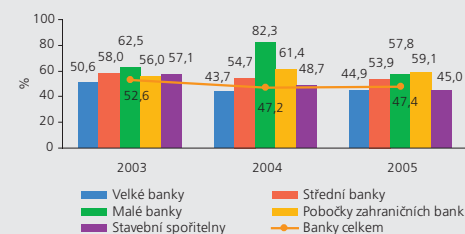
Poměr mezi správními náklady a ziskem z finanční činnosti je jedním ze základních ukazatelů hodnotících efektivnost práce bankovních institucí. Vysoké hodnoty tohoto ukazatele ukazují na méně efektivní využívání zdrojů některými bankami. Při posuzování tohoto ukazatele je však třeba zohledňovat odlišnosti v obchodní orientaci jednotlivých bank. Na jeho výši má vliv rovněž doba, která uplynula od zahájení činnosti banky, neboť nově založené instituce jsou schopny dosahovat odpovídajících hodnot zisku až po uplynutí určité doby.

Zisk z finanční činnosti připadající na jednoho zaměstnance meziročně vzrostl o 7 % na 2,9 mil. Kč, čistý zisk pak dokonce o 21,0 % na 1,04 mil. Kč. Na jednoho zaměstnance bankovního sektoru připadlo k 31. 12. 2005 celkem 78,7 mil. Kč čistých aktiv, což je o 13,9 % více než o rok dříve.

GRAF 50

UKAZATEL POMĚRU SPRÁVNÍCH NÁKLADŮ K ZISKU Z FINANČNÍ ČINNOSTI

banky s licenci k 31. 12. 2005

AMA	Advanced Measurement Approaches
ATM	Automatic Teller Machine - bankomat
BAC	Banking Advisory Committee
BCBS	Basel Committee on Banking Supervision
BIS	Bank for International Settlements
BRKI	Bankovní registr klientských informací
BSC	Banking Supervision Committee
BSCEE	Banking Supervisors from Central and Eastern Europe
CAS	české účetní standardy
CCB	Czech Credit Bureau
CBCB	Czech Banking Credit Bureau
CEBS	Committee of European Banking Supervisors
CEIOPS	Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors
CESR	Committee of European Securities Regulators
COREP	Common Reporting Group
CPLG	Core Principles Liaison Group
CRIF	Italská společnost CRIF S.p.A. je jediným akcionářem společnosti CCB
CRÚ	Centrální registr úvěrů
ČNB	Česká národní banka
ČBA	Česká bankovní asociace
ČKA	Česká konsolidační agentura
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EBC	European Banking Committee
EC	European Commission
EC	European Community
ECAI	External Credit Assessment Institutions
ECB	European Central Bank
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council (Rada ministrů hospodářství a financí)
EEC	European Economic Community
EFCC	European Financial Conglomerate Committee
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIOPS	European Insurance and Occupational Pensions Committee
EK	Evropská komise
ES	Evropská společenství
ESC	European Securities Committee
EU	Evropská unie
EUR	zkratka měny euro
FA	Finanční arbitr
FIN-NET	Consumer Complaints Network for Financial Services (mimosoudní vyrovnání přeshraničních sporů v oblasti finančních služeb)
FINREP	financial reporting
FPV	Fond pojištění vkladů
FSAP	Financial Services Action Plan
GdC	Group de Contact
HDP	hrubý domácí produkt
HZL	hypoteční zástavní listy
IAS	International Accounting Standards (mezinárodní účetní standardy)
IFRS	International Financial Reporting Standards
IRB	Internal Ratings Based (approach to credit risk)
IWCFC	Interim Working Committee on Financial Conglomerates
KA ČR	Komora auditorů České republiky
KCP	Komise pro cenné papíry
Kč	koruna česká
ks	kus
LLCB	Leasing & Loan Credit Bureau
MF	Ministerstvo financí České republiky

mil.	milion
mld.	miliarda
MMF	Mezinárodní měnový fond
MoU	Memorandum of Understanding
NRKI	Nebankovní registr klientských informací
OECD	Organization for Economic Cooperation Development
OTC	over-the-counter
PRIBOR	Prague Interbank Offered Rate
p.b.	procentní bod
PX	index BCPP
RES	Registr ekonomických subjektů (ČSÚ)
RLA	rychle likvidní aktiva
RoE	Return on Equity
SB	Světová banka
SKK	slovenská koruna
SOLUS	Sdružení na ochranu leasingu a úvěrů spotřebitelům
SPP	státní pokladniční poukázky
SRN	Spolková republika Německo
USD	dolar americký
VaR	Value at Risk
WGAA	Working Group on Accounting and Auditing
WGC	Working Group for Capital
WGCR	Working Group on Credit Register
WGDB	Working Group on Development in Banking
WGFI	Working Group on Financial Information
WGMA	Working Group on Macroprudential Analysis
ZoB	zákon o bankách

Přehled bank a poboček zahraničních bank k 31. 12. 2005

I. Banky

Banka	Zahájení činnosti	Základní kapitál v mil. Kč (zapsaný)	Počet bankovních míst v ČR	Počet bankovních míst v zahraničí	Evidenční počet pracovníků
BAWAG Bank CZ a.s.	1.2.1991	1 709	10		276
Citibank a.s.	24.6.1991	2 925	5		748
Česká exportní banka, a.s.	1.7.1995	1 850	0		119
Česká spořitelna, a.s.	1.1.1969	15 200	646		10 492
Českomoravská hypoteční banka, a.s.	10.1.1991	2 635	25		373
Českomoravská stavební spořitelna, a.s.	8.9.1993	1 500	0		604
Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.	1.3.1992	2 132	6		263
Československá obchodní banka, a.s.	1.1.1965	5 105	225	105	8 268
eBanka, a.s.	1.1.1991	1 185	171		868
GE Money Bank, a.s.	22.6.1998	510	201		2 117
HVB Bank Czech Republic a.s.	1.7.1992	5 125	25		1 120
HYPO stavební spořitelna a.s.	1.10.1994	500	9		138
IC Banka, a.s.	6.4.1994	500	1		38
J&T BANKA, a.s.	18.12.1992	934	0		162
Komerční banka, a.s.	1.1.1990	19 005	366		7 390
Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s.	16.12.1993	500	0		364
PPF banka a.s.	1.9.1993	769	2		122
Raiffeisenbank a.s.	1.7.1993	2 500	49		1 124
Raiffeisen stavební spořitelna a.s.	7.9.1993	650	0		195
Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.	1.7.1994	750	0		221
Volksbank CZ, a.s.	1.1.1994	819	18	1	453
Wüstenrot - stavební spořitelna a.s.	11.11.1993	660	0		183
Wüstenrot hypoteční banka a.s.	23.12.2002	600	0		30
Živnostenská banka, a.s.	rok 1868	1 360	42		800

II. Pobočky zahraničních bank

Banka	Zahájení činnosti	Země centrály	Počet obchodně místních jednotek v ČR	Počet obchodně místních jednotek v zahraničí	Evidenční počet pracovníků
ABN AMRO Bank N.V.	6.5.1993	Nizozemsko	1		108
CALYON S.A., organizační složka	1.11.2005	Francie	1		81
COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha	1.12.1992	SRN	4		249
Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka	1.12.1993	SRN	0		65
Fortis Bank SA/NV, pobočka Česká republika	1.8.2005	Belgie	0		9
HSBC Bank plc - pobočka Praha	1.5.1997	Velká Británie	0		49
ING Bank N.V.	1.9.1993	Nizozemsko	0		212
Oberbank AG pobočka Česká republika	1.10.2004	Rakousko	8		90
PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich, pobočka Česká republika	1.1.2005	Rakousko	1		5
Raiffeisenbank im Stifftland eG pobočka Cheb, odstěpný závod	2.1.1995	SRN	2		36
Všeobecná úverová banka a.s., pobočka Praha	14.1.1993	Slovensko	0		22
Waldviertler Sparkasse von 1842	1.5.1994	Rakousko	7		146

III. Banky v likvidaci, konkurzním řízení

Banka	Zahájení činnosti	Odnětí licence
AB Banka, a.s. v likvidaci	1.4.1991	15.12.1995
Agrobanka Praha a.s., v likvidaci	1.7.1990	2.9.1998
COOP BANKA, a.s. v likvidaci	24.2.1992	6.5.1998

III. Banky v likvidaci, konkurzním řízení (pokračování)

Banka	Zahájení činnosti	Odněti licence
Česká banka, akciová společnost Praha - v likvidaci	28.2.1992	15.12.1995
EKOAGROBANKA, a.s. v likvidaci	1.11.1990	31.5.1997
Kreditní banka Plzeň, a.s. - v likvidaci	1.1.1991	8.8.1996
Kreditní a průmyslová banka a.s.	1.4.1991	31.8.1995
Moravia Banka, a.s. v likvidaci	2.7.1992	9.11.1999
Plzeňská banka a.s. - v likvidaci	1.10.1993	4.7.2003
Pragobanka, a.s.	1.10.1990	24.10.1998
První slezská banka a.s., v likvidaci	12.1.1993	13.5.1996
Realitbanka, a.s.	1.11.1991	17.4.1997
Union banka, a.s. "v likvidaci"	15.11.1991	2.5.2003
UNIVERSAL BANKA, a.s.	15.2.1993	10.2.1999
Velkomoravská banka, akciová společnost.	3.11.1992	10.7.1998

IV. Banky zaniklé bez likvidace

Banka	Zahájení činnosti	Zánik licence	Důvod
Bank Austria (ČR) a.s.	1.1.1992	30.6.1998	fúze
Bank Austria Creditanstalt Czech Republic, a.s.	1.4.1991	1.10.2001	fúze
BAWAG International Bank CZ a.s.	12.5.1992	31.3.2005	fúze
HYPO-BANK CZ a.s.	26.2.1992	31.12.1998	fúze
Poštovní banka a.s.	1.1.1991	31.12.1993	fúze
Westdeutsche Landesbank (CZ), a.s.	činnost nebyla zahájena	20.1.1998	nezahájení činnosti

V. Banky zaniklé s likvidací

Banka	Zahájení činnosti	Zánik licence	Ukončení likvidace
Evrobanka, a.s., v likvidaci	1.10.1991	30.6.1997	5.3.2001
Banka Bohemia, a.s. - v likvidaci	1.2.1991	neodňata	9.10.2003
Baska a.s. "v likvidaci"	13.12.1990	31.3.1997	4.2.2004

VI. Bývalé banky v současnosti působící již jen jako a.s. bez povolení působit jako banka

Banka	Zahájení činnosti	Zánik licence
BANKA HANÁ, a.s.	11.1.1991	1.12.2000
Erste Bank Sparkassen (CR) a.s.	1.2.1993	30.9.2000
Foresbank, a.s.	7.9.1993	1.3.1999
INVESTIČNÍ A POŠTOVNÍ BANKA, akciová společnost	1.1.1990	7.8.2002
SOCIETE GENERALE BANKA, a.s.	15.4.1991	18.11.1999

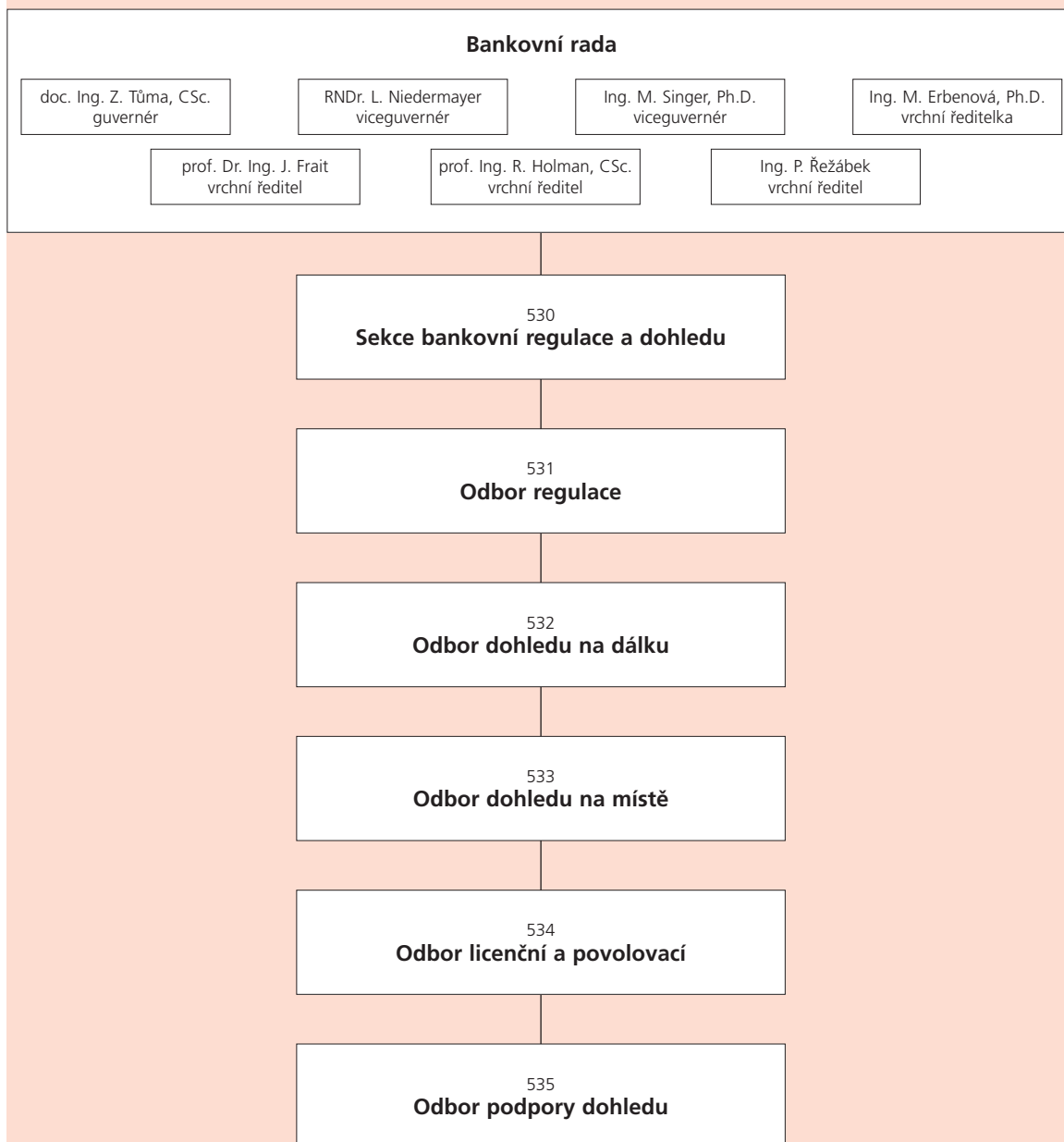
VII. Pobočky, jejichž licence zanikla

Banka	Zahájení činnosti	Zánik licence	Důvod
SOCIETE GENERALE, pobočka Praha	1.1.1998	31.3.2002	fúze

VIII. Bývalý státní peněžní ústav (transformace na nebankovní subjekt)

Banka	Zahájení činnosti	Zánik licence
Konsolidační banka Praha, s.p.ú.	23.2.1993	31.8.2001

Organizační schéma bankovního dohledu České národní banky
k 31. 12. 2005

Rozdělení bank do skupin

I. Velké banky	IV. Pobočky zahraničních bank
1. Česká spořitelna, a.s.	1. ABN AMRO Bank N.V.
2. Československá obchodní banka, a.s.	2. CALYON BANK CZECH REPUBLIC, a.s.
3. HVB Bank Czech Republic a.s.	3. COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
4. Komerční banka, a.s.	4. Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
	5. Fortis Bank SA/NV, pobočka Česká republika
	6. HSBC Bank plc - pobočka Praha
	7. ING Bank N.V.
	8. Oberbank AG pobočka Česká republika
	9. PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich, pobočka Česká republika
	10. Raiffeisenbank im Stiftland eG pobočka Cheb, odštěpný závod
	11. Všeobecná úverová banka a.s., pobočka Praha
	12. Waldviertler Sparkasse von 1842
II. Střední banky	V. Stavební spořitelny
1. BAWAG Bank CZ a.s. (po sloučení)	1. Českomoravská stavební spořitelna, a.s.
2. Citibank a.s.	2. HYPO stavební spořitelna a.s.
3. Česká exportní banka, a.s.	3. Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s.
4. Českomoravská hypoteční banka, a.s.	4. Raiffeisen stavební spořitelna a.s.
5. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.	5. Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.
6. GE Money Bank, a.s.	6. Wüstenrot - stavební spořitelna a.s.
7. Raiffeisenbank a.s.	
8. Volksbank CZ, a.s.	
9. Živnostenská banka, a.s.	
III. Malé banky	
1. eBanka, a.s.	
2. IC Banka, a.s.	
3. J&T BANKA, a.s.	
4. PPF banka a.s.	
5. Wüstenrot hypoteční banka a.s.	

Základní ukazatele měnového a hospodářského vývoje České republiky

		2001	2002	2003	2004	2005
Hrubý domácí produkt ^{1) 2)}	Objem (mld. Kč)	1 617,6	1 641,9	1 694,4	1 773,8	1 879,4
	Přírůstek (%)	2,6	1,5	3,2	4,7	6,0
Outputy - přírůstek v % ²⁾	Průmysl	6,0	2,7	5,8	9,9	8,1
	Stavebnictví	6,8	-3,5	11,2	4,5	3,7
Ceny ³⁾	Míra inflace (%)	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9
Nezaměstnanost ⁴⁾	Míra nezaměstnanosti (%)	8,5	9,2	9,9	9,2	8,9
Zahraniční obchod	Vývoz (mld. Kč)	1 269,6	1 254,4	1 370,9	1 713,7	1 875,2
	Dovoz (mld. Kč)	1 386,3	1 325,7	1 440,7	1 736,0	1 834,9
	Saldo (mld. Kč)	-116,7	-71,3	-69,8	-22,3	40,4
Průměrné mzdy ²⁾	Nominální (%)	8,7	7,3	6,6	6,6	5,4
	Reálné (%)	3,8	5,4	6,5	3,7	3,4
Platební bilance	Běžný účet (mld. Kč)	-124,5	-136,4	-160,6	-167,3	-61,7
	Finanční účet (mld. Kč)	172,8	347,8	157,1	183,7	137,9
Kurzy devizového trhu ⁵⁾	Kč/USD	38,04	32,74	28,23	25,7	23,95
	Kč/EUR	34,08	30,81	31,84	31,9	29,78
Průměrná úroková míra z mezi-	7 denní	5,15	3,61	2,30	2,23	1,97
bankovních vkladů	3 měsíční	5,18	3,55	2,28	2,36	2,01
(PRIBOR) (%) ⁵⁾	6 měsíční	5,21	3,56	2,28	2,48	2,05
Diskontní sazba (%) ⁶⁾		3,75	1,75	1,00	1,50	1,00
Lombardní sazba (%) ⁶⁾		5,75	3,75	3,00	3,50	3,00
2T repo sazba (%) ⁶⁾		4,75	2,75	2,00	2,50	2,00
Index kapitálového trhu PX ⁶⁾		n.a.	460,7	659,1	1 032,0	1 473,0

Pramen: ČSÚ (makroekonomické ukazatele)

1) Ve stálých cenách roku 1995

2) Přírůstek v % proti stejnému období minulého roku

3) Míra inflace v prosinci daného roku

4) Průměrná míra registrované nezaměstnanosti, od roku 2004 podle stávající metodiky

5) Roční průměry z měsíčních průměrů

6) Stav ke konci období

Pasiva
(banky s licencí k 31. 12. 2005)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
v mil. Kč						
Závazky vůči bankám	285 320	361 134	316 823	305 873	306 214	409 691
v tom: závazky vůči bankám splatné na požádání	45 943	65 187	91 544	79 517	61 582	65 813
emisní banky	28	2	2	2	2	10 503
jiné banky	45 915	65 185	91 543	79 515	61 580	55 310
ostatní závazky vůči bankám	239 377	295 948	225 279	226 357	244 632	343 878
emisní banky	106	77	64	65	52	18 554
jiné banky	239 271	295 870	225 215	226 292	244 580	325 324
Závazky vůči klientům	1 665 887	1 731 850	1 784 622	1 903 783	1 954 369	1 919 559
v tom: splatné na požádání	792 201	844 625	832 372	884 766	915 396	960 792
ostatní závazky	873 686	887 224	952 250	1 019 017	1 038 972	958 766
Závazky z dluhových cenných papírů	201 680	214 619	227 032	245 509	255 877	262 046
v tom: emitované dluhové cenné papíry	196 310	201 466	214 108	231 611	239 187	247 935
krátkodobé	107 554	115 536	120 409	128 903	128 423	105 633
dlouhodobé	88 756	85 931	93 698	102 708	110 764	142 302
ostatní závazky	5 370	13 153	12 924	13 898	16 690	14 111
Ostatní pasiva	152 534	107 876	147 952	165 663	147 142	113 818
Výnosy a výdaje příštích období	12 538	4 130	5 245	5 160	5 357	4 666
Rezervy	23 643	16 520	14 084	14 081	14 195	12 764
Podřízené závazky	7 829	8 158	8 455	11 587	11 752	11 996
Základní kapitál	68 272	70 416	69 388	69 588	69 581	69 820
Vlastní akcie	617	3	32	0	7	7
Emisní ážio	8 609	11 296	12 596	12 508	12 509	12 930
Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku	30 456	31 105	31 056	32 169	32 186	31 999
Rezervní fond na nové ocenění	0	0	0	0	0	0
Kapitálové fondy	524	525	524	504	1 084	1 079
Oceňovací rozdíly	1 273	2 886	8 151	11 875	10 000	6 815
Nerozdělený zisk nebo neuhrzená ztráta						
z předchozích období	38 948	42 185	74 343	60 078	58 492	58 048
Zisk nebo ztráta za účetní období	30 193	32 852	11 676	22 754	31 930	39 139
Pasiva celkem	2 527 707	2 635 554	2 711 945	2 861 133	2 910 687	2 954 369
v %						
Závazky vůči bankám	11,29	13,70	11,68	10,69	10,52	13,87
v tom: závazky vůči bankám splatné na požádání	1,82	2,47	3,38	2,78	2,12	2,23
emisní banky	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,36
jiné banky	1,82	2,47	3,38	2,78	2,12	1,87
ostatní závazky vůči bankám	9,47	11,23	8,31	7,91	8,40	11,64
emisní banky	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,63
jiné banky	9,47	11,23	8,30	7,91	8,40	11,01
Závazky vůči klientům	65,91	65,71	65,81	66,54	67,14	64,97
v tom: splatné na požádání	31,34	32,05	30,69	30,92	31,45	32,52
ostatní závazky	34,56	33,66	35,11	35,62	35,70	32,45

Výnosy a náklady
(banky s licenci k 31. 12. 2005, údaje v mil. Kč)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Úrokové výnosy	99 603	102 644	27 116	53 758	80 166	107 144
Úrokové náklady	45 300	42 885	11 623	22 279	32 460	43 100
Úrokový zisk (včetně cenných papírů)	54 303	59 760	15 492	31 479	47 706	64 043
Přijaté poplatky a provize	35 657	38 085	9 130	18 884	28 504	38 899
Zaplacené poplatky a provize	9 314	6 760	1 236	3 000	4 747	7 068
Zisk z poplatků a provizí	26 343	31 326	7 894	15 884	23 756	31 831
Úrokový zisk vč. poplatků a provizí	80 645	91 085	23 386	47 363	71 462	95 874
Zisk z akcií a podílů	824	1 369	40	1 651	2 099	2 189
Zisk z finančních operací	8 783	11 031	3 025	5 933	8 666	10 854
Zisk z finanční činnosti celkem	90 252	103 486	26 451	54 947	82 227	108 918
Správní náklady	47 513	48 819	12 402	25 097	37 574	51 786
Tvorba rezerv a opravných položek, odpisy a ztráty z převodu pohledávek (čisté)	733	10 274	2 051	4 737	7 331	13 070
Ostatní provozní výnosy (+) resp.náklady (-)	-744	922	3 227	3 191	3 046	5 134
Hrubý provozní zisk	41 251	45 366	15 224	28 380	40 445	49 271
Mimořádné výnosy (náklady)	11	-10	1	-1	0	1
Hrubý zisk před zdaněním	41 262	45 355	15 225	28 380	40 445	49 272
Daně	11 068	12 503	3 549	5 626	8 515	10 133
Čistý zisk	30 193	32 852	11 676	22 754	31 930	39 139

Ziskovost a efektivnost
(banky s licenci k 31. 12. 2005)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Zisk z finanční činnosti k aktivům v %	3,62	3,96	3,98	4,05	3,97	3,88
Hrubý zisk k aktivům v %	1,65	1,74	2,29	2,09	1,95	1,75
Čistý zisk k aktivům v %	1,21	1,26	1,76	1,68	1,54	1,39
Čistý zisk k Tier 1 v %	23,80	23,34	32,06	30,09	27,63	25,16
Výnosnost úvěrů v %	3,92	3,77	4,12	3,98	3,92	3,87
Nákladovost vkladů v %	1,89	1,64	1,75	1,65	1,60	1,58
Úrokové rozpětí v %	2,03	2,13	2,37	2,33	2,32	2,29
Čistá úroková marže v %	2,26	2,36	2,47	2,43	2,41	2,37
Počet pracovníků v bank. sektoru	39 004	38 158	38 011	38 028	37 976	37 540
Na 1 pracovníka připadá v tis. Kč						
bilanční sumy	64 806	69 070	71 346	75 238	76 645	78 699
zisku z bankovní činnosti	2 314	2 712	2 784	2 890	2 887	2 901
čistého zisku	774	861	1 229	1 197	1 121	1 043
správních nákladů	1 218	1 279	1 305	1 320	1 319	1 379
nákladů na zaměstnance	600	643	168	337	511	699
Správní náklady k aktivům v %	1,90	1,87	1,87	1,85	1,81	1,84

Úvěry

(banky s licencí k 31.12.2005, hrubé úvěry poskytnuté v ČR, údaje v mil. Kč)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Úvěry celkem	950 685	1 010 321	1 058 019	1 095 985	1 147 319	1 185 514
v tom: krátkodobé	251 185	258 943	281 119	302 981	316 440	307 548
střednědobé	286 104	258 262	264 906	250 254	251 525	261 114
dlouhodobé	413 396	493 116	511 994	542 750	579 354	616 852
Úvěry celkem	950 685	1 010 321	1 058 019	1 095 985	1 147 319	1 185 514
v tom: nefinančnímu sektoru	427 572	459 502	482 385	501 226	521 099	525 455
finančnímu sektoru	83 016	81 126	81 521	88 640	92 916	96 932
vládnímu sektoru	158 731	114 877	121 140	92 847	85 126	81 463
živnostem	24 677	28 530	28 561	30 025	31 156	33 372
obyvatelstvu	210 810	283 319	295 939	321 578	345 345	379 537
ostatní	45 879	42 967	48 473	61 669	71 677	68 755
Úvěry celkem	950 685	1 010 321	1 058 019	1 095 985	1 147 319	1 185 514
v tom: zemědělství a lesnictví	20 399	22 869	22 249	23 011	24 483	24 120
zpracovatelský průmysl	148 962	154 164	161 788	167 434	171 978	171 671
stavebnictví	13 368	16 648	18 756	21 260	22 173	20 335
peněžnictví a pojišťovnictví	159 330	111 984	121 705	120 318	114 289	114 627
doprava	23 001	20 838	21 473	23 944	24 123	26 023
obchod a pohostinství	110 327	119 266	127 144	131 903	141 489	140 832
ostatní	475 298	564 552	584 904	608 117	648 783	687 907

Vklady

(banky s licencí k 31. 12. 2005, vklady přijaté v ČR, údaje v mil. Kč)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Vklady celkem	1 596 381	1 668 895	1 725 395	1 844 341	1 891 014	1 850 239
v tom: netermínované	780 503	832 648	820 358	872 992	901 958	948 689
termínované	815 878	836 247	905 037	971 349	989 056	901 550
v tom: krátkodobé	550 640	553 667	626 210	682 612	703 033	619 819
střednědobé	260 356	275 292	271 365	280 135	276 366	269 985
dlouhodobé	4 882	7 288	7 462	8 602	9 657	11 747
Vklady celkem	1 596 381	1 668 895	1 725 395	1 844 341	1 891 014	1 850 239
v tom: nefinančního sektoru	362 076	384 490	348 100	380 762	376 640	447 775
finančního sektoru	93 986	78 004	88 640	85 969	91 630	93 655
vládního sektoru	117 426	124 765	192 341	254 669	285 334	157 607
živností	60 502	66 645	73 276	75 449	76 804	69 965
obyvatelstva	897 288	952 661	961 550	981 441	982 960	1 007 369
ostatní	65 103	62 330	61 488	66 051	77 647	73 867
Vklady celkem	1 596 381	1 668 895	1 725 395	1 844 341	1 891 014	1 850 239
v tom: zemědělství a lesnictví	11 822	13 147	13 855	14 338	12 550	16 557
zpracovatelský průmysl	92 370	100 226	91 342	107 727	99 653	111 360
stavebnictví	34 437	33 721	25 842	24 255	28 344	37 496
peněžnictví a pojišťovnictví	104 891	99 763	99 649	98 631	108 113	109 295
doprava	23 586	21 749	20 746	22 789	24 067	26 286
obchod a pohostinství	99 293	88 588	90 520	91 582	96 434	108 106
ostatní	1 229 982	1 311 700	1 383 441	1 485 019	1 521 853	1 441 139

Klasifikované a ohrožené úvěry

(banky s licenci k 31. 12. 2005)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Klasifikované úvěry v mil. Kč	114 009	118 826	125 448	126 327	131 116	127 738
v % z celkového objemu úvěrů	11,15	10,84	12,77	12,34	12,27	11,73
v tom: sledované úvěry	64 400	74 320	77 954	78 842	84 027	80 657
nестandardní úvěry	19 298	19 344	21 777	21 164	18 738	17 988
pochybné úvěry	6 913	5 306	5 558	5 627	7 121	7 624
ztrátové úvěry	23 398	19 857	20 159	20 695	21 231	21 481
Ohrožené úvěry v mil. Kč	49 608	44 506	47 494	47 485	47 090	47 093
v % z celkového objemu úvěrů	4,85	4,06	4,83	4,64	4,41	4,33
Vážená klasifikace v mil. Kč	32 299	27 913	29 008	29 648	30 458	30 672
v % z celkového objemu úvěrů	3,16	2,55	2,95	2,90	2,85	2,82
Vytvořené rezervy a opravné položky v mil. Kč	38 039	30 877	28 842	29 065	29 483	29 781
Krytí vážené klasifikace rezervami a opravnými položkami v %	117,77	110,62	99,43	98,03	96,80	97,09

Rychle likvidní aktiva

(banky s licenci k 31. 12. 2005, údaje v mil. Kč)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Pokladní hodnoty	37 503	34 011	30 902	30 757	30 381	33 440
Vklady a úvěry u centrálních bank	484 836	449 971	517 196	536 325	526 019	483 810
v tom: účty platebního styku u centrálních bank	21 215	20 897	28 308	26 443	25 932	19 650
Běžné účty u bank a termínované vkl. do 24 hodin	37 772	47 690	75 284	89 877	56 505	43 719
Státní pokladniční poukázky	334 424	313 462	368 782	383 190	370 743	383 445
Pokladniční poukázky ČNB	13 161	18 972	3 290	39 726	46 558	3 928
Rychle likvidní aktiva celkem	907 696	864 106	995 453	1 080 401	1 030 383	948 343
Cenné papíry k obchodování	25 428	22 439	46 812	54 328	54 039	54 890
v tom: dluhopisy	23 937	18 458	37 776	42 867	41 524	44 456
majetkové cenné papíry	1 491	3 981	9 035	11 462	12 515	10 434
Likvidní aktiva celkem	933 124	886 545	1 042 265	1 134 729	1 084 421	1 003 233
Podíl rychle likvidních aktiv k aktivům celkem v %	35,91	32,79	36,71	37,76	35,40	32,10
Podíl likvidních aktiv k aktivům celkem v %	36,92	33,64	38,43	39,66	37,26	33,96

Struktura aktiv a pasiv podle skutečné doby splatnosti k 31. prosinci 2004

(banky s licenci k 31. 12. 2005, údaje v mil. Kč)

	Celkem	kratší než týden	1 týden až 1 měsíc	1 až 3 měsíce	3 až 6 měsíců	v tom 6 měsíců až 1 rok	1 až 2 roky	2 až 5 let	více než 5 let	nespeci- fikováno
Aktiva celkem	2 635 554	486 659	375 877	158 258	127 874	198 688	176 602	431 206	420 195	260 196
Pasiva celkem	2 635 554	1 419 876	245 776	130 454	73 901	93 337	118 947	212 375	58 355	282 535
Netto rozvahová pozice	x	(933 217)	130 101	27 804	53 973	105 351	57 655	218 831	361 841	-22 339
Kumulativní netto rozvahová pozice	x	(933 217)	(803 116)	(775 312)	(721 339)	(615 988)	(558 332)	(339 501)	22 339	0
v % z bilanční sumy	x	(35,41)	(30,47)	(29,42)	(27,37)	(23,37)	(21,18)	(12,88)	0,85	0,00
Pasiva po zohlednění likvidity										
neterm. vkladů	2 635 554	510 065	336 757	221 435	255 863	229 809	255 418	348 846	194 826	282 535
Netto rozvahová pozice	x	(23 406)	39 120	(63 177)	(127 989)	(31 120)	(78 816)	82 359	225 369	-22 339
Kumulativní netto rozvahová pozice	x	(23 406)	15 713	(47 464)	(175 453)	(206 573)	(285 389)	(203 030)	22 339	0
v % z bilanční sumy	x	(0,89)	0,60	(1,80)	(6,66)	(7,84)	(10,83)	(7,70)	0,85	0,00

Struktura aktiv a pasiv podle skutečné doby splatnosti k 31. prosinci 2005

(banky s licenci k 31. 12. 2005, údaje v mil. Kč)

	Celkem	kratší než týden	1 týden až 1 měsíc	1 až 3 měsíce	3 až 6 měsíců	v tom 6 měsíců až 1 rok	1 až 2 roky	2 až 5 let	více než 5 let	nespeci- fikováno
Aktiva celkem	2 954 369	604 193	372 542	145 049	129 760	238 281	209 886	478 004	504 722	271 932
Pasiva celkem	2 954 369	1 613 009	236 844	185 946	78 376	101 028	124 024	219 168	85 597	310 378
Netto rozvahová pozice	x	(1 008 815)	135 698	(40 897)	51 384	137 254	85 862	258 836	419 124	(38 446)
Kumulativní netto rozvahová pozice	x	(1 008 815)	(873 117)	(914 015)	(862 630)	(725 377)	(639 514)	(380 678)	38 446	0
v % z bilanční sumy	x	(34,15)	(29,55)	(30,94)	(29,20)	(24,55)	(21,65)	(12,89)	1,30	0,00
Pasiva po zohlednění likvidity										
neterm. vkladů	2 954 369	596 907	338 454	287 557	281 596	253 443	276 439	371 583	238 013	310 378
Netto rozvahová pozice	x	7 286	34 088	(142 507)	(151 836)	(15 161)	(66 553)	106 421	266 709	-38 446
Kumulativní netto rozvahová pozice	x	7 286	41 374	(101 133)	(252 969)	(268 131)	(334 684)	(228 263)	38 446	0
v % z bilanční sumy	x	0,25	1,40	(3,42)	(8,56)	(9,08)	(11,33)	(7,73)	1,30	0,00

Kapitál, kapitálový požadavek a kapitálová přiměřenost (banky s licencí k 31. 12. 2005, údaje v mil. Kč)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Tier 1	133 910	141 328	149 775	161 016	160 456	159 845
Tier 2	11 993	9 402	7 963	10 874	11 438	11 367
Odečitatelné položky	2 227	4 033	4 128	4 506	3 998	4 070
Kapitál celkem	143 676	146 696	153 610	167 384	167 895	167 142
Kapitálový požadavek celkem	79 392	93 512	96 964	103 092	107 971	112 755
Kapitálový požadavek A - bankovní portfolio	73 776	86 346	89 548	95 121	100 314	105 159
Kapitálový požadavek B - obchodní portfolio	5 616	7 166	7 416	7 972	7 657	7 596
Kapitálová přiměřenost v %	14,48	12,55	12,67	12,99	12,44	11,86

Devizové aktivity (banky s licencí k 31. 12. 2005)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
aktiva						
v mil. Kč						
Poskytnuté úvěry (hrubé)	158 115	161 984	173 532	178 096	190 636	177 856
Cenné papíry (hrubé)	99 111	130 549	131 946	174 166	181 249	140 395
Vklady a úvěry u bank (hrubé)	105 114	167 474	130 286	158 009	155 509	240 482
Ostatní (hrubé)	63 668	40 159	68 684	70 350	64 050	107 384
Aktiva celkem (hrubá)	426 008	500 165	504 448	580 621	591 444	666 117
v % z devizových aktiv						
Poskytnuté úvěry (hrubé)	37,12	32,39	34,40	30,67	32,23	26,70
Cenné papíry (hrubé)	23,27	26,10	26,16	30,00	30,65	21,08
Vklady a úvěry u bank (hrubé)	24,67	33,48	25,83	27,21	26,29	36,10
Ostatní (hrubé)	14,95	8,03	13,62	12,12	10,83	16,12
Aktiva celkem (hrubé)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
v % z celku v CM a Kč						
Poskytnuté úvěry (hrubé)	15,43	14,73	16,19	15,87	16,22	14,76
Cenné papíry (hrubé)	18,41	24,54	21,38	25,53	26,47	21,27
Vklady a úvěry u bank (hrubé)	35,01	41,70	38,06	43,07	41,47	52,38
Ostatní (hrubé)	8,50	5,83	8,96	9,05	8,38	14,89
Aktiva celkem (hrubé)	16,31	18,37	18,03	19,69	19,72	21,88
pasiva						
v mil. Kč						
Přijaté vklady	203 138	205 202	197 842	213 634	227 315	241 997
Vklady a úvěry bank	133 434	208 228	170 033	170 488	169 678	242 462
Emise obligací	34 735	38 094	36 497	41 934	40 833	39 694
Ostatní	67 616	23 145	30 362	31 890	35 424	24 475
Pasiva celkem	438 922	474 668	434 733	457 947	473 250	548 629

Devizové aktivity (pokračování)
(banky s licenci k 31. 12. 2005)

	31.12.2003	31.12.2004	31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
pasiva						
v % z devizových pasiv						
Přijaté vklady	46,28	43,23	45,51	46,65	48,03	44,11
Vklady a úvěry bank	30,40	43,87	39,11	37,23	35,85	44,19
Emise obligací	7,91	8,03	8,40	9,16	8,63	7,24
Ostatní	15,40	4,88	6,98	6,96	7,49	4,46
Pasiva celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
v % z celku v CM a Kč						
Přijaté vklady	12,19	11,85	11,09	11,22	11,63	12,61
Vklady a úvěry bank	46,79	57,67	53,68	55,75	55,42	63,70
Emise obligací	17,22	17,75	16,08	17,08	15,96	15,15
Ostatní	3,14	1,00	1,30	1,30	1,41	0,96
Pasiva celkem	17,36	18,01	16,03	16,01	16,26	18,57
podrozvahová aktiva						
v mil. Kč						
Derivátové operace	1 049 812	1 085 762	1 261 231	1 355 521	1 343 463	1 320 577
Ostatní podrozvahové operace	119 148	122 813	171 182	158 892	158 100	131 837
Podrozvahová aktiva celkem	1 168 960	1 208 575	1 432 413	1 514 413	1 501 563	1 452 414
v % z devizových podrozvahových aktiv						
Derivátové operace	89,81	89,84	88,05	89,51	89,47	90,92
Ostatní podrozvahové operace	10,19	10,16	11,95	10,49	10,53	9,08
Podrozvahová aktiva celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
v % z celku v CM a Kč						
Derivátové operace	31,68	27,35	28,93	31,36	31,03	31,17
Ostatní podrozvahové operace	20,23	22,54	26,63	25,12	23,40	20,69
Podrozvahová aktiva celkem	29,95	26,77	28,63	30,57	30,00	29,80
podrozvahová pasiva						
v mil. Kč						
Derivátové operace	1 021 878	1 110 788	1 315 234	1 448 624	1 435 810	1 406 520
Ostatní podrozvahové operace	149 679	153 116	202 331	191 606	204 776	161 050
Podrozvahová pasiva celkem	1 171 557	1 263 904	1 517 565	1 640 230	1 640 585	1 567 570
v % z devizových podrozvahových pasiv						
Derivátové operace	87,22	87,89	86,67	88,32	87,52	89,73
Ostatní podrozvahové operace	12,78	12,11	13,33	11,68	12,48	10,27
Podrozvahová pasiva celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
v % z celku v CM a Kč						
Derivátové operace	30,93	28,19	30,24	33,57	33,35	33,36
Ostatní podrozvahové operace	32,68	42,64	44,52	47,53	46,09	44,19
Podrozvahová pasiva celkem	31,14	29,40	31,59	34,76	34,54	34,22

Aktivita vůči nerezidentům
(banky s licenci k 31. 12. 2005)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
aktiva						
v mil. Kč						
Poskytnuté úvěry (hrubé)	67 915	69 645	75 364	83 408	94 120	85 606
Cenné papíry (hrubé)	134 591	159 460	175 242	220 563	225 037	178 326
Vklady a úvěry u bank (hrubé)	171 881	239 163	212 682	246 090	254 084	321 361
Ostatní (hrubé)	83 213	73 603	102 182	109 446	99 287	139 746
Aktiva celkem (hrubá)	457 600	541 870	565 469	659 507	672 527	725 039
v % z aktiv vůči nerezidentům						
Poskytnuté úvěry (hrubé)	14,84	12,85	13,33	12,65	13,99	11,81
Cenné papíry (hrubé)	29,41	29,43	30,99	33,44	33,46	24,60
Vklady a úvěry u bank (hrubé)	37,56	44,14	37,61	37,31	37,78	44,32
Ostatní (hrubé)	18,18	13,58	18,07	16,60	14,76	19,27
Aktiva celkem (hrubá)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
v % z celku vůči rezidentům i nerezidentům						
Poskytnuté úvěry (hrubé)	6,63	6,33	7,03	7,43	8,01	7,11
Cenné papíry (hrubé)	25,00	29,98	28,39	32,33	32,87	27,02
Vklady a úvěry u bank (hrubé)	57,25	59,55	62,13	67,08	67,75	70,00
Ostatní (hrubé)	11,11	10,69	13,33	14,09	12,99	19,38
Aktiva celkem (hrubá)	17,52	19,91	20,21	22,37	22,42	23,81
pasiva						
v mil. Kč						
Přijaté vklady	66 710	67 843	64 824	79 669	96 097	94 966
Vklady a úvěry bank	169 795	211 729	193 673	188 524	187 712	252 899
Emise obligací	15 672	19 267	17 500	19 588	19 548	19 566
Ostatní	81 005	49 526	54 862	67 448	63 872	51 728
Pasiva celkem	333 182	348 364	330 860	355 229	367 228	419 158
v % z pasiv vůči nerezidentům						
Přijaté vklady	20,02	19,47	19,59	22,43	26,17	22,66
Vklady a úvěry bank	50,96	60,78	58,54	53,07	51,12	60,33
Emise obligací	4,70	5,53	5,29	5,51	5,32	4,67
Ostatní	24,31	14,22	16,58	18,99	17,39	12,34
Pasiva celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
v % z celku vůči rezidentům i nerezidentům						
Přijaté vklady	4,00	3,92	3,63	4,18	4,92	4,95
Vklady a úvěry bank	59,51	58,63	61,13	61,63	61,30	61,73
Emise obligací	7,77	8,98	7,71	7,98	7,64	7,47
Ostatní	21,61	15,10	14,31	16,61	16,20	14,25
Pasiva celkem	13,18	13,22	12,20	12,42	12,62	14,19

Aktivity vůči nerezidentům (pokračování)
(banky s licenci k 31. 12. 2005)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			31.12.
			31.03.	30.06.	30.09.	
podrozvahová aktiva (bez evidenčních účtů)						
v mil. Kč						
Derivátové operace	2 311 561	2 668 386	2 910 679	2 926 757	2 936 134	2 938 770
Ostatní podrozvahové operace	83 630	80 494	136 132	106 984	128 444	91 100
Podrozvahová aktiva celkem	2 395 191	2 748 880	3 046 811	3 033 740	3 064 578	3 029 869
v % z podrozvahových aktiv vůči nerezidentům						
Derivátové operace	96,51	97,07	95,53	96,47	95,81	96,99
Ostatní podrozvahové operace	3,49	2,93	4,47	3,53	4,19	3,01
Podrozvahová aktiva celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
v % z celku vůči rezidentům i nerezidentům						
Derivátové operace	69,75	67,22	66,76	67,72	67,81	69,37
Ostatní podrozvahové operace	14,20	14,77	21,17	16,91	19,01	14,30
Podrozvahová aktiva celkem	61,37	60,89	60,90	61,23	61,23	62,17
podrozvahová pasiva (bez evidenčních účtů)						
v mil. Kč						
Derivátové operace	2 299 093	2 672 677	2 914 536	2 904 695	2 917 021	2 930 160
Ostatní podrozvahové operace	158 170	127 128	212 686	177 831	202 063	144 894
Podrozvahová pasiva celkem	2 457 263	2 799 805	3 127 222	3 082 526	3 119 084	3 075 054
v % z podrozvahových pasiv vůči nerezidentům						
Derivátové operace	93,56	95,46	93,20	94,23	93,52	95,29
Ostatní podrozvahové operace	6,44	4,54	6,80	5,77	6,48	4,71
Podrozvahová pasiva celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
v % z celku vůči rezidentům i nerezidentům						
Derivátové operace	69,59	67,83	67,00	67,31	67,75	69,50
Ostatní podrozvahové operace	34,53	35,40	46,80	44,11	45,48	39,76
Podrozvahová pasiva celkem	65,32	65,12	65,09	65,33	65,66	67,13

Vybrané ukazatele skupin bank
(banky s licenci k 31. 12. 2005)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
velké banky						
Aktiva celkem (mil. Kč)	1 569 840	1 575 296	1 674 959	1 782 408	1 810 724	1 808 942
Poskytnuté úvěry (čisté) (mil. Kč)	608 082	641 695	602 746	632 806	667 005	676 985
Přijaté vklady (mil. Kč)	1 139 463	1 117 473	1 162 803	1 218 240	1 252 541	1 208 674
Podrozvahová aktiva celkem (mil. Kč)	2 303 095	2 613 087	2 935 889	2 954 183	2 970 673	2 839 692
Pohledávky z derivátových operací (mil. Kč)	1 921 196	2 264 119	2 517 140	2 545 888	2 548 702	2 422 119
Zisk z finanční činnosti (mil. Kč)	64 508	75 217	18 395	38 772	57 859	76 627
Čistý zisk (mil. Kč)	21 934	25 899	35 920	34 341	31 864	29 169
Ohrožené úvěry / úvěry celkem (%)	5,15	4,00	5,33	4,99	4,74	4,69
Kapitálová přiměřenost (%)	13,56	11,04	11,38	11,84	11,38	10,75
Rychle likvidní aktiva / aktiva celkem (%)	36,51	32,19	37,77	38,05	36,42	33,10
střední banky						
Aktiva celkem (mil. Kč)	393 954	415 198	422 250	450 343	453 092	446 359
Poskytnuté úvěry (čisté) (mil. Kč)	209 662	227 996	241 198	251 962	255 650	271 277
Přijaté vklady (mil. Kč)	188 266	188 905	192 293	218 014	224 778	220 893
Podrozvahová aktiva celkem (mil. Kč)	800 186	899 806	1 048 082	1 078 549	1 112 518	1 215 692
Pohledávky z derivátových operací (mil. Kč)	675 051	786 931	921 439	947 713	969 393	1 087 836
Zisk z finanční činnosti (mil. Kč)	14 936	16 836	4 847	9 590	14 349	19 375
Čistý zisk (mil. Kč)	4 727	4 638	6 076	6 288	5 999	6 110
Ohrožené úvěry / úvěry celkem (%)	6,01	6,17	6,05	6,01	5,75	5,27
Kapitálová přiměřenost (%)	16,50	17,27	16,51	16,76	15,93	15,20
Rychle likvidní aktiva / aktiva celkem (%)	27,73	23,97	25,00	26,48	23,34	17,90
malé banky						
Aktiva celkem (mil. Kč)	36 537	40 750	43 622	48 064	61 179	58 380
Poskytnuté úvěry (čisté) (mil. Kč)	11 678	18 778	21 611	23 129	27 037	30 755
Přijaté vklady (mil. Kč)	24 766	29 582	31 634	33 807	45 654	40 672
Podrozvahová aktiva celkem (mil. Kč)	13 196	18 882	17 420	15 468	16 915	20 406
Pohledávky z derivátových operací (mil. Kč)	6 518	13 662	10 456	8 919	10 175	12 734
Zisk z finanční činnosti (mil. Kč)	1 801	1 854	613	1 228	1 944	2 704
Čistý zisk (mil. Kč)	535	-128	505	684	758	464
Ohrožené úvěry / úvěry celkem (%)	6,33	4,40	3,99	3,70	3,43	3,40
Kapitálová přiměřenost (%)	35,16	21,35	19,65	18,21	17,28	17,80
Rychle likvidní aktiva / aktiva celkem (%)	46,85	32,44	40,19	42,52	43,12	31,72

Vybrané ukazatele skupin bank (pokračování)
(banky s licenci k 31. 12. 2005)

	31.12.2003	31.12.2004	31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
pobočky zahraničních bank						
Aktiva celkem (mil. Kč)	261 697	288 386	243 332	251 331	250 222	281 262
Poskytnuté úvěry (čisté) (mil. Kč)	91 148	85 944	90 557	91 705	95 282	87 544
Přijaté vklady (mil. Kč)	64 659	98 379	97 043	124 363	117 654	110 332
Podrozvahová aktiva celkem (mil. Kč)	777 633	971 117	988 571	893 415	891 966	785 526
Pohledávky z derivátových operací (mil. Kč)	711 375	904 963	910 679	819 349	801 355	713 895
Zisk z finanční činnosti (mil. Kč)	4 159	4 221	1 107	2 406	3 619	4 512
Čistý zisk (mil. Kč)	1 867	1 349	1 732	1 903	1 733	1 310
Ohrožené úvěry / úvěry celkem (%)	2,34	1,40	1,43	1,45	1,37	2,07
Kapitálová přiměřenost (%)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rychle likvidní aktiva / aktiva celkem (%)	35,33	34,09	30,86	33,84	26,25	27,45
stavební spořitelny						
Aktiva celkem (mil. Kč)	265 678	315 924	327 782	328 988	335 469	359 427
Poskytnuté úvěry (čisté) (mil. Kč)	75 629	99 445	87 508	94 148	101 109	107 795
Přijaté vklady (mil. Kč)	248 734	297 511	300 848	309 358	313 741	338 987
Podrozvahová aktiva celkem (mil. Kč)	9 036	11 597	12 666	12 787	13 146	12 548
Pohledávky z derivátových operací (mil. Kč)	0	0	0	0	0	0
Zisk z finanční činnosti (mil. Kč)	4 849	5 358	1 489	2 951	4 457	5 700
Čistý zisk (mil. Kč)	1 129	1 095	2 471	2 293	2 219	2 086
Ohrožené úvěry / úvěry celkem (%)	1,92	1,78	2,17	2,18	2,19	2,06
Kapitálová přiměřenost (%)	13,28	10,81	11,39	11,08	10,39	10,55
Rychle likvidní aktiva / aktiva celkem (%)	43,58	46,21	50,22	53,91	51,62	48,40

Koncentrace

(banky s licencí k danému datu, klasifikované úvěry bez úvěru Slovenské inkašné jednotce)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
podíl na bankovním sektoru v %						
3 největší banky						
Aktiva celkem (čistá)	56,88	54,35	56,15	56,75	56,94	55,63
Poskytnuté úvěry klientům (čisté)	52,88	51,84	49,31	49,53	49,85	49,66
Vklady a úvěry u bank (čisté)	43,87	43,35	41,41	46,78	42,73	48,71
Cenné papíry bez SPP a pČNB (čisté)	77,97	76,43	76,19	76,98	78,95	77,85
Hmotný a nehmotný majetek	81,86	80,44	80,45	80,42	80,22	80,36
Přijaté vklady klientů	64,14	60,46	59,38	57,94	57,95	57,31
Emise krátkodobých a dlouhodobých obligací	49,30	50,88	50,82	48,84	52,08	55,32
Podrozvahová aktiva celkem	51,12	52,85	53,18	53,44	53,66	55,49
Pohledávky z derivátových operací	52,49	52,85	54,59	54,26	54,92	57,07
Zisk z finanční činnosti	66,87	68,04	64,90	66,07	65,75	65,62
Správní náklady	64,32	63,09	61,48	62,11	62,14	61,93
Čistý zisk (počítáno pouze ze ziskových bank)	66,99	63,09	72,14	71,67	70,80	69,78
Klasifikované úvěry	65,68	58,24	59,22	58,85	60,76	59,28
Rychle likvidní aktiva	59,38	55,70	60,53	59,65	62,26	59,39
Tier 1	59,41	55,94	56,56	57,33	57,47	57,34
Kapitál celkem	56,34	52,09	52,68	54,49	54,54	54,40
Devizová aktiva	54,57	55,32	60,62	63,00	61,13	60,53
Aktiva vůči nerezidentům	65,24	63,65	65,82	68,07	66,40	65,45
5 největších bank						
Aktiva celkem (čistá)	65,77	63,97	66,08	66,40	66,30	65,49
Poskytnuté úvěry klientům (čisté)	64,45	64,05	61,51	61,75	62,21	61,80
Vklady a úvěry u bank (čisté)	55,23	57,90	54,06	59,29	57,69	64,58
Cenné papíry bez SPP a pČNB (čisté)	87,80	86,59	86,09	86,06	86,76	86,61
Hmotný a nehmotný majetek	86,55	85,52	85,50	85,46	85,33	85,24
Přijaté vklady klientů	73,55	70,54	70,48	69,13	69,11	68,69
Emise krátkodobých a dlouhodobých obligací	65,95	71,66	73,43	73,11	75,50	79,47
Podrozvahová aktiva celkem	74,53	76,36	75,78	75,87	75,33	76,54
Pohledávky z derivátových operací	75,41	77,89	77,20	77,33	77,06	78,15
Zisk z finanční činnosti	77,74	78,98	75,77	76,53	76,44	76,61
Správní náklady	74,77	73,46	71,98	72,25	72,45	72,65
Čistý zisk (počítáno pouze ze ziskových bank)	79,23	85,63	82,12	81,30	80,97	81,35
Klasifikované úvěry	77,40	70,64	70,92	71,08	72,81	71,74
Rychle likvidní aktiva	66,99	65,07	70,10	68,93	71,78	69,69
Tier 1	73,40	71,06	72,09	73,19	73,37	73,32
Kapitál celkem	70,38	67,29	68,13	70,02	70,03	69,98
Devizová aktiva (hrubá)	73,08	74,62	73,24	75,77	74,23	77,96
Aktiva vůči nerezidentům (hrubá)	77,02	76,07	74,51	75,67	74,86	77,68

Koncentrace (pokračování)

(banky s licencí k danému datu, klasifikované úvěry bez úvěru Slovenské inkasní jednotce)

	31.12.2003	31.12.2004	2005			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
podíl na bankovním sektoru v %						
10 největších bank						
Aktiva celkem (čistá)	79,38	77,96	78,38	78,95	78,82	79,30
Poskytnuté úvěry klientům (čisté)	79,50	79,48	78,22	78,52	78,70	78,92
Vklady a úvěry u bank (čisté)	78,18	77,81	75,28	79,85	76,86	80,77
Cenné papíry bez SPP a pČNB (čisté)	97,84	97,19	96,95	96,86	96,93	96,69
Hmotný a nehmotný majetek	92,60	91,86	92,53	92,55	92,48	92,62
Přijaté vklady klientů	86,98	84,56	84,94	83,94	84,15	83,84
Emise krátkodobých a dlouhodobých obligací	89,93	94,74	94,51	95,31	95,60	96,70
Podrozvahová aktiva celkem	94,45	94,68	94,26	94,14	94,04	94,02
Pohledávky z derivátových operací	96,16	96,37	96,29	96,28	96,54	96,18
Zisk z finanční činnosti	87,65	88,76	86,61	86,67	86,69	87,02
Správní náklady	86,72	86,63	86,59	86,30	86,17	86,14
Čistý zisk (počítáno pouze ze ziskových bank)	90,07	93,02	91,19	90,56	89,86	91,59
Klasifikované úvěry	89,66	89,04	88,58	88,57	88,61	88,82
Rychle likvidní aktiva	81,09	81,31	82,11	82,48	85,08	83,63
Tier 1	87,02	86,67	87,43	87,73	87,64	87,62
Kapitál celkem	86,21	84,80	85,25	85,97	85,65	85,72
Devizová aktiva (hrubá)	89,66	89,49	88,26	89,68	88,55	91,21
Aktiva vůči nerezidentům (hrubá)	88,99	89,68	89,49	90,08	89,20	91,01

Box č. 1

Aktivní účast pracovníků bankovního dohledu ve výborech a pracovních skupinách v rámci struktur EU (k 31. 5. 2006)

Název výboru	Náplň práce	Název skupiny	Náplň práce
CEBS Committee of European Banking Supervisors	Spolupráce bankovních supervisorů, konvergence supervisní praxe		
		Group de Contact (GdC)	Zásady pilíře II - Basel II (hodnocení supervisorem, hodnocení dostatečnosti kapitálu bankou, zásady outsourcingu, řízení banky), spolupráce mezi supervizory
		Working Group on Financial Information (WGFI)	Definování obsahu a rozsahu společných finančních výkazů a výkazů kapitálové přiměřenosti, požadavky na auditory
		Expert Group on Capital Requirements	Doporučení modelů k validaci, posuzování ratingových agentur, doporučení k měření a řízení úvěrového, tržního a operačního rizika
EBC European Banking Committee Zástupce - MF ČR Technický expert-ČNB	Technické detaily bankovních direktiv		
Zástupce MF ČR a ČNB		Own Funds	Koncepční kritéria pro novou definici vlastních fondů
EFCC European Financial Conglomerate Committee	Direktiva o finančních konglomerátech		
IWCFC Interim Working Committee on Financial Conglomerates	Identifikace finančních konglomerátů a koordinace regulátorů, obsah dohledu nad finančními konglomeráty		

Box č. 1 (pokračování)

Aktivní účast pracovníků bankovního dohledu ve výborech a pracovních skupinách
v rámci struktur EU (k 31. 5. 2006)

Název výboru	Náplň práce	Název skupiny	Náplň práce
BSC Banking Supervision Committee (výbor Evropského systému centrálních bank)	Opatření na podporu bankovní a finanční stability v EU		
		Working Group on Macroprudential Analysis (WGMA)	Analýzy, sběr dat na podporu finanční stability
		Working Group on Development in Banking (WGDB)	Analýzy, projekty zaměřené na sledování vývoje bankovních sektorů v EU
		Working Group on Credit Registers (WGCR)	Vytváření systému sdílení informací národních registrů úvěrů
		Task Force on Crises Management (společná skupina s CEBS)	Vytvoření doporučení a standardů pro efektivní přes-hraniční spolupráci supervisorů a centrálních bank při krizovém řízení
BCBS Basel Committee on Banking Supervision			
		Core Principles Liaison Group (CPLG)	Vytváření a up-dating základních principů pro efektivní bankovní dohled (součást FSAP), problematika Basel II
		Working Group for Capital	Principy implementace Basel II - spolupráce domácích a hostitelských supervisorů, diskrece

Box č. 2

Lamfalussyho proces³³

<i>Evropská komise (Komise)</i>			
1. úroveň Hlavní principy	ECOFIN Rada ministrů financí		Evropský parlament
2. úroveň Technické detaily - komitologie	EBC	ESC	EIOPC
3. úroveň Konvergence supervize	CEBS	CESR	CEIOPS
4. úroveň Vynucování	Monitoring dodržování legislativy EU	Monitoring dodržování legislativy EU	Monitoring dodržování legislativy EU

Zkratky:

EBC	European Banking Committee
CEBS	Committee of European Banking Supervisors
ESC	European Securities Committee
CESR	Committee of European Securities Regulators
EIOPC	European Insurance and Occupational Pensions Committee
CEIOPS	Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors

33 Financial integration - Bank of Finland Studies A:108. 2004

Vydává:

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:

SAMOSTATNÝ ODBOR KOMUNIKACE
Tel.: 22441 3494
Fax: 22441 2179

<http://www.cnb.cz>

Sazba a produkce: StudioPress
Grafický design: Jerome s.r.o.